

Harkanon Joulu 1990

Parkanon Joulun avustajakilpailu

Tämä lehti on perinteisesti kaikkien niiden esiintymispaikka, joilla on kotiseutuaiheista tai muutakin kerrottavaa — sanallisesti ja kuvin. Vanhaan tapaan toimitaan nytkin kilpailun muotoisesti. Ohjeet ja puitteet on harkittu näin:

Ei kilpailla varsinaisissa sarjoissa, mutta kirjoitukset (piirroksset, valokuvat) voisivat olla seuraavan tapaisia:

1. Perinteeseen liittyviä

2. Pakinoita ja muita vapaita kertomuksia

3. Runoja

4. Pienoisnäytelmiä

5. Kaskuja Parkanosta

6. Dokumentit

7. Lasten ja nuorten kirjoitukset

Aineiston tulee olla ennen julkaisematonta. Lähetykset toimitetaan Parkanon Joululle os. Leena Perälä, Kanahaukankuja 9, 39700 Parkanon 30.4.1991 mennessä. Osallistujien kesken jaetaan rahapalkintoja. Tuomaristona on lehden toimikunta.

Parkanon Jouluku

Joulutervehdys Parkanosta

**Parkanon rahalaitokset
toivottavat Parkanon Joulun
lukijoille
Joulurauhaa ja Menestystä
Vuodelle 1991.**

**PARKANON
OSUUSPANKKI**

YHDYSPANKKI
PARKANO

**PARKANON
SÄÄSTÖPANKKI**

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
PARKANO

Parkanon Joulu

NUMERO 19

JULKAISIJA
Parkanon Nuorisoseura

Painos 2200 kpl

Ladonta ja taitto: Parkanon Kirjapaino 1990

Kansikuva: Satu Kosola

Piirroksat:

Tellervo Harju, Marika Saarela

TOIMITUSKUNTA:

Liisa Soikkeli pj.
Markus Käenmäki
Reino Lehtisalo
Heikki Pentti
Leena Perälä siht.
Aila Viitasalo

Parkanon Joulun Lukijalle

Parkanon yhteiskoulu/lukio viettää tänä vuonna 50-vuotisjuhlaansa. Tällä koululla on pitkät perinteet, sillä sen alkuna on v. 1924 Äyräpään Pölläkkälään perustettu Keski-Vuoksen yhteiskoulu. Talvisodan tähden se siirtyi 1940 Parkanoon, jossa se lakkautettiin. Kunta osti pelastuneen kouluvälineistön ja perusti Parkanon yhteiskoulun. Ensimmäiset ylioppilaat siitä valmistuivat 1956. Parkano siirtyi kunnalliseen keskikouluun 1970 ja lukio otti nimekseen Parkanon yhteislukio. Vuonna 1974 Parkanoon tuli peruskoulu ja lukion nimeksi vaikiintui Parkanon lukio.

Tänä aikana on paikallaan ajatella ja muistaa koulua. Maailman tilanne on levoton. Saamme kuulla uutisia sodista, nälänhädästä, pahoista taudeista ja monenlaisista tuskista. Koulu on aina pysynyt niistä erillään. Koulu on edustanut hengen elämää ja kasvua. Jo kauan sen ohjelmaan on kuulunut rauhankasvatuskin. Kirkko ja koulu ovat olleet yhteiskunnan tukipylväät.

Nykyään koulua uudistetaan. Peruskoulu on jo saatu toteutetuksi ja lukiokin on muutettu kurssimuotoiseksi. Nyt ollaan menossa luki-

oiden erikoistumisen suuntaan. On urheilulukioita, kielilukioita ja taidelukioita. Puhutaan nuorisokoulusta ja ammattikorkeakoulusta. Osan lukioista on kuitenkin oltava sellaisia, että ne vastaavat yliopiston vaatimuksia. On jopa ehdotettu, että osa lukion opetuksesta annettaisiin vieraalla kielellä. Silti yliopisto korostaa, että äidinkieli on osattava perusteellisesti.

Turun yliopiston entinen rehtori V. A. Koskenniemi sanoi, että hänen Kootut runonsa ovat hänen testamenttinsa jälkipolville. Runossa Koulutie on säkeet, jotka sopivat hyvin tänne Parkanoonkin:

Syysaamu kirpeä koittaa
yli heräävän kaupungin
ja sen laidassa koski soittaa
tutun sävelen ilmoihin.

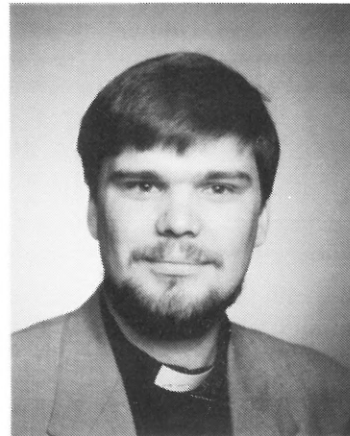
Ja ma unhotan läksyni vaivan
ja kaikki niin kaunihiaks saa.
Mua jossain, kaukana aivan,
elo ihana odottaa. —

Olen unessa useasti
sinun kaduillas, koulutie.
Ah, enkö ma hautahan asti
myös koululainen lie?

Rauhallista joulua!

LIISA SOIKKELI

Joulun sanoma toivosta

Usein iäkkäitten ihmisten kanssa keskusteltaessa tulee ilmi kuinka elämä on ollut "ennenvanhaan" paljon raskaampaa kuin nykyään. Ei ollut sellaisia koneita ja laitteita joilla elämää olisi helpotettu. Kaikki raskaatkin työt, pellonmuokkaukset, ojankaivut, metsätyöt ja muut piti tehdä ihmisvoimin. Eikä ollut myöskään kulkuneuvoja, vaan syrjäkyliltäkin usein käytiin kävelen kylällä asioilla. Lapset hiihtivät kouluun umpihangessa tai menivät jalkapatikassa. Joulukirkkoonkin oli lähdeittävä hyvin aikaisin.

Nykyihmisen elämä on monella tavalla tullut helpommaksi. Nyt on kulkuneuvot, pelit ja vehkeet. Siitä huolimatta meidän elämämme ei tänä päivänä ole lähestulkoonkaan ongelmaton. Ongelmat ovat vain muuttaneet muotoaan. Nykyajan hätä on enemmän henkistä. Elämä on tullut kiireisemmäksi ja henkisesti raskaammaksi kuin ennen. Kiire näkyy myös joulun alla. Joka paikassa meiltä vaaditaan entistä enemmän suorituksia ja ponnisteluja. Enää ei riitä, että saa jokapäiväisen leivän. On pärjättävä elintasokilpailussa.

Ihmissuhteiden tilalle työntyvät kaupalliset viihdykkeet. Tiedotusvälineet vyöryttävät etemme koko

maailman ongelmat. Enää emme voi elää rauhallisesti omissa oloissamme tietämättä maailman ongelmista ja sen pahuudesta.

Maailman tulevaisuus näyttää usein hyvin pelottavalta ja toivotto-malta. Itsekin olen joskus miettinyt, kannattaako tällaiseen maailmaan enää lapsia synnyttää.

Joulun sanoma on kuitenkin sanomaa toivosta. Ahdistunut ja monien huolten uuvuttama ihminen saa kuulla, että häntä rakastetaan ehdoitta ja hänestä pidetään huolta. Joulun lapsessa Jeesuksessa Jumala tuli ihmisten hädän ja kurjuuden keskelle kantamaan taakkojamme ja vaikeuksiamme. Ennen kaikkea hän tuli pelastamaan meidät synnistä, joka vie eroon lähimmäisistämme ja Jumalasta.

Ihminen ei tähän maailmaan voi paratiisia rakentaa. Maanpäälliseen elämään kuuluvat aina erilaiset vaikeudet ja ahdistukset. Helppoa elämää ei luvata kenellekään. Mutta joka uskoo Jeesukseen, pääsee tämän elämän jälkeen ikuisen elämään, missä ei ole enää mitään pahaa.

Siunattua joulua!

SEPPO VÄKEVÄINEN

Puheen- johtajan palsta

Seuramme historiikka lukiessani huomasi, että vuosisadan alkukymmenillä toiminta seurassamme on ollut varsin monipuolista. On järjestetty urheilukilpailuja, hiihtokilpailuja, on kokoonnuttu laulamaan, soittamaan, näytelty, elikkä oltu vahvasti mukana toiminnassa joka sektorilla. Myöhemmin monet harrastajaryhmät ovat eriytyneet omiksi seuroikseen, ja Nuorisoseuran keskeiseksi toimintamuodoksi on jäänyt kansantanssitoiminnan kehittäminen. Hyvä näin, kansantanssi ja tanssijat kauniine, värikäine kansallispukuineen, juhlavine kulkueineen on edelleen sitä, mikä saa ihmiset innostumaan ja sankoin joukoin liikkeelle.

Seuramme tanhutoiminta on kautta aikojen ollut korkeata tasoa, ja sitä se on tälläkin hetkellä. Olemme edelleenkin yksi johtavista kansantanssiseuroista Satakunnassa. Sen myötä olemme saaneet kosketusta myös ulkomaisiin ryhmiin ja päässeet tutustumaan heidän kulttuuriinsa. Unohtaa ei saa myöskään meidän nuoria tanssijoitamme, jotka vuodesta toiseen tuovat voittoja ja hyviä sijoituksia alueen

eri Kilpailuissa.

— Kuitenkin tänäkin päivänä nuorisoseuroissa pelataan lentopalloa, sulkapalloa, tehdään teatteria, kokoontuu videopiirejä, tietokonekerhoja, elikkä on mukauduttu nykypäivän vaatimusten mukaan. Tukenamme on Suomen Nuorison Liitto keskusseuroineen, jotka järjestävät ohjaajakursseja eri harrastealoilta. Tarvitaan vain innokkaita vetäjiä, jotka ovat valmiita uhraamaan vapaa-aikansa nuortemme harrastusten hyväksi. Valitettavasti emme pysty ostamaan ohjaajiamme, vaan työn on perustuttava vapaaehtoisuuteen, mistä johtuen yhteiskunnan ylläpitämät järjestöt tahtovat viedä hyvät, kyvykkäät ohjaajat käsistämme. Se on valitettavaa, mutta myös ymmärrettävää.

Lopuksi haluan kiittää teitä kaikkia toiminnassamme mukana olleita. Kiitos myös tämän lehden toimistokunnalle, ilmoittajillemme sekä lukijoillemme.

Toivotan teille kaikille HYVÄÄ JA RAUHALLISTA JOULUA ja onnea vuodelle 1991.

JUHANI KUIVANEN

Kuvaa kunnalliselämästä

Paljon on vettä virrannut siltojen alitse siitä, kun sain pestin Parkanoon hoitamaan kunnansihteerin tehtäviä. Vuosi oli 1964 ja oli syksy — elettiin syyskuuta. Mekes-kahina Parkanon ja Kankaanpään välillä oli juuri ratkennut Parkanon eduksi ja ajattelin, että kankaanpäälaista, toisen tehtaasta kilpailleen kunnan jäsentä, ei ehkä otettaisi kovinkaan suurella mieltymyksellä vastaan kuntalaisten keskuudessa nimenomaan kunnalliselämän päättäjien päätösten täytäntöönpanon kirjalliseksi toteuttajaksi. Kun kunnanvaltuusto oli kuitenkin varsin selvästi mielipiteensä ilmaissut, päätin pestin hyväksyä ja todettava on — päiväakkään en ole katunut. En tiedä sitten, kuinka silloiset päätöksen tekijät kokivat vaalis- sa onnistuneensa.

Sisäänajoni kuntaan, ulkopuolella varsinaisen viranhoidon, tapahtui harrastustoiminnan merkeissä. Pitkään Kankaanpäässä pesäpalloa pelanneena otin hoitaakseni ParkU:n naisten pesäpallotoiminnan, ja hyvän pelaaja-ai- neksen ansiosta voitimme seuraavana vuonna piirin mestaruuden ja karsintojen kautta tien vuodeksi 1966 Suomen mestaruussarjaan. Parkanossa ei liene pelattu ennen eikä jälkeen mainitun vuoden missään palloilulajissa mestaruussarjatasolla.

Toinen harrastuksen muoto oli puhallinmusiikki, torvimusiikki, jossa edelleenkin olen mukana Parkanon Soittajissa. Jo aikaisemmin vuosia ennen Parkanoon tuloa olin puhallellut tuubaa ja jatkoin harrastusta täällä välittömästi. Nämä ja monet muut harrastukset sekä kerho- ja klubitoiminta loivat edellytykset parkanolaisiin tutustumiselle. Harrastustoimintaan liittyvän osallistumisalttiuden ansiosta sisäänajo kuntaan oli osaltani miellyttävä.

Mitä sitten tulee kunnallisen päätöksentekovallan eri muotoihin, on todettava, että ne kutakuinkin vastaavat 25 vuoden takaisia vastaavia toimintoja. Kunnallislaki, vähän kylläkin muutettuna, ohjeenaan käyttää ylintä päätösvaltaa valtuusto nykyisin 35-jäsenisenä (ennen 27) ja hallitus valmistelee sille tulevat asiat. Hallitukselle on kyllä delegoitu tehtäviä, jotka aiemmin kuuluvat valtuustolle. Myös eri hallintokuntien työn valvontaa suorittaa hallitus mm. toimielimeen asettamansa edustajan välityksin.

Eräs seikka, johon olen kiinnittänyt huomiota on se, että kun aikaisemmin asia valmisteltiin kunnanhallituksessa

ja tehtiin päätös sen viemisestä valtuustoon, vaikka äänestettynäkin, ei sitä sieltä hevin palautettu takaisin hallitukselle pöydälle pantuna asiana uudelleen valmisteltavaksi. Ei myöskään siksi, että poliittisten ryhmien edustajat voisivat ottaa asian uudelleen puitavakseen. Ei toki. Asia pantiin, jos päätös ei syntynyt yksimielisesti, äänestykseen ja hävinnyt osapuoli tyytyi enemmistön päätökseen — useimmiten.

Nykyisin näyttää olevan tyyli toinen. Hallitus tuo jonkin asian valtuustolle ”valmisteltuna”. Asiasta synnytyssä keskustelussa tai jopa ilman keskustelua joku, usein hallituksen jäsen, esittää asian pöydällepanoa, ”koska asiassa on ilmennyt jotakin uutta”. Näin saattaa käydä, vaikka hallitus on esityksessään ollut yksimielinen. Edellä todettu on mielestäni merkki siitä, ettei päätösehdotuksen alaiseen asiaan ole ehditty paneutua riittävällä huolella tai että valtuustoryhmien välinen kädenvääntö ei esim. määrääenmistö-kysymyksissä ole tuottanut tulosta ryhmä-neuvotteluissa. Kuitenkin kaikissa tapauksissa olisi asiat hoidettava niin, ettei päätöksentekoon tarvittavia ryh-

mien välisiä neuvotteluja hengessä ”Juupas-Eipäs” enää käytäisi valtuustotalissa juuri ennen kokousta lehteriy-leisön jo asettauduttua paikoilleen. Näinkin olen havainnut tapahtuneen.

Kunnallisessa päätöksenteossa yleisenä periaatteena on pidettävä kunta-laisten ja veronmaksajien kokonaisuutta eli koko kunnan etua ja jo valmisteluvaiheessa on huomioitava asiaan liittyvät realiteetit antamatta tunneperäisyyden tai oman ryhmittymän intressien vaikuttaa millään tavalla asiaan. Näistä rasitteista eivät päättäjät aina pysty vapautumaan. Kaksi kuvaavaa esimerkkiä lienee paikallaan.

Menneenä aikana haettiin ongelmajätelaitoksen paikkaa valtakunnan alueelta. Ulkopuolella pöytäkirjojen Parkanossa keskusteltiin laitoksen mahdollisesta saannista tänne. Tarkoitukseen kaavailtiin yhtenä vaihtoehtona kunnalle hankittua ns. Riuttasmetsän aluetta, pinta-alaltaan noin 30 ha. Tämä alue sijaitsee uuden risteysaseman tuntumassa ja on edelleenkin — ainakin pääosin — myymättömänä ja rakentamattomana kunnan pääomia sitovana ”joutomaana”. Kunnanjohtaja

Parkanon Urheilijoiden naisten Suomen mestaruussarjassa kesällä 1966 pelannut joukkue. Eturivi vasemmalta: Vappu Viitasalo, Pirkko Lyly, Marjatta Frigård, Pirjo Ruuttila. Takarivi: Liisa Lyly, Laura Järvenpää, Anja Niemi, Outi Laaksonen ja Leena Koivisto. Takana huoltaja-valmentaja Altti Mansikkamäki. Kuvasta puuttuvat Tuula Kahila ja Kaija Ala-Kauhaluoma.

Parkanon kunnanvaltuusto tammikuun kokouksensa alussa vuonna 1967. Pöydän ääressä istumassa keskellä valtuuston puheenjohtaja Eero Koivisto. Hänen oikealla puolellaan istuu kaupunginjohtaja Väinö Toivanen ja vasemmalla puolella kunnansihteeri Altti Mansikkamäki. Äärimmäisenä vasemmalla kuvassa nykyinen kaupungininsinööri Reijo Majuri, joka kuvanottohetkellä oli ollut tasan vuoden virassa. Valtuutetut jakautuivat lukumäärältään ryhmittäin seuraavasti: Keskusta 10, sos.dem. 6, puolueettomat 4, skdl 4 ja kok. 3. Ainoa nykyisessä valtuustossa silloisista valtuutetuista työskentelevä on Heikki Korjansalo (kuvassa 5. oikealta).

Toivanen oli sijoittamista koskevassa asiassa puhelinyhteydessä silloisen Ekokemin edeltäjän toimitusjohtajaan (nimi muistaakseni Aarnio?), jotta saataisiin alustavasti selväksi maa-alueym. vaatimukset. Enemmät asiaan liittyvät neuvottelut kuitenkin kariutuivat erään luottamusmiestahon vastustukseen. Kriteerinä käytettiin oletettuja laitoksen saastuttamisongelmia luonnon suhteen tietämättä niistä mitään. Tunteenomaisuus aiheutti sen, että asian valmistelu jouduttiin lopettamaan ja asia jätettiin ottamatta virallisesti esille päättävissä elimissä.

Toinen esimerkki on nykyiseltä ajalta. Parkanoon oli pyrkimässä valtakunnallinen rakennusliike, jonka tuloon liittyi kaupungin omistamien rakennustonttien varaus ja myynti. Kaupunginhallitus esitti yksimielisesti asian valtuustolle. Ennen kokousta tästä "valmistellusta" asiasta kaupunginhallituksen jäsenten mielipiteet kuitenkin muuttuivat ja asia jäi pöydälle. Myöhemmin asia toki saatiin valtuuston päätöksin onnelliseen ratkaisuun. On-

nelliseen siinä mielessä, että kuntaan saatiin uusi veronmaksaja ja työnantaja, jonka urakkalaskennat ovat tuomassa kaupungille huomattavia säästöjä. Puhutaan jopa miljoonista. Sopii kysyä, mitkä olivatkaan ne syyt, jotka saattoivat ensi käsittelyssä asian pöydälle ja kuka olisi ottanut vastuun, jos yritys olisi luopunut ajatuksesta tulla Parkanoon vastoinkäymisten heti kohdattua. Onneksi yritys jousti.

Nyt kun olen palvellut molemmin puolin "kuntatiskiä", sekä virkamiehenä että luottamushenkilönä, olen voinut suorittaa vertailua menneen ja nykyajan välillä henkilö- ja henkilöstökysymyksissä. Ennen, kunnanviraston henkilökunnan ollessa huomattavasti nykyistä vähälukuisempi luottamushenkilöt tunsivat lähes kaikki kunnan viranhaltijat ja päinvastoin. Suhde oli jollakin tavalla läheisempi, lämpimämpi ja tutumman olinen. Vanha kunnantalo (Musiikkikoulu nykyisin), vaikka olikin tiloiltaan ahdas, tuntui suorastaan kodikkaalta verrattuna nykyiseen massiiviseen kaupungintaloon.

Toimistot ja kokoustilat olivat aivan lähekkäin ja se osaltaan toi lähelle toisiansa palvelevan henkilökunnan ja luottamushenkilöt sekä luonnollisesti myös asioivat kuntalaiset. Nykytilanteessa olen ihmetelty, näkevätkö saman katon alla työskentelevät kaupungintalon työntekijät toisiaan viikkokausiin, niin kaukana toimistot ovat toisistaan eri kerroksissa, luottamushenkilöistä nyt puhumattakaan.

Ajat muuttuvat ja meidän on muututtava niiden mukana vallitseviin olosuhteisiin sopeutuen. Nuorten tulo mukaan kunnalliseen päätöksentekoon olisi kovasti suotavaa, mutta jostakin syystä he tuntuvat vieroksuvan koko asiaa. Olemmeko me vanhat omilla toimenpiteillämme olleet edesauttamassa heille mahdollisesti syntyneen negatiivisen kuvan muodostumisessa kunnallisasioiden hoidosta? Tämän kysymyksen edessä meillä kaikilla on velvollisuus itsetutkiskelun suorittamiseen. Eikö näin ole!?!

Hyvää Joulua lukijakunnalle.

Perinnöksi jäi vapaa isänmaa

Talvisodan alkamisen 50-vuotispäivänä 30. marraskuuta 1989 paljastettiin Niinisalon varuskunnassa talvisotaan lähdön muistomerkki. Veteraaneja puolisoineen oli tilaisuudessa lähes tuhannen henkeä Pohjois-Satakunnasta. Noin pari sataa veteraania saapui rautateitse Kihniön, Parkanon ja Jämsjärven kautta "veteraanijunalla", jossa oli vanhat puupenkiset vaunut. Tunnelmaa junassa kohottivat lisäksi pakin kannesta nautittu kahvi sekä harmonikalla soitetut sota-ajan laulut.

Muistomerkkin paljastustilaisuus aloitettiin joukkojen katselmuksella. Mieltä hermistävää oli veteraanien hyvä ryhti ja suorat ojennukset. Paljastuspuheessa varuskunnan entinen päällikkö eversti Martti O. Rintanen muun muassa sanoi: "Olette halunneet, pystyttämällä nyt paljastettavan talvisotaan lähdön muistomerkkin, muistaa lähtönne talvisodan taistelujen tielle, jonka aikana syntynyt rikkuma-

Veteraanien puheenvuoron käyttäjä Onni Kallioniemi muisteli sotaan lähdön tunnelmia ja taistelujen tietä.

Parkanolaisia veteraaneja Kairosken asemalla odottelemassa Kihniön suunnasta tulevaa veteraanijunaa. Saattajiakin oli melkoisesti.

Veteraaneja ohimarssilla, jonka vastaanotti kenttätukikistön tarkastaja eversti Reijo Kuusisto.

Talvisotaan lähdön muistomerkki on paljastettu ja kaksi sotilasta sen äärellä kunniavartiossa.

ton aseveljeys on kestänyt tyvenet ja myrskyt”.

”Mutta uskon myös, että samalla olette halunneet kunnioittaa kaatuneiden aseveljiemme muistoa. Juhana Wilhelm Snellman on sanonut: ’Kansa, joka unohtaa kaatuneet soturinsa, unohtaa itsensä ja oikeuksistaan ensimmäisen — vapautensa’.

”Paljastakaamme nyt tämä Talvisotaan lähdön muistomerkki nöyrinä ja kiittollisina, että olemme saaneet jatkuvasti elää vapaina ja itsenäisinä isiemme maassa”.

Niinisalosta lähtivät Honkajoen, Ikaalisten, Jämijärven, Kankaanpään, Karvian, Kihniön ja Parkanon miehet talvisotaan. Määrääjassa oli Sakkolan-Taipaleen lohko Karjalan Kannaksella. Perustetut joukot käsittivät noin 2 500 miestä ja 930 hevosta.

VAPAAUS OLI ELÄMÄMME EHTO
JA RUKOUS HENKINEN VOIMA.
PERINNÖKSI JÄI VAPAA ISÄNMAA. Nämä sanat ovat muistomerkissä.

Teot eivät ole unohtuneet

Päiväjuhlassa veteraanien puhevuoron käytti parkanolainen Onni Kallioniemi. Hän muisteli niitä tunnelmia, jotka olivat vallitsevina, kun hän kotiportin sulki ja lähti kohti Päivölää parkanolaisten kokoontumispaikkaan. Sieltä matka jatkui Niinisaloon.

Niinisalossa miehet lastattiin junaan hevosineen ja kaikkein kalusteineen ja suuntana oli Haapamäki. Onni Kallioniemi muun muassa muisteli: ”Kaikkialla matkamme varrella, pysähdyspaikoilla ja risteysasemilla oli paljon kansaa. Tuntemattomat ihmiset rohkaisivat meitä ja toivoivat onnea ja menestystä. Ystävällisyys vain lisääntyi, mitä lähemmäksi rajaa tulimme”.

”Monen vaiheen jälkeen viimein saavuimme Suvannon rannalle, jota pidettiin pääpuolustuslinjana. Edelleen elettiin epävarmuudessa, tarvitaanko todella näitä potereita, joita alettiin kaivaa maan sisään. Ei uskottu sellaiseen hulluuteen kuin sota, emme olleet sellaista vielä nähneet ja kokeneet”.

”Sitten kuulaana marraskuun aamuna 50 vuotta sitten, ennen seitsemää, alkoi kuulua kummaa jylinää idän suunnasta. Sodan vainovalkeat leimahdivat liekkeihin, kun Kannaksen talot sytytettiin. Tämä näky synkkää aamutaivasta vasten oli kaamea, tyrmistytävä, koskaan unohtumaton meille, jotka sitä sanattomina kaikki aistit jännittyneinä seurasimme”.

”Lohkollamme saimme vihollisen pysymään Suvannon virran itäpuolella koko 105 päivää välirauhaan asti”.

Kenttäateria maistui veteraaneille. Keittoa lautaselleen saamassa Mikko Nikkola ja vuoroaan odottavat Esko Luojumäki, Risto Viitamäki ja Viljo Sarlin, kaikki Parkanon miehiä.

Muistomerkki ja siihen kiinnitetyt laatat, joissa on muistomerkistä kertova teksti.

— Valokuvat Leena Perälä.

”Tänään tiedämme, että taistelutantereet ovat ruohottuneet. Puut ovat kasvaneet niiden katveeksi. Sankarit ovat maatuneet, mutta teot eivät ole unohtuneet. Moni meistä on jo harmaajapää, moni ontuen tietänsä kulkee ja viimeinen etappi häämöttää, pitkä uni kun silmämme sulkee. Mutt’ me tiedämme mikä on isänmaa, tiedämme

mitä se tarkoittaa. Se on kevättä nousevan nuorison, jolla huomisen uskoa on”.

Päivän ohjelmaan sisältyi luonnollisesti ohimarssi ja osa veteraaneista suoritti sen lumipukuisten hevosten vetämissä 12 reessä. Ulkosalla nautittiin kenttäateria. Illansuussa veteraanijuna lähti kohti Kihniötä.

ANNI HAVUNEN

Savusaunassa

Niin, se savusauna ennen vanhaan. Nykyajan kansa jopa ihannoisi sellaista puhtaalle savulle tuoksuvaan laitostaan. Silloin ennen arkitodellisuus oli kuitenkin muuta. Oli kova urakka talvisaikaan sellaisessa kylpeminen ja ensin lämmitys. Leutona ja lumettomana vuoden aikana päästiin suhteellisen vähällä vaivalla toimituksesta, mutta se talvi... Kun lunta oli kaikkialla metriset kinokset tuiskuineen myrskyineen, vitset olivat vähissä saunan lämmittäjällä. Ei auraa eikä linkoa ollut. Oli raskasta kiskoa monta kelkkakuormaa halkoja saunaan. Se oli aina kaukana muista rakennuksista, kai palovaaran vuoksi. Lämmittäjän piti lauantaina jo puolilta päivin sytytellä suuren kiukaan alle tuli. Jokunen pieni aukko seinissä toimi vetoreikinä, joten sauna oli täynnä savua. Lämmittäjän silmät vuotivat vettä, kun usein oli käytävä lisäämässä halkoja pesään. Saunassa tarvitaan vettä myös. Kaivosta kannettiin tai vedettiin kelmalla saavillinen kylmää ja toinen kuumaa karjakeittiöstä. Toiset käyttivät hyväksi saunan pesässä kuumenneita kiviä. Se olikin varsin taloudellinen tapa. Kun useampi punahehkuinen kiven murikka pudotettiin kylmään vesisäaviin, oli kylpyvesi valmis-

ta. Monta tuntia oli lämmitys kestänyt, illan suussa oli hiillos häätynyt sopivaksi. Lämmittäjä heitti häätyneen, ja silloin sopi miesväen mennä saunaan. Oli kirjoittamaton laki että miehet ensin. Joutivat saadakin etuoikeuden, saivat niellä tikulöylyt. Naiset ja lapset saivat nauttia jälkilöylyistä.

Vaikka nautinto oli kyseenalaista kylläkin lapsille. Aikuisille ei ollut enää löyly kitkerää, mutta lapsille se oli sitä. Surkean itkun myötä se puhtaus oli hankittava. Tuvassa piti olla joku naisihminen vahdissa, että haki pienimmän lapsen sopivan ajan kuluttua peiton mutkassa takkavalkean ääreen kuivattelemaan. Siinä oli jokaisen kylpijän mukava istua saunan raukeus jäsenissään. Mustaan saunaan jäivät viikon liat ja samalla mielessä kaihertaneet takkuiset arkiset murheetkin. Oli aivan juhla olo ja hyvä mieli. Uni alkoi painaa silmiä vähitellen. Olkivuodekin oli saunan jälkeen ihan pehmoisin...

Nykyajan puhtaan valkoiset saunat juoksevine vesineen ja suihkuineen ovat mukavia. Näillä ei ole savusaunan kanssa mitään yhteistä. Ovat kuin musta ja valkoinen...

Joulu tunturissa

Vaikka on keskipäivä, voi auringon vain aavistaa sillä suunnalla, missä taivas on purppuraisempi. Kalvakka kuunpuolikas heijastaa peilin tavoin sen vähäisen valon, mitä tunturissa on. Pimeää? Ei toki, sillä taivas on kirkas ja pilvetön ja hanget hohtavat sinisyyttään. Lähes kolmekymmentä pakkasastetta nipistelee kasvoissa ja sormenpäissä, joten suksille on päästävä viivyttelystä. Vielä rinka selkään ja tarkistus, että kaikki tarpeellinen on mukana, sitten ylös ensimmäistä rinnettä ja kohti karttaan merkittyä lähintä autiotupaa.

Keron huipulle näkyy vielä lämpimän, etäisen auringon kaari, aivan kuin lupauksena tulevasta kesästä. Ylhäällä tunturin laella on huomattavasti lauhempaa kuin alempana, mutta esteettömästi puhaltava pohjoistuuli ei tunne armoa. Runsaasta vaateuksesta huolimatta se turruttaa sormet ja kohmettaa varpaat niin tehokkaasti, että ympäröivän Lapinmaan huikaisevan

kaunis autius jää melkein huomaamatta.

Tykkylumen kuorruttamat pylväät toimivat suunnannäyttäjinä: nekin ovat jo nähtävyys sinänsä. Hämärän syvetessä alkaa pylväiden erottaminen maisemasta tuottaa vaikeuksia.

Ajatus autiotuvan lempeästä takkatulesta, jonka ääreen voi kaikessa rauhassa käpertyä kuin kissa, lämmittää jo etukäteen vaeltajan mieltä, mutta edessäpäin on vain luminen erämaa. Laskettelen suojaisaan notkelmaan, josta löytyy laavu sekä vanha nuotionpohja. Se tuntuu sopivalta paikalta levähtää ja kerätä voimia loppumatkaa varten. Utelias kuukkeli ilmestyy kuin tyhjästä ja saakin osansa eväistä. Siivekkään vierailijan lähdettyä päätän minäkin seurata esimerkkiä ja lähdän uudistunein voimin kapuamaan ylös seuraavaa rinnettä.

Vihdoin näkyy etäinen valopiste, joka tuikkii kilpaa yllä kaareutuvan täh-

titaivaan kanssa. Tuo valo on lämpimämpi kuin tähtien kylmänkalseat pisteet ja se onkin lähtöisin takkatulen loimusta autiotuvassa, jonka edustalle saavun väsyneenä, mutta myös helpotuneena. Kun suksit on nostettu seinää vasten ja ylimääräiset lumet kopisteltu rappusille, on aika siirtyä viettämään iltaa autiotuvan jouluun. Vaikka ei ole joulukuusta eikä kirkuvan värisiä lahjapaketteja, on tunnelma silti (tai ehkä juuri siitä syystä) jouluisen harras.

Huoneessa on myös öljylamppu, jonka alapuolella olevan pöydän ääressä istuu aikaisemmin saapunut matkalainen nauttien parhaillaan eväistään. Vaihdamme lyhyet tervehdykset ja kuoriuduttuani rinkausta ja takista ja nostettuani saappaat kuivumaan istahdan minäkin pöydän ääreen ja syvennymme leppoisaan ajatustenvaihtoon turhia meluamatta. Puuttuu vain kehävä kissa takkatulen äärestä, jotta idylli olisi täydellinen.

Kesäisiä lapsuusmuistoja

Vuos'kymmenet vierähti siitä
kun lapsi olin mä vain.
Muistan kaihoten aikoja niitä
kun metsämansikoita hain
sieltä kotipihan koivuhaasta
ja peltojen pientareilta
kun poimin kissankelloja maasta
niiltä tutuilta tantereilta.

Kesäiset pyykkipäivät rannalla
padassa pyykit kiehumassa.
Puhtaita vaatteita narulla
pitkät rivit liehumassa.
Kalaretket vaarin kanssa
on lapsuusmuistojen parhaita.
Kesäiltana veneessä onkimassa
myös lipolla saatiin saalista.

Silloin elettiin aikaa onnellista
yritettiin eteenpäin yhdessä.
Se oli elämää erilaista
ei tunnettu turhaa kiirettä.
Aina ei ollut onni myötä
Luoja kättä antamassa.
Vaan uutterasti tehtiin työtä
lapset mukana oppimassa.

ANNA-LIISA PERIAHO

Joulukuusi

Joulukuusi vehreänä
seisoo tuvas' ylvähänä
oksillansa kynttilät
iloisesti tuikkivat.
Metsästä sen haki taatto
onhan nyt jouluaatto.

Lapsi katsoo sormi suussa
oman kodin joulukuusta.
Vaan mitä onkaan lattialla
suojas kuusen oksain alla.
Paketteja monta, monta.
Oi juhlaa verratonta.

Kuusen latvas' loistaa tähti
joka kerran tietä näytti
paimenille itämaan,
Ilosanoman kuultuaan.
Oli enkeli heille ilmoittanut
on Vapahtaja syntynyt.

ANNA-LIISA PERIAHO

Elämä on hyvä

Klaara istahtaa keinutuoliinsa ja aikoo ottaa kutimen lankakorista. Eleen oivaltaa heti nokkela kissa. Vilauksessa se hyppää syliin estäen mokoman käsityön.

No mitäs, ainahan se on etusijalla, Ongelma.

Että se on viisas, Klaaraa huvittaa sen tarkka huomiokyky. Toki hänellä silti on aikaa kutoa monet sukat ja käsi- neet talven mittaan. Aina niillä on tarvitsijansa ollut. Ongelmalla on paljon omia puuhia, ja silloin hänellä on aikaa käsityölle.

Nyt on ajanlaskun mukaan syksy ja pimein vuodenaika, mutta ei Klaaran mielestä. On vain sellainen pehmeän kodikas harmaa väri luonossa. Hänen maailmassaan ei nyt ole synkkää väriä...

On kyllä sitäkin ollut, liian kanssa. Pimeää, aivan läpinäkymätöntä, loputonta... Ei ollut valoa näkyvissä. Mutta kaikella on ollut aikansa, monisärmäistä kivieliötä on ollut matka. Nyt on annettu aikaa valoille päiville. Ja kiireettömille. Tämä pikkuinen Ongelma- han se on joka tämän sopusoinnun on saanut aikaan.

Klaara silittää hellästi kissaa, joka mielihyvää tuhisten kiipeää hoitajan-

sa rintaa vasten, ja sipaisee tämän pos- kea pehmeällä tassullaan. Sitten silmät painuvat kiinni, kaikki on niin hyvin.

Klaaran silmiin pyrkii kyynel, miten pienestä hän voikin olla onnellinen nyt...

Hän tunsii olevansa riisuttu jo kai- kesta, turhaan tänne jäänyt...

Sitten eräänä aamuna oli satanut en- silumen marttoon maahan. Sekin tuntui ihmeeltä masentuneessa mielessä. Oli mentävä ihan läheltä katsomaan kummaa.

Pihapiiri oli saanut puhtaan peit- teen. Luonto oli hiljainen, kuunteleva. Ilmassa väreili hennon sinertävä utui- nen hämähä. Tunnelma oli hartaan juh- lallinen.

Mutta mikä mahtoi olla kapea mut- kritteleva vana, se kiersi nurkan takaa ja jatkui ulkokartanolle.

Mikähän pikkuotus on jo kulkenut äskeisen pyryn jälkeen. Piti sitäkin kat- soa. Kissan jälkiähän ne, voi miten so- mia ne olivat. Niin pikkuiset varpaan painumut pehmeässä lumessa. Sydäna- lassa tuntui lämmin kosketus. Klaara ei tuntenut itseään. Olihan talossa ollut kissoja silloin kun kaikkea muutakin oli, kun oli elämisen makua... Mutta ei hän ollut joutanut milloinkaan katso-

maan sen paremmin kissoja kuin nii- den jälkiä. Kaikki muu oli tärkeää. Siinä pihalla Klaarasta tuntuu, että ne pienet tassun jäljet ovat kaikkein tär- keintä...

Palatessaan sisälle hän säikähti, pie- ni kissa livahti edellä, naukaisi arasti ja katsoi kirkkailla silmillään pyytävästi. Sai toki se tulla kun tahtoi. Pyysi ruo- kaa ja sai sitäkin. Syötyään puhdisti huolellisesti itsensä hyppäsi sänkyyn ja nukahti.

Klaara oli ymmällä, mitähän tässä nyt osaa. Kenen kissa lieenee, ehkä me- nee kotiinsa, kun herää tuossa. Jopas tässä ongelma on, jos kissa ei mene, kaipaavat kai ihmiset omiaan.

Niin kävi että Klaara sai rakkaan Ongelman, eikä ollut enää yksin. Salli- mus se oli, Johdatus.

Klaara tietää sen. Elämä antoi kai- ken ottamansa jälkeen lahjan. Kaikella on ollut sittenkin tarkoitus. Vaikka ih- misen on useinkin vaikea ymmärtää si- tä. Ei liene tarpeellista kaikkea ymmär- tääkään.

Nyt tuntee Klaara olevansa kovin tarpeellinen, samoin Ongelma. He tar- vitsevat toisiaan, heillä on niin hyvä...

Silloin ennen...

Pitokokki oli ennen vanhaan kovin arvostettu ammatti-ihminen. Melkein papin arvoinen.

Hei ei ollut taajassa, jos ei pitoja- kaan ollut usein. Kun talossa oli aihetta järjestää sellaiset, alkoi huoli ja jänni- tys miten selviytyä kaikesta.

Mutta kun perustavissa alkuvalmis- teluissa oli tultu siihen vaiheeseen että kokki haettiin, kaikki helpottui ih- meesti. Suurimman vastuun kun sai laskea kokin hartioille tai paremminkin tämän osaaviin käsiin.

Ja kyllä niissä asioissa tietämistä oli- kin. Ei ollut minkäänlaisia teknisiä apuvälineitä, lihamyllyä ei sovi unoh- taa. Ilman sitä ei olisi ollut lihapullia. Ei ollut keinoa millä saada säilymään herkästi pilaantuvat ruokatarpeet. Kesäaikaan se oli vaikea kysymys, vaikka rintakylissä oli sähkö, antoi se sielläkin vain valoa, mikä sekin puuttui syrjä- kulmilta. Hevonen oli ainoa kulkuneu- vo, kesällä toki pääsi polkupyörällä myös. Kokin tultua oli miesväen tehtä- vä noutaa pitokalusto. Sellainen laitos

asui vuokralla kylän keskellä sijaitse- vassa talossa. Rekikelillä sen kuljetus kyllä sujui vähin vaivoin, mutta sulan maan aikaan oli hankaluutensa. Kova- pyöräiset kärryt kolkuttivat kivikkoisil- la kyläteillä. Ajomies sai olla tarkkana, ettei arvokas kirstu liika keikkunut. Kun se taloon saatiin otti kokki siitään vastuun että kaikki astiat pysyivät ehji- nä ja luvultaan täydellisenä.

Kahvikupit olivat sitä sorttia että saattoi pudotakin jonkun kahvinnäl- käisen hätäisistä hyppysistä.

Ruokapuoli oli suuri urakka. Kaup- papuodista oli saatavissa vain nisujau- hot, riisiryynit ja sekahedelmät. Kahvi ja sokeri tietysti myös. Siirapin ja peru- najauhott voi valmistaa halutessaan ko- tona. Kaikki muu syötävä oli kotoista tuotetta. Kokin tehtävä oli valmistaa ruuat omien ja apulaisten kätten voi- min. Se oli hikistä ja raskasta puuhaa.

Kun mikää ei saanut pilaantua, ei sinne päinkään, ainoa keino oli saada nopeasti kaikki valmiiksi. Se tiesi rus-

taajille juhliä edeltäneen ajan, öitten- kin kiireistä hyörintää. Mutta ei se tun- tunut heistä raskaalta, eikä mitä. Kok- ki piti yllä iloista mieltä, ja uni ja väsy- mys saivat säästyä tulevaisuuteen.

Mutta samat huoneet, missä aamulla vielä oli kaikki hyrskyn myrskyn, olivat vieraitten saapuessa tip top juhla- kun- nassa. Makuhermoja kutkuttava lu- paava herkullisen ruuan ja hyvän kah- vin tuoksu täytti talon.

Kahvipöytä odotti ensin kauniina runsaine antimineen. Nuoret aputyöt kaatelivat kirkkaista kuparipannuista ihanaa nautintoainetta heleä puna pos- killaan.

Kahvin jälkeen katettiin ruokapöytä. Kokki liikehti tyylikkään rauhallisena, kuin ei olisi paljosta kysymys ollut- kaan... Hänellä oli musta puku ja val- kea esiliina. Päässä valkea kolmikulma huivi peittäen visusti hiukset. Hän oli ihminen joka hallitsi täydellisesti suuri- töisen tapahtuman. Sellaisia olivat sil- loin ennen vanhaan hyvät lämminsydä- miset pitokokit.

Silavarieskasta joululimppuun

Suomalainen leipäperinne on lyhyt, kun sitä verrataan kansainväliseen perinteeseen.

Leiväntekotaito on aikanaan tullut Babyloniasta Egyptiin. Israelilaisten vapauduttua Egyptin orjuudesta ja hajaannuttua ympäri maailmaa he samalla levittivät leipomisen taitoa. Vaikka leiväntekotaito ei olekaan suomalaisen keksintö, on Suomessakin kansallisesti ajatellen pitkät perinteet. Toisaalta kun tiedetään, että rieskan malli on saanut alkunsa kivellä auringonpaisteesta paistuneesta puurosta, liekö suomalaisessa leipäperinteessä mitään tekemistä babylonialaisilla.

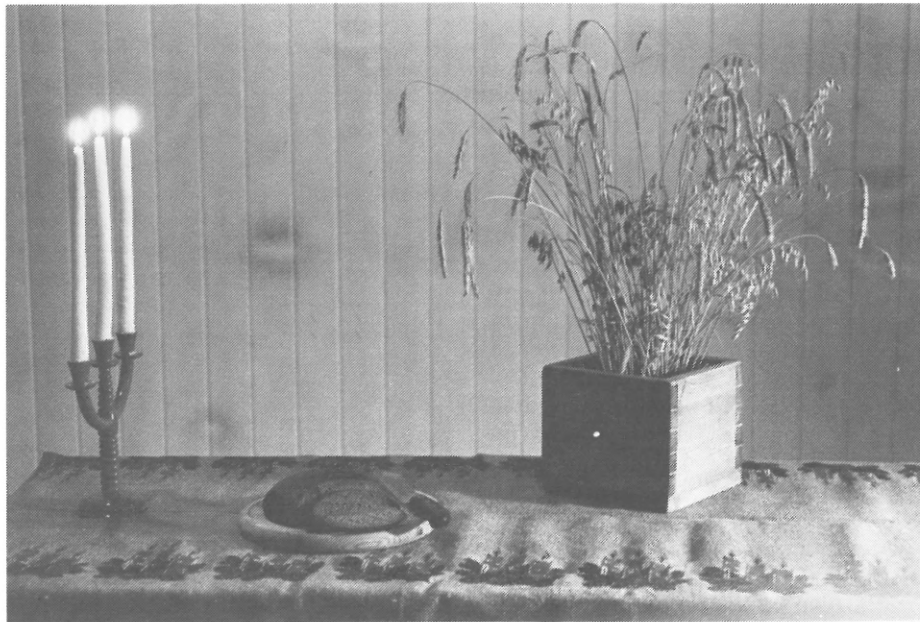
Suomeen on hahmottunut aikoinaan niin sanotut leipäalueet, joista toista luonnehtii laihansitkeä riistaruokainen peräpohjolan asuja, toista leivälle ja puurolle ahne savolainen.

Suomalainen sananlaskukin osoittaa tietyn alueellisen ravitsemuseron. Pohjanmaan rannikkolainen, ”eli kainulainen kaitanaama syöpi liemen leivättä, savolainen pulloposki pistää puuron leivän kanssa”.

Leipäalueita kuvaa osuvasti kertomus Karjalan miehestä. Priha lähti retkelle Norjaan. Kotona Karjalassa hän oli tottunut tukevaan venäläiseen ruisleipään, eli ryssänlimppuun. Suomen Karjalassa se vaihtui jo ohuempaan. Savossa oli vastassa parin tuuman vahvuinen reikäleipä. Keski-Suomessa vähän ohuempi. Pohjanmaalla olikin vuorossa ohrarieska. Norrbottenissa tarjottiin lehden ohutta kuivaa ohraista flatbrör’iä. Silloin mies äkämystyneenä kääntyi ja sanoi, mitä sitä Norjaan mennä, leipäkin siellä varmaan on kuin ei olisikaan.

”Leipärajat” eivät yhteiskunnan kehityksen myötä ole niin selviä kuin vielä tämän vuosisadan alkupuolella. Kuitenkin esim. Suomen pohjoisosissa vanhakantainen rieska on jäänyt elämään sellaisenaan. Myös muilla alueilla rieskaa leivotaan lähinnä erityisleipänä. Vanhat erityisleipäperinteet ovat näillä alueilla valitettavasti unohtuneet. Nykyajan ihmiselle esim. laskiaisen silavarieska ja kevään kylvöleipä ovat melko tuntemattomia. Sen sijaan syksyn uutisleipä, jota leipomotkin jonkin verran markkinoivat, lienee tutumpi.

Suurin syy vanhan leipäperinteen unohtumiseen lienee siinä, että pääasiassa tällaiset ns. perinneleivät ovat suuritöisiä, aikaa ja taitoa vaativia. Tämän

Parkanolainen varikakko sopii myös joulupöytään. — Kuvat Leena Perälä.

Parkanolaisen perinneleivän kehittelijät, Sylvi Raitio ja Pekka Vuotari Parkano-seurasta sekä leipuri Reijo Ojennus, ovat tyytyväisiä aikaansaannokseensa.

huomasi mm. allekirjoittanut kun Parkanon perinnelimppua, varikakkoa, kehiteltiin leipomomme valmistukseen ja myyntiin. Tarvittiin useita koe-eriä ennen kuin maku tyydytti ”oppimestaria” Raition Sylviä.

Parhaiten vanha perinne lienee säilynyt joulunajan maustetussa limpussa, jota jossain muodossa leivottaneen koko maassa.

Kun ennen joulua oli vietetty niin sanottua vähäpaastoa kaladieetillä, josta alkunsa saanut lipeäkalaperinne (joka valitettavasti alkaa myös unohtua), sen jälkeen jouluna alkoivat makean leivän päivät. Sitten seurasi arki, härkäviikot ja reikäleivät.

Ps. Miksi piparkakku matkustaa syksyllä etelään? !?!

Että olisi jouluna ruskea.

Minäkoira hirvijahdissa

Kävin menneenä lauantaina hirvijahdissa.

Enhän sentään pyssyn kanssa, en osaa edes ampua, olinpahan vain hirvikoirana jahdissa mukana. Isäntä sanoi kyllä aamulla lähtiessäni, ettei ole koskaan hirvikoiralla rintaliivejä nähnyt, mutta ei nyt takerruta pikkuseikkoihin.

Eväsreppuun tungen paljon syötävää, niinhän ne hirvimiehet kuulemma tapanaan pitävät. Vaatteitakin oli paljon, ettei vain vilu yllättäisi. Oli vanhaa, lainattua (tyttären kumisaappaat, minulle pari numeroa liian suuret) samoin paljon punaista, kuten KUNNON HIRVIMIEHELLÄ olla pitää. Tuppasi vaan tuo Isännän vanha punainen tikkitakki valahtamaan polvitaipesiin, mutta ei taaskaan takerruta pikkuseikkoihin.

Aamuhämyssä parikymmentä kilometriä ajettuamme kokoonnuimme määrättyyn paikkaan käskyjaolle. Hirvenmetsästysseurueen johtaja ja muut tärkeät miehet puhelivat päät yhdessä ja tutkivat karttoja. Me Koirat seisomme sivummalla. Hetken tärkeys teki meidät vähän levottomiksi — tulipa siinä hermostuksissa potkittua kiviä ja santaa tyttären kumisaappailla.

Meille selostettiin homman kulku, puhuttiin passimiesten linjasta ja kehoitettiin kuuntelemaan mahdollisia laukauksia, joilla on oma salaisuutensa. Senjälkeen lähdettiin paikkaan, josta ensimmäinen ajo alkoi. Tuntui hienolta kun koko joukko levisi ketjuksi ja lähti yhtäaikaan metsän sisuksiin. Huutaa piti ja parilla puukalikalla hakata. Menihän se ensin ihan mukavasti. Huutelin, kalistelin puukapuloita ja molemmilta sivuilta kuului toisten huulu. Vaihtia oli mielestäni aikalailla. Ketjun toisella laidalla olikin oikein metsässä liikkujien parhaimmisto ja sen kyllä huomasi.

Huhhuh... kylläpä tässä hengästy... maastokin muuttuu vallan vaikeaksi... mistä noita oja tuohon nyt siunaantuu... johhohi... hirvet... täältä sitä tullaan,... oja, voi ruoja kun on leveä... milläs tuon yli nyt hyppäis... taisi tulla yksi puserokin liikaa... huhhuh... ei sitä nyt voi riisuakaan...

Vauhtia, vauhtia, huutaa viereistä linjaa kulkeva Koirakaveri — no, millä sitä vauhtia kun on noita hemmetin varpukin ja nyt takertuu jo saapaskin niin kräniin kiinni, etten taida irti saada... hirvet hohoi... hoi... ii.iii..

Ajo saadaan päätökseen. Olen aivan hikimärkä ja uupunut. Kukaan ei ole nähnyt hirven vilaustakaan, yksi Koira

väittää nähneensä ketun. MinäKoira en nähnyt elukan elukkaa, en edes metsäludetta.

Toista ajoa suunnitellaan taas kotvan aikaa ja samalla tavalla mennään huutaen ja kolistellen linjojamme. Viereinen Koirakaveri ehdottaa, että laulaisimme yhdessä Metsän poika tahdon olla... ei se oikein suju, kun puuskutamme vaivalloisessa maastossa eteenpäin.

Ei hirvieläimen näköistäkään otusta koko ajon aikana.

Teemme nuotion, syömme eväitä, juttelemme niitänaita ja lepuuttelemme kinttujamme. Ampujamiehet järjestelivät pyssypussejaan ja ovat varmaan jo menettämässä toivonsa kun tällaiset Koirat ovat ajamassa. Mutta kyllä tässä vielä näytetään taivaan merkit, jahka vähän sukat kuivuvat. Liekö ollut saappaassa reiänpoikanen, mene tiedä.

Kolmas ajo lähtee meidän osaltamme maantieltä, ja siinä jaetaan lähtöpaikat melko pitkän välein. Kahvin ja makkara jälkeen tuntuu voimia olevan taas ihan runsaasti.

Kuljen mäntymetsikössä. On hieno syyspäivä vaikka tuuli jo vähän tohautteleekin ja kuljettaa huhuiluääntä kummasti moneen suuntaan. Tulen nevan laitaan ja mietin mistä siitä olisi turvallisinta yrittää kulkea. Mitäs sitten, jos vaikka suonsilmäkkeitä ja Vanha Koira kupsahtaisi sinne...

Huhuilen, huutelen, mutta nyt ei enää kuulukaan Vieruskoiran ääntä. Mihinkäs ne nyt on menneet... hohoi...

minä täällä... ei kuulu mitään, tuuli vain tohisee...

No mutta tuossa nevalle on nyt varmasti HIRVEN JÄLKIÄ! Täytyypä vähän tutkia, olen nimittäin Hirvenmetsästäjiä vuosia kuunnelllessani oppinut, että jäljistä pitää pystyä näkemään, onko siinä kulkenut naaras- vai uroshirvi, milloin kulkenut, sarvinen eli ei... mistä mihin matkalla ja monta muuta mystillistä asiaa.

Mutta nyt on hukka putkessa, mistään huutoja ei kuulu. Taisin tutkia noita jälkiä vähän liian kauan. Kaar-ranpa tuonne mäkeen vasemmalle, sielähän se Vieruskoira on. Ei vain pitäisi nyt hätäntyä, olenhan minä sentään Hirvikoiraa! Tänne vain mäkeen... huhhuh... on taas vähän hikininen ja orpo olo.

Tulee vastaan tie. NO pitipäs sattua! Mistäs noita autojakin on tuolla tienvarressa kaksittain. Voi juma... nehän on Kaverikoiran ja Lauluvelikoiran autot. Ja minäkoira olen palannut siihen mistä lähdettiin.

Elämä on ihmeellistä. On myös päiviä, jolloin täytyy niellä epäonnistumisen karvastakin kalkkia ja minun kohdallani oli suorastaan nöyryyttävää tuntoa Koiraveljien katseet ja halveksivat tuhahtukset, kun laahustin täysin väärästä suunnasta tietä pitkin heidän luokseen. Olivat muuten jo suunnitelleet lähtevänsä minua etsiskelemään.

Päätin lähteä kotiin. Porukkani sai sinä päivänä vielä aikuisen hirven ja vasan, mutta niiden ampumisaikaan minäKoira jo liottelin lihojani saunan löylyissä.

REINO LEHTISALO

Yön sylissä

Yön sylin hiljaisuudessa
katson kauas, näen paljon;
aavat, ihmeen kirkkaina
välkehtivät meret kutsuvat
minua kuin olisivat aina
kadoksissa ollut osa minua.

Yön sylin hiljaisuudessa
kuulen hiljaisen pauhun;
kuulen kuin joku kutsuisi
minua suuriin koskaan
pitämättömiin juhliinsa;
ei, en minä voinut väärin kuulla,
kutsu se oli, kaunis pyyntö
tapaamiseen, mitä oli jo
niin monta kertaa aiottu
toteuttaa; se oli vain jäänyt,
jäänyt kuin niin moni muu asia
kesken jäänyt on.

Yön sylin hiljaisuudessa
padot murtuvat, virtaavat vedet
huone kuin saisi ravintoa ja
sillä asujaansa ruokkisi hänen
matkallaan kohti uusia öitä,
kohti uusia kirkkaina välkehtiviä
meriä tuntemattomuuden matkalla
kohti tuntemuksen pientä pistettä.

REINO LEHTISALO

Viimeinen kysymys

Sataa valkoista lunta, putoaa,
putoaa alas asti;
valkoiset sirpaleet kuin miljoona
lapsen itkua yössä
putoamassa kylmään syliin.
Puhtaana kuin lapsen mieli
peittyvät tienoot valkeaan
ja aikuisten kiireiset jalat
kaiken tummaksi saavat.

Yön jäljillä tuska
etsimässä uutta syötävää,
pienet jäljet kertomassa
ajan hengen;
mihinkään tarttumaton sielu
raunioilla kulkemassa;
sokea, sokeaa ohjaa,
näkevät sulkemassa silmiään
Sataa, sataa, putoaa alas asti,
valkoiset sirpaleet kuin
miljoona lapsen itkua yössä;
Sinä näit Hänet, näit Sinä.

Pienen lapsen silmissään
yksi viimeisimmistä kysymyksistä;
juoksit pois, juoksit Sinä.
Vielä hetken Sinä saat juosta
kaikesta vastuusta ulos;
mutta se päivä, se tulee, tulee se;
se jolloin ohitsesi kulki pieni lapsi
huulillaan viimeinen kysymys.

Kunniallinen mies

Kauko Saarinen oli kunniallinen mies. Hyvin toimeentuleva, kauniin ja kunniallisen vaimon ja kahden lapsen omistajana lähes koko yhteisönsä arvostusta nauttiva keski-ikäinen ihminen.

Ne, jotka eivät Kauko Saarisesta pitäneet, niistä taas ei yhteisö pitänyt.

Kauko Saarinen ajoi kalliilla erikoistilauksesta maahan toimitetulla autolla, asui kahden miljoonan talossaan, vietti vapaa-aikojaan kalliissa huvilassaan vielä lähes puhdasvetisen hiekka-pohjaisen järven rannalla. Kauko Saarisin lapsista oli perheelle pelkkää iloa. He olivat harvoin kotona, ja koulunsaakin he hoitivat miten hoitivat. Opettajat eivät koskaan valittaneet.

Kauko Saarisella oli raudat tullessa, meneillä monta asiaa, suuria. Vain tyyperykset neulovat nappinsa itse, Kauko Saarisin mielilause kuului, milloin äänekäämmin, milloin toisten kuulolle sopivalla tasolla.

Miljoona pyörivät jaloissa, Kauko Saarinen naurahteli ja naurahti kuin olisi rahattoman asunnonetsijän loitommas työntänyt, miljoonat pyörivät ja vain suurin osa niistä jouti uusiin sijoituksiin; se ei haitannut, sillä leipää perheelle riitti, vaikkakaan perhe ei enää leipää syönyt.

Kaupunginjohtaja oli usein perheessä vieraillut vieras tuttu; sitäkin useammin Kauko Saarinen ja kaupuginjohtaja tapasivat naapurikaupungin hyvämaineisen yökerhoravintolan paremmassa kabinetissa. Se oli hyvä kabinetti. Se ei koskaan hylkinyt vasta hetki sitten tutuksi tulleet naisvieraita, ei ostettuja, ei ylipuhuttuja, ei hylkinyt se ei koskaan.

Ja sieltä saatu lasku oli vuorenvarma vähennys verotuksessa.

Kauko Saarinen ei ollut hiljainen mies. Ei. Hän nauroi usein.

Hän nauroi lähes yhtä usein kuin kirosi kaupunkinsa sosiaalimenoja. Syöttiläät, kuten hän avuntarpeessa muka olevia kutsui, pitäisi lähettää Siperiaan kunniallisten leipää syömästä tai matkakustannusten ja muiden ratkaisua haittaavien ongelmien vuoksi pistettävä tulemaan omillaan toimeen...

Niinhän teki Kauko Saarinenkin...

Kauko Saarinen oli ollut monessa mukana. Aika vaatimattomasti sanottu, totuushan on, että Kauko Saarinen oli omissa aivoissaan kehitellyt monta aivan uutta tapaa hankkia puolimiljoonaa vuodessa kenenkään itsensä lisäksi kotikaupungissaan tietämättä mistä ja millä keinoin ja millä välineil-

lä. Ne rahat olivat vain tulleet ja se sai riittää.

Kauko Saarinen oli luterilainen. Siis maksoi veronsa kirkolle lähes koskaan siellä käymättä ja jos kävikin niin hänen ajatuksistaan ei Herra hulluksi riemusta koskaan tullut. Mutta kirkkoherra oli onnellinen. Seurakunnalla oli maita, oli myytäväksi asti ja Saarinen osti kauniin kahden hehtaarin tontin, sen saman, jota valtuuston enemmistö oli halunnut sosiaalisen asuntotuotannon käyttöön. Mutta kirkkoherra oli paitsi Herran palvelija myös käytännön ihminen ja naimisissa Saarisin siskon kanssa.

Tontin sai Saarinen. Kaupasta tosin valitettiin kuka minnekin, mutta tässä maassa on aina totuttu luottamaan rehellisiksi tunnustettuihin tosiasioidiin. Siinä ruljanssissa kaikki piispaa myöten joutuivat tunnustamaan elämän tosiasiat tuonpuoleisiin seikkoihin vihjailuissa.

Ja sitä hetkeä kaupan jälkeen, jolloin kirkkoherra ja Saarinen kohtasivat, sitä oli moni todistamassa. — Miten kirkossa? Saarinen karjaisi, kaikki kohdallaan ja kattoremonttiin varat koottuna? — Herran rauhaa, kirkkoherra julisti ja yritti samalla muistaa oliko tyttärensä Englannissa vai Ranskassa kieliä opiskelemassa. Poika olikin jo lähtenyt vähin äänin maailmalle.

Lopulta kirkkoherra muisti vuosiluvun mitä elettiin. Sitä olisi enää kuusi vuotta eläkkeeseen. Se olisi riittävä sekä oman asunnon että kesämökin ylläpitämiseen. Riittäisi se ja mikäli oikein tiukoille lapsien kanssa menis, hekin aina joskus jotain pientä saisivat. Ensi pyhän saarnasta ei ollut tiedossa mitään mielikuvaa.

Vielä pappilassakin kirkkoherra muisti. Oli ollut Herran lahja muuttaa omaan taloon. Sillä ei kai koskaan missään mikään pankki kirkkoherraa lainojen takia ulos aja. Niistä voi aina sopia.

Erityisesti mieltä lämmitti tonttikauppa Saarisin kanssa. Siinä kaupassa Diakonissalähetys keräsi kauniin pottin. Viisitoistatuhatta Afrikan kärsiville. Ja varmasti ne vielä toistaiseksi ilman asuntoa elävät omansa saavat. Saavat toki. Saavat, vaikka omaa sijoitettavaa ei sattuisi olemaankaan. Saavat ne. Herra ei hylkää, sana sanoo.

Saarisin ja kirkkoherra menivät sinä iltana tyytyväisinä nukkumaan. Eroakin tosin oli. Kirkkoherra rukoili, Saarinen humaltui, mutta kuka sitä oli laskemassa.

Kauko Saarinen oli vaatimaton mies. Hän ei koskaan syönyt muista poikkeavan kallista, erikoista tai muuta vastaavaa. Siispä hän, mikäli matka kuljetti häntä miten kauas tahansa, valitsi kalleimman paikan ja tilasi samaa kuin muukin ravintolaväki. Aterian jälkeen, mikäli oli tullut otetuksi muutama lasilinen, sitä tuli lähtiessä tarjotuksi tarjoilijoille extraa yli muiden; siihen nyt oli kerta kaikkiaan kotimaassaan itsensä totutetuksi.

Kauko Saarinen hallitsi bisnekset ja niistä rakkaimpina kierteli nykyisin sisikuntaan neljä seinää, katto ja lattia kerrottuna yhdellä, kahdella, kolmella, neljällä, viidellä, kuudella ja kaiken yllä oleville kerrottiin kaikki vähintään seisemällä. Sen lisäksi tulivat kuvaan mukaan purjeveneet, muskeliveneet, tuhannet ja taas tuhannet joiltakin halvalla saadun metsähehtaarit; paras kaikista oli ollut asianajaja kuuden miljoonan omakotitaloineen ilman kysymyksiä rakennuskustannuksista. Elämä, Kauko Saarinen joskus huvilallaan iltauringon ja kuuden kalliin grogin jälkeen filosofoi, on peliä. Peliä, silkkaa peliä. Ei mitään lasten musta pekkaa, peliä kuitenkin. Sitä ostaa miljoonalla ja voittaa vuodessa kuusi: sitä on elämä. Sitä on vain uskallettava; riskeerattava, Kauko Saarisin sillä hetkellä vierailulla olleelle pankinjohtajalle lähes matalaäänisesti kertoi ja pankinjohtaja kuunteli tietoisena osingoistaan. — Sitä on, Saarinen oli lisännyt vauhtia, sitä on iskettävä suunta oikeaan aikaan. — Muuten tätäkin maata pystyssä pitävä dynamisyys kuolee.

Asuntokaupat olivat saattaneet Kauko Saarisin lähes sosiaaliseksi ihmiseksi. Hänen sisikuntansa eli niiden kanssa ja mukana kuin olisi ollut ensi kertaa tyttöjen matkassa. Asuntokaupat olivat taidetta, Saarinen kertoi, bisnestä vain numeroina tilillä. Sitä kun osti paljon kerralla ja pihisti kuin korttipe-lissä; siis myi patkittain, sitä sai yhtä kohdetta kohti nopeimman ja varmimman tuoton. Sen varmisti tämän rakkaan isänmaan lainsäädäntö ja sovittu sopu siellä missä kaikkea hallitaan järjellä ja taidolla ja sopivalla ohjauksella.

Saarisin nauroi, taas kerran. Tuttu pankinjohtaja oli tervehtinyt. Sekin, Saarinen nauroi, oli saanut lähes sata hehtaaria kaunista metsää kuin itse Herra olisi armollisesti päälle katsonut. Ja nyt niitä metsiä raivataan valti-on tuella, ettei metsäteollisuus koskaan tässä maassa joutuisi katsomaan to-

tuutta silmiin ja jokaisella isännällä riittäisi aihetta valitukseen.

Maailmassa oli kaikki kohdallaan. Tehdasompelija polki töihinsä kuten oli aina polkenut ja palasi illalla kuin oli aina palannut. Väsyneenä ja kaupan kautta, kaupan joka otti enemmän kuin ompelu antoi, mutta se oli niin tuttua, että sitä ei enää jaksanut oikealla tavalla ajatella. Sitä vain osti välttämättömän ja loppu sai olla.

Tuli ilta jolloin Kauko Saarinen ei tiennyt mitä tekisi. Vaimoa ei näkynyt, lapsista ei tietoa. No, lapset ymmärsi, niillä oli ollut aina omat menonsa, mutta vaimo...

Vaimo palasi ajoissa, se nyt oli kerta kaikkiaan unohtanut Ladyjen uusimman jipon, kärsivät luterilaiset intialaiseen hindujen keskellä. Niitä oli ollut pakko ajatella, vaimo selitti ja sai an-

teeksi.

Kauko Saarinen ajatteli jo vaimonsa selitystä kuunnellessaan uusinta projektiaan: nykyajan tämän maan todellista kuvaa itsestään: Pilvenpiirtäjiä maksamaan tonttia teollisuudelle, koska tontin myynti on tuottavampaa kuin itse tuotanto.

Mietittyään asian valmiiksi Kauko Saarinen nukahti tyytyväisenä.

TOINI VAINIO

Hofors — Parkanon ystävyyskaupunki

Ruotsalainen Hoforsin kaupunki on ollut Parkanon ystävyyskaupunki vuodesta 1949. Sinä vuonna kirkkoherra Helge Mattsson ja rouva Agnes Hedin vierailivat Parkanossa. Kunnalliskoti oli silloin verraten uusi ja suosittu vierailukohde. Ohessa on ote silloisen johtajattaren Sylvia Laakkosen vieraskirjasta.

Toisen kerran kirkkoherra Mattsson ja rouva Hedin kävivät Parkanossa elokuussa 1962. Kirkkoherra majoittui pappilassa ja rouva Hedin yöpyi rehtori Toini Vainion luona. Kuva on otettu entisen Laurilan edessä. Henkilöt vasemmalta Agnes Hedin, Elsa Uotila, Helge Mattsson, Leena Uotila, Kirsti Uotila, Leena ja Martti Uotila. Vieraat kävivät sosiaalishteeri Helge Lipposen huvilalla ja tekivät moottoriveneretken Kaidoille vesille. Siitä viimeinen kuva.

Tack för en minnesvärd besök
d. 27. 7. 1949.

Helge Mattsson

Rörd och tacksam och uppskygga
tackar jag för en minnesvärd dag.

27. 7. 1949.

Agnes Hedin

Så mycket vänligt och hjärtligt
välkommet

Käime Kivimäski. 27. 7. 49

M. Kivimäski

Pauur Harup 27. 7. 49.

Kuvat Toini Vainion albumista.

ORVOKKI MIKKOLA I A

Suomalainen ja vene

Erottamattomat ystävykset kautta aikojen: suomalainen ja vene. Ovat niin sopivat toisilleen arjen aherruksessa ja tarujen temmellyksissä. Suomalainen ymmärtää venettä ja vene ymmärtää isäntäänsä. He ovat yhdessä kuin yksi, välillään rikkomaton harmonia.

Ennen eli Väinämöinen, kulki soudellen vesiä. Vene on tuttu jo muinaisuudesta. Tarujen suomalaiset kulkivat veneellä. Kansalliseepoksemme Kalevalan sankarit olivat suomalaisia ja heillä oli veneitä — tuskin tarina muuten niin täydellinen olisikaan. Akseli Gallen-Kallelan Kalevala-aiheisessa taitessa tulee esille suomalainen vene — airoineen kaikkineen. Kaikkihan me tiedämme kolmiosaisen, Aino-aiheisen maalauksen, jossa Aino-ressu pakenee Väinämöistä, vanhanpuoleista sulhassehdokasta, joka seuraa epätoivoista neitokaista veneellä. Mutta Ainohan hukuttautui järveen, kun ei muuta keksinyt, eikä veneestä ollut apua. Se oli surullinen tarina, jossa vene ja suomalainen näyttelivät keskeistä osaa.

Kanootti ei sovi suomalaiselle lainkaan. Se ei sovi suomalaiseen luonteeseen eikä suomalaiseen maisemaan. Suomalaiset ovat rauhaa rakastavaa kansaa, eivätkä heidän ajatuksensa sovellu kanootin kanssa yksiin. Kanootissa on jotain petollista, se tekee liian äkinäisiä kumeja ja käännöksiä, niin että suomalainen putoaa matkasta. Sitä paitsi kanoottiin ei voi nostaa katiskoitaa, se reagoi liian herkästi pohjavirtauksiin, sen ainoa mela takertuu kaisloihin, se käännähtää salakavalasti nurinpäin, kun heittää keskittyneesti uistinta, se on hankala kääntää alassuun rannalle talven ajaksi ilman, että se keikahtaisi jommallekummalle kyljelle jne. Emme voi korvata suomalaista venettä amerikkalaisella kanootilla rikkomatta luonnon lakeja.

Vene on suomalaisille itsestään selvyys. Suomi on tuhansien järvien maa, ja jollei vesillä voisi kulkea, se rajoittaisi huomattavasti liikkumatilaa. Sen tähden vene on keksittykin. Sen keksimisestä on kiistämätön hyöty: kun haluaa pakoon rannan sääskiä, ei tarvitse

aina lähteä uimaan. Ennen vanhaan kalastajat toivat mereltä ”venekaupalla” silakoita. Silakoista keitettiin kattilakaupalla soppaa, ja muinaissuomalaisten luusto oli kestävä ja tervettä, mutta millaista se olisikaan ollut ilman venettä.

Tärkeimmät keksinnöt ovat yleensä yksinkertaisia, niin kuin esim. pyörä, pato, lyijykynä, sukkahousut ja vene. Veneessä ei ole oikeastaan mitään monimutkaista. Se on teräväkeulainen, yleensä tasaperäinen, limisaumaisesti laudoista tehty, soudettava vesikulkuneuvo. Tärkeätä veneessä on tuhdot, hankaimet ja aivot. Soutaja istuu keskituhdolla, etu- ja takatuhdolla on tavallisesti reppu, äyskäri, kaljapullo ja lenkkimakkaraa tai muita suomalaisia. Hankaimet ovat airojen kiinnityskohdat. Ne voivat helposti ruostua, löystyä ja pudota järven pohjaan, minkä takia suomalaisissa järvissä on uskomaton määrä raskasmetalleja. Airoilla luonnollisesti soudetaan. Aivot ovat kutakuinkin sama asia kuin mela, airoja on vain kaksi.

Siihen, mikä tekee suomalaisen ja veneen niin sopivaksi toisilleen on monta syytä: suomalaisella on sopivan pehmeä ja leveä takapuoli soveltuakseen tuhdolle, kädet pidelläkseen airoja ja Kontiot, jos vene vuotaa.

Aikojen alussa jokaisella suomalaisella oli oma vene. Nykyään, kun miltei jokaisella on oma auto, polkupyörä, skootteri ja huvipursi, vene on vaarassa vaipua unholaan. Nykypäivien jupit ja maailmanmatkaajat pelkäävät veneen olevan liian vanhanaikainen. Sellainen vene ei kuitenkaan ole. Veneitä on nimittäin alettu valmistaa alumiinista, muovista, lasikuidusta ja lasermateriaalista, ja se on kaikkea muuta kuin vanhanaikaista.

Aitosuomalaisin kapistus, nykypäivien uusista tuulista huolimatta, on vanha kunnon puuvene, joka vuotaa takavasemmalla ja tervataan keväisin. Se sopii suomalaiseen erämaamaisemaan, kun kuu nousee, sääsket surisevat, pöllö huhuilee, saunanpiipusta nousee savu ja soutajalla on hiljaista ja rauhaisaa järvenselän kuunsillalla. Soutajalla on vain hieman krapulaa, ja vetten syvyyksissä uinuvat hauet, hankaimet ja veneen hylt.

Veneestä on suomalaisen mielenterveydelle kiistaton hyöty. Tuhansiin romanttisiin tarinoihin liittyy vene, tavalta tai toisella. Sillä suomalaiset ovat liikkuneet, huvitelleet, kalastelleet ja paenneet. Ennen kansaa kuljetettiin

suurilla kirkkoveneillä sanan kuuloon. Kirkkoveneessä on tuhtoja, hankaimia ja airoja tavallista enemmän. Sen kumpikin pää on terävä eli tasainen perä puuttuu.

Siis: kiistattomia hyötykappaleita kumpikin — suomalainen ja vene. On hyvä tarkastella niiden ihmisten ja esineiden keskinäistä suhdetta, jotka merkitsevät toisilleen paljon. Enemmän tai myöhemmin ne alkavat yhä enemmän muistuttaa toisiaan; vene suomalaista ja suomalainen venettä. Onhan tosi, että suomalainen on monessa suhteessa veneensä kaltainen: vaatimaton, rauhallinen, ei puhu paljon — ehkä joskus hieman kiikkeräkin.

Joulu

Joulun aika vuoden parhain,
harva herää silloin varhain.
Lumikin jo pihan peittää,
ennen kuin' pukki lahjoja heittää.
Tärkeintä kuitenkin sanoma on,
kuuntele sitä tuokio.

MINNA MARTTILA,
Vataja

Jouluruno

Jouluna pukilla on paljon työtä,
monta on viikossa yötöntä yötä,
tontut lahjojen kimpussa häärii,
niitä ahkerasti käärii.

Lunta sataa, porot pärskyä,
joulumuorin pata kuohuu.
Joulun jälkeen rauha palaa,
jälleen suureen tonttulaan.

MARIA NIEMINEN
Vataja

Uusivuosi

Vanhalle vuodelle ovi aukaistaan
ja uudelle vuodelle
raketit laukaistaan.

Uutena vuonna valetaan tina
ja lapsille tulee usein kina.

Usein uutena vuotena valvotaan
ja uutta vuotta palvotaan.

TERHI SIVULA
Vataja

Lumiukko

Lumiukko pirteä
pakkassäällä
lumella ja jäällä.
Kevään tullen
sulaa se.
Ensi talvena
uudelleen rakennamme.

MAIJU NIEMI
Vataja

Tonttunjoukko vallaton
mutta silti verraton
juoksee halki peltojen
ja yli siltojen.
Kuuntelevat, katselevat ja
lahjoja jakavat.

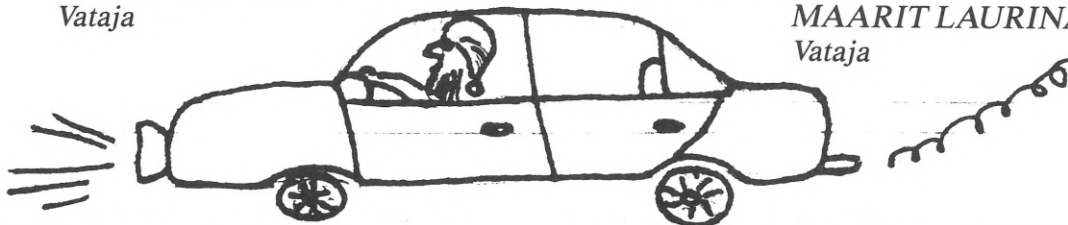
KATJA
MANSIKKAVIITA
Vataja

Jouluruno

Korvatunturin pukki
on kuin tukki,
jolla oli autossa nappi,
joka oli pakki.
Kun pukki painoi nappia
rupes auto käymään tahtia.

MAARIT LAURINAHO
Vataja

Sotavuodet 1939—1945 ovat minulle enemmän kuin koulutietoa

”Oi, Suomi katso, sinun päiväs koittaa.” Nämä Finlandia-hymnin sanat sopivat kuvastamaan sitä yhteistyötä ja velvollisuudentunnetta, joka yhdisti suomalaisia sotilaita sodan syttyä vuonna -39. Jokainen mies taisteli isänmaansa puolesta, turvaten samalla niin Suomen kuin omankin itsenäisyytensä. Nämä miehet antoivat sodan mielettömyydelle nuoruutensa, pahimmissa tapauksessa elämänsä.

Talvisota aloitti vuonna 1939 kärsimysten taipaleen. Neuvostoliitto alkoi nyt vaatia Suomelta eräitä sotilaallisesti tärkeitä alueita kuten Porkkalaa turvatakseen rajansa lännessä. Samalla Moskovassa uskottiin Suomen kansalliseen eriytymiseen kansalaissodan jälkeenkin. Neuvostoliitto uskalsi näin julkistaa vaatimuksensa, eikä sen omaatuntoa vaivannut edes mahdollinen sotatilanne.

Suomessa itäisen naapurin vaatimuksiin suhtauduttiin kielteisesti. Yleinen kommunisminvastainen liikehdintä entisestään lisäsi epäluuloja. Entäpä jos Neuvostoliitto miehittääkin koko Suomen? Se, että suomalainen kommunistinen puolue- ja järjestötoiminta oli kielletty lailla, oli omiaan kiristämään naapureiden suhteita entisestään. Neuvostoliitto ei katsonut kykenevänsä asumaan rauhassa kapitalistisen maan naapurina vaan suorastaan pakotti maamme sotaan. Ensimmäisestä maailmansodasta sivullisena selvinnyt Suomi oli nyt ajautumassa epätoivoiselta tuntuvaan alivoimasotaan suurvaltaa vastaan.

Yleismaailmalliseksi ihmeeksi Suomi taisteli voitokkaasti itärajallaan saaden venäläiset jopa vetäytymään. Kansainvälinen lehdistö oli haltioissaan Daavid ja Goljat-asetelman toimivuudesta. Suomen vähälukuinen, mutta sisukas kansa oli yleisen ihailun kohteena maailmalla, kun Daavid kävi Goljatin kimp-

puun käytännöllisesti katsottuna ilman aseita ja kuitenkin selätti tämän ensimmäisessä erässä. Toinen erä oli kuitenkin todellisuutta, ja pian Suomi olikin ahdistettuna nurkaan häpeälliset rauhanehdot edessä.

Euroopassa voitokkaasti alueita vallannut Saksa alkoi lähentyä Suomea ja sai kuin saikin suomalaiset mukaansa jatkosotaan vuonna 1941. Väli rauha tai häpeärauha, kuten suomalaiset sitä nimittivät, kesti keskimäärin vuoden. Kostonhimon sokaisemat suomalaiset pystyivät tällä kertaa keskittämään enemmän miehiä Kannakselle saksalaisten taistellessa pohjoisella itärajalla. Kaiken kaikkiaan Suomen armeijaan kuului noin 600.000 miestä ja naista, joita kaikkia yhdisti ajatus isänmaan kunnian palauttamisesta.

Saksan kolmannen valtakunnan luhistuminen oli kuitenkin pian tosiasia. Suomalaiset tahot ymmärsivät miehityksen uhan olemassaolon ja alkoivat etsiä tilaisuutta rauhanneuvotteluille, joihin Neuvostoliitto ei ensimmäisellä kerralla kuitenkaan vastannut. Vasta toinen lähentyminen tuotti tuloksen, ja aselepo saatiin aikaan.

Loukattu osapuoli, Neuvostoliitto, sai määrätä rauhalle ehdot, joiden kovuus yllätti suomalaisetkin. Itsenäisyyden säilyttämiseksi ehtoihin oli kuitenkin suostuttava. Suomi ei joutunut korvaamaan Neuvostoliiton alueille tekemiään tuhoja vaan Suomelle määrättiin erillinen korvaussumma, joka oli maksettava kahdeksan vuoden aikana. Suomi joutui ajamaan pois alueeltaan myös saksalaiset joukot, minkä seurauksena syttyi Lapin sota. Suomi määrättiin myös evakuoimaan rajan toiselle puolelle jääneet asukkaat sekä tuomitsemaan sotarikollisensa, joiden joukossa oli myös presidentti Ryti. Korvaukset saatiin kuitenkin maksetuksi kokonaan, vaikka Suomi ei voinut, poiketen muista sotaan

osallistuneista maista, ottaa vastaan edes Yhdysvalloista tullutta Marshall-apua.

Sodan ja rauhan runtelema itsenäisyytensä säilyttänyt Suomi nousi kuitenkin jaloilleen. Jo 60-luvulla maamme lukeutui hyvinvointivaltioiden kärkiryhmään ja muodosti puolueettomana maana kunnioitetun sekä arvostetun aseman maailmanpolitiikan konfliktitilanteiden sovittelijana. Heti sotien jälkeen Paasikiven presidenttikaudella alkunsa saanut ja yhäkin jatkuva aktiivinen ja rauhantahtoinen puolueettomuuspolitiikka toimi ja saavutti kansainvälisen arvostuksen, josta esimerkkinä oli suurvaltojen tapaa-

minen Helsingissä. Yleisesti ottaen sotavuosien tulisi merkitä kaikille suomalaisille jotakin. Vuodet 1939—1945 eivät ole pelkästään koulutietoa tai historiaa, vaan ne ovat vuosia, joiden aikana isänmaamme itsenäisyys sekä kunnia olivat vaakalaudalla. Nykyisten nuorten tulisi muistaa se panos, minkä heidän vaarinsa antoivat nykyisen Suomen rakentamiseen. He vuodattivat hikensä ja verensä sodan alttarille meidän vuoksemme, taatakseen meille onnellisen ja vapaan tulevaisuuden, johon heillä ei ollut mahdollisuutta. Heidän rakautensa isänmaataan kohtaan oli niin syvää ja vilpitöntä, että he antoivat elämänsä sen puolesta, jotta lippu, joka liehuu taivaan vapaudessa, olisi sinivalkoinen.

Taistellessaan Suomen itsenäisen tasavallan puolesta sotilaamme edustivat Suomen leijonaa, joka ylväänä hallitsee vaakunaamme. Sotaveteraaniemme uroteot eivät saa painua unholaan vaan jokaisen suomalaisen pitää muistaa, että keinu-tuolissa istuva vanha mies on sankari, joka itsekään ei nähnyt nuoruuttaan vaan hukkasi sen luotisateeseen puolustaessaan kotiaan.

Kiven, Turkan ja minun Seitsemän veljestä

Kirjoittaessaan romaanin Seitsemän veljestä Aleksis Kivi ei varmastikaan osannut arvata, millaista keskustelua tästä hänen tunnetuimmasta teoksestaan käytäisiin vielä yli sata vuotta hänen kuolemansa jälkeen. Jukolan veljesten tarinaa arvosteltiin jo sen ilmestymisen aikoihin, mutta tämä kritiikki väheni pikkuhiljaa ja kirjasta tuli yksi eniten luetuista suomalaisista teoksista. Monet sukupolvet lukivat kouluissa Seitsemää veljestä, ja useilla näyttämöillä nähtiin sen teatterisovituksia. Näiden seitsemän jukuri-pään nuoruusvuosista tehtiin myös televisioelokuvia ilman kummempaa hälyä. Varsinaisen arvosteluryöpyn sai aikaan vasta Jouko Turkan, omintakeisena ja ankarana tunnetun ohjaajan, 13-osainen televisiosarja. Se oli suomalaisille isku vasten kasvoja, niin paljon Turkka oli suuren yleisön mielestä muuttanut alkuperäistä käsitystä Aleksis Kiven teoksesta. Myös puolustelijoita Turkan teokselle löytyi, mutta lähinnä vallalla oli lynkkausmieliala Turkkaa kohtaan.

Kirjoittaessaan Seitsemää veljestä Aleksis Kivi kuvasi veljesten kotikylän ja muunkin miljöön rauhalliseksi maalaisympäristöksi, jonka asukkaat olivat ystävällisiä mutta silti rauhanhäiritsijöihin ankarasti suhtautuvia ihmisiä. Juuri tämä leppoisuus mutta oikeudenmukainen ilma-
piiri veljesten kotikonnuilla on Kiven romaanissa tehnyt minuun suuren vaikutuksen. Turkankin televisiosovituksessa on mielestäni ollut "sitä jotakin", mutta hän on kuvannut veljessarjan ympäristön ehkä liian ankaraksi ja suvaitsemattomaksi. Hänen teoksessaan veljekset ovat jo pienestä pitäen toisten ihmisten mielestä lainsuojattomia luopioita, jotka tarvitsevat kunnan selkäsauvan joka päivä. Kiven teoksessa pojat saivat edes jonkinlaista myötätuntoa, vaikkakin poikien ympäris-

tölleen aiheuttamat harmit olivat mielestäni aivan oikeutetusti ran-
gaistavia tekoja. Mutta liika on aina liikaa, jopa kurittomien veljesten rankaisemisessa.

Eniten keskustelua ovat herättäneet veljesten persoonat, joita Turkka on kansalaisten mielestä muuttanut eniten. Aleksis Kiven veljekset ovat maailmaa ahkerasti tarkkailevia, pohdiskelevia filosofeja, kuitenkin siten että jokainen veljeksestä on oma persoonansa, aina jääräpäisestä Juhanista suutasoittavaan kuopukseen Eeroon. Jouko Turkan veljekset ovat hikoilevia, mölyäviä räkänäniä, jotka eivät osaa hillitä alkukantaisia viettejään. Turkka on ohjauksessaan keskittynyt hyvin paljon lähikuviin ja erityisesti kasvojen ja suun seudun kuvaamiseen. Tämä Turkan uusi tapa tehdä televisiofilmiä runsaine lähikuvineen antoi minulle mielikuvan hieman omituisista, ehkä hulluistakin veljeksestä. Laajempien kuvakulmien ja nopeamman kerronnan avulla Turkka olisi saanut ohjaustyöstään mielestäni paremman. Olen Aleksis Kiven kannalla veljesten persoonien kuvailemisessa, mutta jos yhdistettäisiin Kiven veljessarjan käytännöllisyys ja rempseys sekä ripaus Turkan veljesten alkukantaisuutta, olisi minun ihannekäsitykseni Jukolan veljeksestä valmis.

Molemmissa tarinoissa, sekä Kiven alkuperäisromaanissa että Turkan televisiosovituksessa, on perusjuonena veljesten kehitystarina. Turkan tarinassa poikien kehitys yhteiskuntakelpoiseksi joukoksi alkaa alemmalla tasolta. Hän tuo hyvin vahvasti esille sen, miten vanhempien kuolema vaikuttaa heidän kehitykseensä, sitä hidastaen. Kiven veljekset viettävät murheellisista tapahtumista huolimatta suhteellisen normaalia elämää. Ehkä veljesten lapsuuden traagisuus aiheuttaa hei-

dän herkkyytensä, Turkan teoksessa tämä herkkyys tulee jotenkin ylikorostetusti esille. Minun näkemykseni mukaan veljesten herkkyys on luonnollista heidän kokemuksiinsa nähden mutta Turkan TV-sarjaa katsoessani jäin kaipaamaan Kiven romaanin elämänmyönteistä asennetta. Kiven teoksessa vastoinkäymiset eivät poista veljesten iloisuutta, ne toimivat lähinnä kasvatuskeinoina. Perusajatukseltaan Turkan TV-sovitusta seuraa Kiven käsikirjoitusta. Kuitenkin puutteitakin tässä suhteessa oli, esim. Kiven teoksessa veljesten Impivaaraan rakentaman talon sauna palaa jouluyönä, kun Turkan filmissä tämä tapahtuma si-
joittuu keskelle Suomen suvea.

Henkilökohtaisesti ymmärrän Turkan näkemyksen Seitsemästä veljeksestä, sillä ohjaajan on aina vaikea saada vangituksi kirjailijan kirjassaan tarkoittamaa perustun-
nelmaa filmille. Sen takia ohjaajan on luotava jotain uutta, omia ajatuksiaan soveltaen. Tässä uuden luominen on aiheuttanut Turkan teoksen voimakkaan arvostelun. Kuitenkin, jos Turkka olisi tehnyt täysin aikaisempien näkökantojen mukaisen sarjafilmin, hän olisi ollut vain yksi monista Aleksis Kiven tulkitsijoista. Nyt hän loi jotain aivan uutta, jätti jälkeensä tällä omalla näkemyksellään Seitsemästä veljeksestä. Kunnioiden Kiven alkuperäisromaanin sen nerokkuuden ja romanttisuuden takia mutta myös Turkan sovitusta, koska se on omintakeinen, tuore ja rohkeasti toteutettu.

Tulevaisuudessa tajuamme ehkä paremmin Turkan työtä, eihän Ki-
veäkään aluksi ymmärretty hänen kirjoittaessaan noista seitsemästä veljeksestä, jotka tulevat aina olemaan lähellä suomalaisten sydämiä. Meissä kaikissa suomalaisissa on hitunen Jukolan veljeksiä.

Teatteri — taidetta ja taitoa

Teatteri on taiteenlajina yksi vanhimmista; se on tarjonnut taide-elämyksiä jo muinaisille roomalaisille. Rooman ylhäisö tuskin kuitenkaan osasi arvostaa teatteria taitolajina. He eivät vaivautuneet miettimään minkälainen työ on tehty, jotta teatteriesitys saadaan valmiiksi.

Usein myös nykyajan ihmiselle riittää se, että näytelmä tarjoaa hänelle viihdykettä ja mukavaa ajan-kulua. On niin helppoa unohtaa, että jokaisen esityksen hyväksi ovat lukuisat ihmiset tehneet suunnattomasti töitä. Näiden henkilöiden työ on sellainen, että jos se on hyvin tehty, sitä ei huomata, mutta jos se jätetäänkin tekemättä, esitys ei ole täydellinen, ja puute huomataan.

Samoin kuin muiltakin työntekijöiltä, myös teatterintekijöiltä vaaditaan vankkaa ammattitaitoa. Näyttelijöiden ammattitaitoon kuuluu luonnollisen taiteellisuuden ja esiintymisvietin lisäksi esiintymistaito. Kyky osata esiintyä ei ole yksiselitteinen asia, vaan se sisältää monia osa-alueita, jotka yhdessä muodostavat onnistuneen kokonaisuuden. Ensimmäiseksi tietysti tulee mieleen rohkeus antaa ja paljastaa jotakin itsestään, sillä hyvin suosittu rooli ei ole pelkästään näyttelmistä, vaan näyttelijän on sulauduttava yhdeksi roolihahmonsa kanssa. Ainoastaan rohkeudella ei selviydy, vaan tarvitaan myös runsaasti mielikuvitusta ja kykyä sisäistää roolihahmonsa tavat, jopa tunteet ja ajatuksetkin, jotta esitykseen saadaan todellisuuden tuntua. Näyttämöllä täytyy unohtaa mieltä painavat omat asiat. Perhehuolet ja muut murheet eivät saa näkyä esityksessä.

Näyttelijän työ ei ole vain lahjoilla ja kyvyillä leikkimistä, vaan on

myös asioita, joita pitää opetella. Teatterikorkeakoulun yksi keskeinen oppiaine on puheoppi. Tarkoituksena on harjoitella taitoa ilmaista itsensä selkeästi. Teatteri vaatii jonkin verran imitointikykyä, joten oman äänen eri sävyjen ”löytäminen” on hyvin tärkeää. Liikunta on olennainen osa näyttelijän elämää, sillä hänen on hallittava oma kehonsa saadakseen liikkeen ja eleet näyttämään luontevilta. Joskus esitykseen saattaa kuulua vaativiaakin fyysisiä ponnistuksia, ja silloin on kunnon oltava hyvä.

Teatteriesityksen aikaansaamiseksi tarvitaan muidenkin kuin näyttelijöiden työpanosta. Niinpä teattereiden palkkalistoissa on ohjaajia, lavastajia, puvustajia, maskeeraajia sekä tietysti esityksen teknikasta huolehtivia henkilöitä, jotka kaikki helposti jäävät näyttelijöiden varjoon. Vaikka nämä teatterintekijät eivät olekaan esillä itse näytelmässä, on heillä kuitenkin tärkeä rooli näyttämön ulkopuolella. Ilman ohjaajaa ei näytelmänteko onnistuisi. Ohjaajan tehtävänä on ohjata näyttelijöitä, jokaista henkilökohtaisesti ja kaikkia yhdessä. Hän myös tarkkailee näytelmän kulkua katsomosta, mikä on hyvin tärkeää siksi, että siten saadaan selville, miltä näytelmä yleisöstä näyttää. Lavastaja, puvustaja ja maskeeraaja luovat näytelmän ulkoiset puitteet. Ammattitaidollaan he tekevät esityksestä näyttävän. Onnistunut lavastus sekä puvut ja maskeeraus ovat hyvän esityksen perusedellytyksiä. Teatterissa yhdistyvät taide ja tekniikka: valo- ja ääniefektit luovat ja tiheävät tunnelmaa. Näytelmän rakenne koostuu usein eri kohtauksista, tällöin väliverhojen vedon ja lavas-

teiden vaihdon pitää sujua kitkattomasti.

Taidon merkitys korostuu pienissä harrastelijateattereissa tai näyttelmäpiireissä, jotka varojen puutteen vuoksi kokevat esityksen pelkästään näyttelijävoimin. Lavasteiden ja pukujen valmistuksessa tarvitaan tallohenkeä. Omasta kokemuksestani voin kertoa, että tällaiset talkoot ovat ryhmää yhdistäviä ja samalla opettavia tilaisuuksia. Yhteistyöllä kaikki sujuu, ja toteankin, että pakon edessä osaa melkein mitä vaan! Lavastajan ja puvustajan puuttessa on näyttelijäryhmän itse ryhdyttävä tekemään lavasteita ja ompelemaan pukuja. Myös maskeeraus on sujuttava omin voimin. Vaikuttavakin siltä, että näyttelijöiden on oltava monilahjakkuuksia ja monitaitoisia. Ehkä osa heistä onkin, mutta todellisuudessa homma hoituu siten, että yksi osaa ommella, toinen nikkaroida, kolmas maskeerata jne. Näin monipuolisia lahjoja ja taitoja käyttäen saadaan näytelmä yhteisvoimin esityskuntoon.

Vaikka teatteri on taidetta parhaimmillaan, se ei ole yksinomaan taidetta ja näyttelämisestä, vaan se on ala, joka vaatii ammattilaiseltaan moninaisia taitoja. Tämän vuoksi minua henkilökohtaisesti kiehtoo teatterin ilmapiiri, erityisesti kullissien takaiset tapahtumat ja toiminta. Arvostan suuresti teatterintekijöitä, en ainoastaan näyttelijöitä, vaan myös muita teatterin henkilökuntaan kuuluvia, jotka osaltaan ovat rakentamassa esitystä — taidenautintoa. Jos minut määrittäisiin mainostamaan teatteria, iskulauseeni olisi: ”Teatteritaidetta taidolla!”

Paimenpojan muisteloita

Haapamäki-Parkano-Pori -rautatien työmaa oli noin kilometrin päässä lapsuudenkodistani. Sitä rakennettiin vuosina 1935–36 Haapamäeltä Poriin päin.

Kesäaamuisin, kun Rautaruukin kello löi työt alkaneeksi, lähdimme me muksut läheiselle luonnonniitylle paimeneen. Rautatietyömaa oli siinä matkan varrella. Se oli silloisen mittapuun ja erikoisesti pojankölvien mielestä suuri ja ihmeellinen paikka. Sieltä kuuluva pauke ja kolina sekä erilaiset miesten huudot kiinnostivat paljon enemmän kuin lehmänkantturoiden tyytyväinen yninä. Silloin tällöin siellä piti aikaansa muulloinkin kuluttaa vain katselemalla.

Ratapenkan karkeampaan pohjaan irrotettiin karia hakulla ja rautakangelalla ja — tottakai — miesvoimalla. Kompressorilla ei silloin tunnettu. Penkan tasaus tehtiin siirtämällä maata sekä karia että savea laaksopaikkaan. Maata kaivettiin mäkipaikoista. Kiskot laitettiin tilapäisesti tälle penkalle ja se oli topparoikan työtä. Soraa ajettiin junalla penkalle, joka näin nostettiin vähitellen määräk korkeuteen.

Topparoikan työskentely oli poikaviikareista hauskaa katseltavaa. Sorajuna toi soraa, ratapölkkyt kannettiin ja juntattiin paikoilleen. Viimeksi tuotiin pitkät ja raskaat ratakiskot. Siinä huddettiin AAP-PA-HEI-JAA, kun näitä yhdistelmiä väellä ja voimalla sovitettiin paikoilleen.

Alikulkusillan tekoa katsoessa poikaviikarien silmät olivat jännityksestä pyöreät. Koska maaperä sillä kohdalla oli pehmeä, olivat tukipaalut pitkiä ja raskaita. Työn raskaus vaatii myös äännekkäämmän junttalaulun, joka ny kuuluikin kauas. Me pikkupojat olimme pelkästä jännityksestä aivan mykkiä.

Rautatietyömaalla oli oma, vakitui-nen työporukka, joka myös asui perheineen kylän suurimmissa taloissa. Näin kylän väkiluku sekä koululaisten määrä koulussa kasvoivat tilapäisesti.

Tällä työmaalla oli seppä kylän omia miehiä, tunnetusti hyvä suustaan. Sepällä oli apunaan poratytö, joka kuljetti työkaluja kunnostettaviksi pajalle ja takaisin työmaalle. Tyttö kun oli Karjalan heimoa, oli selvää, että pajalta kuului muutakin kalkatusta kuin va-

saran.

Myöhemmässä vaiheessa rautatiestä oli kyläläisille haittaakin. Siihen aikaan taloissa oli paljon karjaa: lehmä, hevosia, mulleja ja lampaita. Laitumet oli aidattava radan läheisyydessä. Karja piti kuljettaa laitumille ja rantaniityille kiertoteitä, ylikulkusillan kautta. Paimenpojille riitti töitä.

Jokaisena suvena oli ainakin yksi omapäinen varsa, joka karkasi paimenpoikien kiusaksi väärälle puolelle aitaa.

Haikeana sitä nyt katselee joutilaita niittyjä, joilla ei käyskentele karjaa — ei ole paimenpoikiakaan!

Alussa kertomani Rautaruukin kello ei ollutkaan mikään tavallinen ruokatai kirkonkello. Pitkä ratakiskon pää riippui oksasta narussa, ja toisella raudankappaleella lyödä kumautettiin ratakisko. Ääni oli upea ja kuului kauas.

Valmistuihan se rautatiekin aikaan. Vihkiäisiä vietettiin v. 1937. Rautatien kanssa samaan aikaan rakennettiin radan läheisyyteen nykyinen, kohtapuoliin käytöstä poisjäävä kunnalliskoti.

Korkomäen alikulkusillan perusmontun kaivu käynnissä ratatyömaalla 1933. Hevonen on Yrjö Uusivatusen ja ohjaksissa Paavo Niemi. Valokuva Anni Uusivatusen kokoelmista.

Nahkuriverstaita jo 1800 luvulla

Parkanossa on käsityöteollisuudella vanhat perinteet. Paikkakunnalla on ollut jo 1800-luvulta monen alan käsi-työtaiteja. Oli kaksi nahkuriverstastakin. Nahkurin oppilas Kaarlo Salonen perusti nahkuriliikkeen vuonna 1880 ja Turussa oppinsa saanut nahkurikisälli Juho Heinonen perusti verstaan vuonna 1898 yhdessä Emma-vaimonsa kanssa. Minkäänlaista yhteistyötä nahkureilla ei ollut, oli vain suuri ammattikateus. Kilpailtiin siitä kumpi tekee parempaa nahkaa. Salonen joutui varhaisemmassa vaiheessa liikkeen-
sä lopettamaan.

Ennen näitä verstaita paikkakunnalla muokkasivat nahkoja Kainulainen ja Lindeman. He olivat itseoppineita ja kummallakin oli yhden miehen yritys.

Tyrvääläinen Juho Heinonen kyllästyi renkinä oloon ja meni Turkulaiseen nahkatehtaaseen nahkurinoppiin. Sieltä hän sai kisällinkirjan todistuksena saadusta opista. Heinonen oli sen jälkeen nahkurinkisällinä muun muassa Ruotsissa ja Amerikassakin. Kotipitäjäänsä hän perusti nahkuriverstaan vuonna 1895, mutta myi sen 1898 ja perusti uuden Pappilankosken rannalle Parkanoon, josta osti kiinteistön. Kun verstaan tiloista oli puutetta, rakennutti Heinonen kaksikerroksisen verstaarakennuksen.

— Nahkuriverstaan pitää sijaita veden äärellä, koska vesi on välttämätön

Nahkuriverstaan sijaintipaikalla Pappilankosken rannalla Erkki Heinonen, joka kertoi liikkeen toiminnasta.

nahkojen käsittelyssä. Verstaarakennuksen alakerrassa tehtiin ns. märkätö. Maapohjalattiaan oli upotettu pyöreitä parkkiammeita, joita oli ensimmällään runsas kaksikymmentä. Ammeet olivat niin syvässä maassa, että niiden vedenpinta oli lattiatasossa.

Verstaan yläkerrassa tehtiin kuivatyö ja kuivatettiin nahat sekä lopullinen valmistus, muistelee Erkki Heinonen.

Verstastiloja laajennettiin 1933 rakentamalla uudet tilat tiilestä. Laajennuksen jälkeen työssä oli parhaimmillaan neljä, viisi ammattimiestä. Kiertävä nahkurinkisälli Heikki Vallin tuli Heinoselle töihin 1900-luvun alkupuolella ja hän oli pätevä ammattimies. Vallin hoiti nahkojen valmistuksen. Alkuvuosina hänellä oli yksi apumies. Parhaina aikoina käsiteltiin valmistettavaksi jätettyjä nahkoja 2 000—3 000 kappaletta vuosittain sekä noin 1 500 kappaletta itse hankittuja.

Työkaluja runsas 30

Raaka-aineet hankittiin paljolti omalta paikkakunnalta ja lähipitäjistä. Mutta suurempia eriä hankittaessa jouduttiin kääntymään tuontiliikkeiden puoleen. Tulipa joskus nahkoja suoraan ulkolaisilta liikkeiltä. Nämä vuodat olivat lähtöisin eri puolilta maapalloa. Lampaannahat tulivat enimmäkseen Australiasta. Kotimaisen vuodan hinta kilolta pysyi aina hyvin lähellä lihan hintaa.

— Nahkurin työvälineet olivat melko yksinkertaisia, kun työtä tehtiin käsitöinä. Erilaisia työkaluja oli kaikkiaan

Uusi nahkuriverstas rakenteilla vuonna 1933. Se tehtiin tiilestä ja on vielä käyttökelpoinen. Taustalla rakennus, jossa raakanahat vastaanotettiin ja valmiita kuivatettiin. Nahka-puoti oli myös tässä rakennuksessa.

noin 30 kappaletta. Työvaiheilla ja työvälineillä oli omat nimityksensä. Ensimmäinen työvaihe oli nahkojen lajittelu. Valmistettavaksi kerättiin sopiva määrä — 100—150 kpl — nahkoja. Erää sanottiin nahkapostiksi, kertoo Erkki Heinonen.

Lajittelua seurasi alkupuhdistus. Suolatut nahat puhdistettiin suolasta ja pantiin liotusammeisiin, joissa ne saivat olla useita vuorokausia. Liotusta seurasi kaavaus. Siinä poistettiin nahasta vahvimmat lihamöykät lihapuolelta sekä turpa ja poskilihat, karvat ja muut karvan puolella olleet liat. Työvälineenä oli ns. pummi, jonka päälle nahka levitettiin.

Pummi oli noin puolitoista metriä pitkä ja puolimetriä leveä ja pyöreähkö. Teräaseena oli kaareva noin 70-senttinen kaavinveitsi, jonka molemmissa päissä oli kädensija. Veitsen toinen puoli oli terävä ja toinen tylsä.

Kaavauksen jälkeen oli nahkojen kalkitseminen. Nahat pantiin kalkkiveiteen. Kalkkialtaita oli kaksi ja ne oli kaivettu maahan lattian tasolle. Altaissa vuodat olivat kaksi, kolme viikkoa. Välillä ne nostettiin pois altaista, joihin pantiin uutta väkevämpää liuosta. Kun karva lähti hyvin pois, pantiin nahka

Pappilankosken tukkiränni sekä vanhan Leikkosen myllyn tammi ja myllyränni. Vasemmalla vanha myllypirtti, jossa toimi mm. Parkanon meijeri. Aikaisemmin siinä oli Palonien Eemelin makkaratehdas. Tukkirännin vieressä alkuperäinen Heinosen nahkuriverstas. Jatkeena kosken rannalla parkkivarastot ja taustalla asuinrakennus.

Myllypuiston kohdalta otettu valokuva. Siinä ovat kivillä istumassa Juho Heinosen pojat Vilho, Paavo, Erkki ja Tauno Heinonen sekä Paavo Korpela, Eino Kuivanen ja joku Kuivasen pojista. Tukkirännissä Heikki Vallin yhdessä Martta-vaimonsa kanssa. Taustalla näkyy mylly ränneineen ja Heinosen rakennuksia.

pummin päälle ja karva kaavittiin pois. Sen jälkeen nahat pantiin koskeen likoamaan. Likoamisen jälkeen nahat lopullisesti puhdistettiin pummin päällä.

Kalkista nahat tyystin puhdistettiin panemalla ne pyyriin eli isoon ammeeseen, jossa oli haiseva liemi. Sen jälkeen nahat kannettiin paareilla parkki-ammeisiin kypsyttäväksi. Nahat olivat aluksi kaksi viikkoa kuusenparkkiliemessä ja saman ajan pajuparkkissa. Kahden, kolmen viikon välein nahat nostettiin ammeista ja vaihdettiin parkit ja nahat uudelleen parkkiliemeen. Kesti jopa kuukausia ennen kuin nahka oli niin parkkiintunut, että kypsytysoitiin lopettaa.

Parkilla taskurahoja

— Parkkia ostettiin paikkakunnan asukkailta ja varsinkin nuoret olivat innokkaita keräämään parkkia, kun siitä

sai mukavasti taskurahoja. Pajun parkista maksettiin keskimäärin 10 penniä kilolta ja kuusen parkista noin 5 penniä, toteaa Erkki Heinonen.

Parkitsemisen päätyttyä nahat puhdistettiin parkkijätteistä ja prässilavassa puristettiin vesi pois. Kosteat nahat vietiin yläverstaaseen kuivatettavaksi. Vuodat rasvattiin lihan ja pinnan puolelta ja levitettiin orsille kuivumaan.

Kun nahkaposti saatiin kuivatuksi, seurasi varsinainen nahan valmistusvaihe. Nahat kasteltiin vedessä ja oiottiin. Nahka levitettiin pöydälle ja silitettiin eli vaskattiin ja pantiin orrelle kuivumaan. Kuivumisen jälkeen nahkaa kostutettiin ja pehmitettiin eli trakkattiin. Lopulta nahka vaskattiin.

Työvaiheet alkuvuosina veivät aikaa jopa yhdeksän kuukautta, mutta myöhemmin aikoina aika lyheni jopa kolmeen kuukauteen. Tämän mahdollistivat kemialliset kypsytyksineet sekä veden höyrylämmitys.

Suutareita kengänteossa

Nahkuriverstaan yhteydessä oli myös nahkapuoti. Liikkeessä oli talvisin useita suutareita kengänteossa. Nahoista valmistettiin lapikkaita eli ns. pieksuja, mustista rasvanahoista saappaita sekä naisten ja miesten jalkineita. Ensimmäisen maailmansodan aikana tehtiin myös sotilassaappaita venäläisille. Koululaisjalkineitakin valmistettiin.

Tuotteita myytiin suoraan nahka-puodista sekä suoraan pohjanmaan kauppiaille jälleenmyyntiin. Nahkoja ja jalkineita markkinoitiin lisäksi lähipitäjien toripäivillä ja markkinoilla. Vuoteen 1928 saakka myyntimatkoja tehtiin hevoskyydillä ja se vaati aikaa, sisua ja yrittäjähengeä.

Juho Heinonen kuoli vuonna 1916 ja liike siirtyi hänen vaimonsa Emma Heinosen nimiin. Liike lopetettiin vuonna 1959.

Joulunaika

*Joulunalla on kiireitä monta,
jokaisen pitäisi auttaa
avutonta.*

*Mutta jokainen hössöttää
vain omia jouluisia kiireitään.*

*Jeesuslapsi syntyi
monta vuotta sitten,
auttajaksemme.*

*Toisia hän auttaa,
itsestään ei piittaa.*

*Avutonta auttaa,
sairaita parantaa.*

*Jouluna hän syntyi,
muistakaamme häntä.*

SUVI KUUSISTO
Vataja

Joulurunoja

*Ulkona sataa kaatamalla lunta
tonttu vain vettää untta.*

*Tukkaa ajetaan talvella autoilla
joskus myös hevosilla.*

*Karhu on talvella unessa
lintu on jo silloin parvessa.*

EIJA LAURINAHO
Vataja

Jouluruno

1. Joulukuu on paras kuu,
vapaata on silloin juu,
pikku tonttu tirkistää,
joulun tulon tarkistaa,
nyt joulukuu tullut on.

2. Pikku tonttu tallustaa,
oveksi hän koputtaa,
mitään nähdä et sä voi,
joululahjat sulle soi.

3. Joulupukki kannustaa,
porojaan nyt kulkemaan,
pikku tiuku kilisee,
soreasti solisee,
pian ollaan perillä,
loma nyt on edessä.

JAAKKO KUIVANEN
Vataja

Pienen pojan karkumatka

On ankeahko myöhäissyksyn aamu. Ulkona on vielä pimeä ja jossain kaukana, juuri lämpimästä vuoteesta heräävän pienen pojan tajunnan ulkopuolella raivosi sota. Poika ei tuosta paljoa ymmärtänyt. Mitä sattui kuulemaan vanhempain ihmisten jostain sodasta ja kaatuneista pakarin hämärässä iltaisin puhuvan. Sodan todellisuus kosketti poikaa vain silloin, kun pojan eno saapui sieltä sodasta lomalle. Enon lomalletulo tiesi pojalle aina muutamia sotilaan merkkejä, korkeita heittoja ylös pakarin kattoon ja mukavia yhteisiä naapureissa käyntejä.

Tänä aamuna pojan sielussa asui kummallinen odotus enon lomalletulosta. Ei siitä kukaan ollut tietoa saatanut, mutta jostain vaan sellainen odotuksen tunnelma oli syntynyt. Herättyään poika näki valoviirun keittiön oven raossa ja kipaisi keittiöön. Siellä taata olikin jo syömässä aamuateriaansa — taatanpuuroa, joksi poika hernejauhoista valmistetun puuron oli risinyt.

— Huomenta, tuleeko eno tänään sieltä sodasta lomalle, kysäisi poika, hypättyään omalle paikalleen pöydän ääreen vanhan arkun päälle.

— Mistäs semmoisia arvellet, kysyi mummu ja antoi pojan nenän alle höyryävän korvikekupin.

Poika ei vastannut vaan jäi seuraamaan taatan lusikkansa määräämällä tahdilla tapahtuvaa syömistä, jolloin taatan kalju mukavasti välähteli samaan tahtiin.

— Onkohan taatalla ollut pienenäkään tukkaa, mietti poika puhallellesaan kuumaa korvikettaan.

Syötyään taata varmisteli lähtöään jonnekin Kemytkankaalle sotavankien töitä valvomaan. Puki päällysvaatteet päälleen ja lähtiessään pörrötti pojan tukan sekä varoitteli pysymään kotonurkilla. Taatan kintaan pihkainen tuoksu sattui samalla pojan nenään.

Korvikkeen juotuaan ja kasvonsa pestyään poika jäi miettimään, mitä hän tänään tekisi. Pakarin leivinuunin laastisaumatkin houkuttelivat niistä maistamaan. Tikulla raaputtellen saumoista sai kirpeitä hiekalle maistuvia murusia. Mummu oli raaputtelun aikaan huomattuaan jyrkästi kieltänyt sen huvituksen, mutta aina joskus sentään salaa oli homma onnistunut. Miettiessään muisti poika laatikossa olevan pitkän veistellyn hellapuunkappaleen. Se oli keskeneräinen kirkontorni. Mallin poika oli nähnyt kirkolla lääkärissä käydessään. Siellä se mahta-

vana oli sojottanut korkealla mäellä.

Poika otti puukon ja tornintekeseen, ryhtyi sitä taas vuoleskelemaan mieleen jääneen mallin näköiseksi. Kauan hän ei sitä kuitenkaan malttanut vuoleskella, sillä aamu alkoi jo valjeta. Mummu puhalsi jo öljylampun sammuksiin. Vaatteita päälle pukiessaan vilahti pojan mieleen, jospa menen naapuriin, Airan luona käväisemään. Samalla muistikin, ettei taida uskaltaakaan. Edellisen käynnin tekokset kun olivat vielä selvittämättä. Tekosiaan poika ei kyllä ymmärtänyt, mutta joka tapauksessa Airan isä oli edellisellä kerralla ajanut pojat pois ja taitaisi taaskin tulla liposet lähdöt. Mistähän se oli niin suuttunut? Mummu kuului häärivän jotain keittiössä. Taidankin lähteä toiseen suuntaan — Mäkiselle, Pekan luokse. Poika puki nopeasti ja hiljaa vaatteet päälleen. Sieppasi takin, tumpit ja lakin mukaansa ja oven narahdusta varoen livahti porstuaan.

Porstuassa päässeen loppuja vaatteita pukiessaan pojan nenään tuli porstuan ruokakonttuurista merkilliset, kiihoittavat tuoksut. Täytyi oikein pysähtyä nuuhkimaan. Tuoksu tuli siellä säilytettävistä rievistä ja lihasta. Puettuaan livahti poika portille. Ulkona oli yön aikana satanut lumen härmettä. Portailta johtivat taatan jalan jäljet portille. Poika kurkisti tikapuilla olevaan lintulautaan. — Eivät olleet tintit vielä käyneet lintujen postilaatikolla, koska läskin palanen oli härmeessä, totesi poika. Pihakuusi portinpielessä oli niin suuri, ettei missään ollut toista niin suurta kuusta, sojotti pojalle varottaen alaoksiaan, että alähän poika taas karkaa. Samassa poika muisti, — missä ovat möröt, kun ovat hiljaa? Ne kun asuvat jossain hämärässä ja mörisevät, jos aikoo karata omille reissuileen. Niiden mörinä on jotenkin talonomistajan pojan ääntä muistuttavaa. Poika pelästyí kuitenkin portille ja kuunteli hetken henkeään pidätellen. Ei kuulunut muuta kuin pihakuusen hiljainen suhina. Niin, ne möröt liikkuvatkin tuolla kaivopolulla, jonne mummu ja taata olivat jyrkästi poikaa kieltäneet menemästä. Kumminkin kaivoon oli mukava joskus käydä kurkistelemassa, siellä kun asusti Näkki. Kylä minä sen Näkin vielä kerran varmasti näen, kun möröt ovat syömässä, suunnitteli poika. Hetken vielä portilla epäröityään, kylä kuitenkin voitti ja poika lähti juosta liipottamaan kohti naapuria.

Jokin tuntui juostessa läpsyttävän pojan takana, sitä pelästyen poika tiensi tahtia, mutta läpsytys vaan koveni. Lopulta poika huomasi, ettei läpsytys ollutkaan sen kummempi, kuin että haalarin takaluukku oli lähtiessä jäänyt napittamatta. Itse sitä ei saanut napitettua, joten olkoon auki, kylläpä ne Mäkisellä sen sitten napittavat, helpotti pojalla. Juostessaan poika väisteli ohutjäisiä kurakoita, hypähteli kaikki matkalla olevat tutut kivet ja saapui Rasin peltoaukeaman reunaan. Mieltä kaiheri kyllä pelonsekainen katumus, koska mummu ei taaskaan tullut tietämään minne poika oli lähtenyt.

Peltoaukeaman keskellä solisevan purontkon ylitse näkyi Mäkisen hämärästi tuikkivat valot, vaikka joulu-kuinen päivä jo sarastikin. Vasemmalla rantapajukon välistä kiilteli Lehtijärven jää. Rasinojan sillalle saavuttuaan ei poika malttanut olla kepillä kokeilematta ojan reikäistä jäätä. Sitä ei saanut enää kepillä särjettyä. Mäkisen veräjälle saavuttuaan, otti poika ne muuttamat totutut harppaukset, päästäkseen veräjän viereiselle kiviaidalle, jonka päällä tökötti riukuaita. Tuttu kivi tuntui kengän alla ja lennokkaat kylki-hyppy heitti pojan yli aidan.

Mäkisen tuparakennus seisoi itsetietoisena näköisenä korkeilla kivillä. Katto oli harmaan jākälän peittämä ja keskellä kattoa sojotti kummallisen ohut korsteeni. Kauempana pihan takana oikealla kyhjötti kallellaan nokin sauna. Matala, mutta äkäsen musta. Aitta oli vanhuuttaan istahtanut pihakoivun alle. Harmaana, mutta aina yhtä arvoituksellisenä. Siellä kun säilytettiin myös kaikkea vanhaa kamaa aina koululaisten piirustuksia myöten. Aitan ovipielessä näkyi veräjällekin saakka vaalea läiskä. Sitä nuollessa sai jauhun maun suuhunsa ja usein myös tikkuja kieleensä. Siihen oli aina puhdistettu jauhosaakit.

Tuvan takana olivat talli, puuliiteri ja matala navetta sontakasoinen. Kauempana vasemmalla, kahden suuren kuusen varjossa oli pojan mielestä se kaikkein ihmeellisin, sellaista ei missään muualla ollut nähnyt — ei edes Petsamossakaa, jossa poika oli asunut. — Leivinuuni pihalla. Se oli kivistä kasattu mahtava kiviraunio, jonka sisällä oli se uuni. Siellä Saima-emäntä paistoi leipänsä. Siksiköhän ne maistuivatkin niin hyvälle? Kivirauniosta näkyi nousevan savua, joten Mäkisellä olikin tänään leipomapäivä. Se tiesi taas sitä, että pojan leikkiveri Pekka ei silloin

paljoa joutanut leikkeihin — lymysille ja kartunpiiloon. Hänen piti huolehtia uunin lämmityksestä ja autella leipomisessa muutenkin. Niinpä portilla seisovan pojan mieleen hulvahti pettymys, mutta hän lähti kuitenkin kohti tupaa. Poika kiipesi korkeat, kolisevat portaat ylös, tempaisi raskaan oven auki ja astui pirttiin. Sanoi päivänsä ja istui akkunanaluspenkille.

Pirtissä tuoksui taikina. Kumarainen Saima-emäntä leipoa paukutteli leipiä, pyöräytti reian leivän keskelle ja naputteli haarukalla leipään lisää reikiä. Nosti sitten leivän laudalle nousemaan ennen uunille viemistä. Pirtin kolmella seinällä oli akkunat ja oikealla kaksi, kamariin ja keittiöön johtavat ovet, joiden välissä seisoi korkea pystyuuni.

Pirtti oli pojan mielestä jotenkin outo, kun siellä aina kolisi. Pekka pyörähti ulkoa sisälle, morjesti poikaa ja vyöräytti puusylyksellensä lattialle uunin eteen, manaten samalla puiden oksaisuutta. Manauksen kuultuaan poika vilkaisi ikkunasta ylös taivaalle. Ei näkynyt ainakaan vielä mitään sieltä putoava. Mutta mummu oli sanonut, että jos kiroilee tai puhuu muuten rumia pudottaa Taivaan Taatto kuuman kiven manaajan päähän. Eipä tuo vielä ollut pudotellut. Eiköhän ollut sattunut kuulemaan, kun vanhoilla ihmisillä pakkaa olemaan huono kuulo, vai eikö muuten sattunut Pekan manausta kuulemaan? Se kivi oli pojan mielestä kuuman sementtitiilen näköinen, mutta paljon suurempi. Poika pyysi Pekkaa napittamaan takaluukkunsa ja sitten lähdettiin pihalla.

Poikien päivä oli häärätessä ja Saima-emäntää autellessa kulunut jo pitkälle iltapäivään ja he olivat saaneet lämpimät leivänpalat syötäväkseen, kun poika sattui vilkaisemaan kototielle päin. Hän näki peltoaukeamalla tutun hahmon päättävin askelin kiiruhta-

van kohti Mäkestä. Taisi jotain vitsan näköistäkin olla tulijan kädessä. Se on mummu, huolestui poika. Sen enempää tulijaa enää tarkastelematta kipaisi poika veräjälle, vilahti yli aidan ja sukselsi rantapolun suojaan. Pekka kuului jotain huutelevan perään, mutta poika ei kerennyt kiireeltään kyselemään, mitä. Oli kiire karkuun mummua. Jääminen olisi tienney piiskaa ja Pekan nähdessä, mutta karkuun lähteminen ainakin saunan siirtymistä.

Rantaan päästyään poika pysähtyi, minne nyt? Rantaselle, toiseen naapuriin yli järven lahden, välähti pojan mielessä. Samalla siellä näkee, joko Lauri — rippikouluikäinen poika on saanut pojalle lupaamansa parireet valmiiksi. Tuosta ensin Rasinojan suuhun rantaa pitkin ja siitä sitten jäätä myöten yli järven lahden Savelan pellon yli menevälle tielle, suunnitteli poika. Mummu kuuluu saapuvan jo rantaan. Rasinojaa ylittäessä kastuivat pojan jalat. Sen jälkeen jälle juostessaan tunki poika miten ohut jää juostessa mukavasti ritisi ja hytkyi. Täytyi jäädä oikein hytkyttelemään, mutta veden lirisessä railosta jälle, täytyi siirtyä pois. Silloin rannat alkoivat kaikua mummun huudoista. Mikähän hätä mummulla mahtaa olla, ku se noin kamalasti kiljuu, se taitaa yrittää minua kiinni ja poika lähti juosta nylkyttämään ohutta jäätä lahden yli. Vastarannalla poika nousi pellolle ja käveli märin jaloille tielle. Hetken tietä käveltyään poika saapui Koskelan sillalle. Pysähtyi kun muisti, että sillan alla joessa asui Näkki. Se kuului sieppaavan kaikki sillalta kurkistelevat pikkupojat mukaansa jokeen, Ahdin valtakuntaan. Niin oli kerrottu. Poika rohkaisi mielensä, hiipi varovasti sillalle ja puolivälissä uskalsi panna juoksuksi. Taakseen enää vilkuilematta juoksi poika loppumatkan Rautaselle.

Hengästyneenä poika syöksyi sisään tupaan, jossa Lauri olikin juuri tekemässä pojan parirekeä. — Istu nyt ja pane tuosta tupakka palamaan, kehoitti Lauri poika ja tarjosi sätkän. Poika otti sätkän huuliensa väliin ja Lauri sytytti sen palamaan. Imaistuaan kerran, niinkuin oli miestenkin nähnyt imaisevan, meinasi poika tukehtua. Henkeen meni pahanmakuista savua. Yskiessään ja veden valuessa silmistä poika ei huomannutkaan oven avautumista. Mummu seisoi ovelta piiska kourassa. — Vaitänne sinä kanalja tulit, tupakalle, kiivahti mummu ja tarttui poikaa tukasta. — Meinasit hukkaa järveen ja nyt täällä sätkä suussa, vai semmoisia reisuja sinulla, nyt lähdetään kotia ja heti, kiivaili mummu. — Karkasit, vaikka monta kertaa on kielletty. Poikaa ei auttanut enää edes se, etten minä enää koskaan, vaan niin he lähtivät pojan käsi lujasti mummun kädessä. Poika tiesi mitä kotona tuleman pitää ja alistui jo ajatukseen.

Ilta oli jo alkanut hämärtä. Mummu ja poika astelivat kohti kotoa, mutta mummu oli sentään jo leppynyt. — Oli sentään onni, ettet pudonnut jäihin, älä koskaan vaan enää lähde tähän aikaan jälle, muista se, torui mummu kävellessään.

Päästyään lähelle kotoa, he näkivät valon loistavan akkunoista. Taata varmaankin on tullut jo kotiin? Astuesaan sisälle pakariin, näki poika harmaa-asuisen miehen kiiruhtavan kohti kädet ojossa, ja samalla poika lensikin käsien lennättämän kohti pakkarin kattoa ja monta kertaa. —

Tiesinhän minä, että eno tulee tänään lomalle, kiljui poika riemuissaan. Huomenna haetaan reki Rantaselta, ja minä en enää koskaan karkaile, lupasi poika enonsa sylissä.

PENTTI KALLIO
Seinäjoki

Tasavallan presidentti puolisoineen Parkanossa

Helmikuun alkupäivinä nyt päätty-
mässä olevana vuonna saapui virallista
tietä julkisyhteisöömme tieto tasaval-
lan presidentin vierailusta seutukun-
nallamme.

Asiasta käytiin viralliset neuvottelut
ja viesti julkistettiin vierailun kohteiksi
valituille yksiköille kymmenennen päi-
vän tienoilla helmikuuta. Siitä hetkestä
alkoi uuttera, hyvillä mielin suoritettu
valmistelutyö, joka huipentui 21. hel-
mikuuta aamuvarhaisella alkaneeseen
tasavaltamme päämiehen ja hänen seu-
rueensa vastaanottoon, lyhyeen kahvi-
hetkeen kaupungintalolla, aurinkoi-
seen kävelyretkeen halki kaupungin
kohti koulukeskusta, jossa palavasydä-
miset kaupunkimme kasvatit innostu-
nein mielin viihdyttivät korkea-arvoisia
vieraita aamuhetken, tutustumiseen lu-
kion ATK-opetukseen sekä poistumi-
seen rautatieasemalle useiden satojen,
jopa tuhansien kaupunkilaisten hui-

kuttaessa hyvästejä autosaattueen kär-
jessä matkaavalle päämiehellemme.

Kun pieni Suomemme tänä syksynä
sai olla maailman poliittisen supervuo-
ropuhelun näyttämönä, korostui sit-
keän, ryhdikkään kansakuntamme ar-
vo sekä sen luottamusta herättävä valti-
omiestaito ja hallinto arvoon arvaa-
mattomaan. Isänmaallemme on ollut
tyypillistä koota rivinsä aina suurten
historiallisten hetkien edessä.

Tämä pateettinen johdanto sopii
osaltaan myös presidentin vierailun
valmisteluun kotikaupungissamme
tuolloin alkutalvesta. Sain läheltä seu-
rata, miten uutterasti, pyyteettömästi
ja vaivojaan säästämättä, organisaati-
on tasosta riippumatta tehtävään hy-
väksytyt suorittivat velvollisuutensa.
Virkamiehistö valmisteli ohjeistoja,
tekninen virasto huolehtii kiinteistölli-
sistä toimista, opettajat ja oppilaat
asettivat tietonsa, taitonsa ja luovuus-

tensa täysipainoisesti käyttöön, toimit-
tajat journalistin arvonsa tuntien avasi-
vat taidolla sanaisen arkkunsa ja kansa
kaikkivaltias kerääntyi katujen varsille,
turuille ja toreille vastaanottamaan
niin lämpimästi kuin vain voi korkea-
arvoiset vieraamme. Kun vielä Luojam-
me pyyhki pilvet taivaan kannelta ja
kirkasti helmikuisen aamun päiväksi,
jäljelle jäi tuohon hankkeeseen osallistuneille
varmasti lähtemätön muisto onnistu-
misesta, elämyksistä tai vaikkapa vain
hyvä mieli annetun tehtävän suoritta-
misesta.

Koska omalta osaltani sain suorittaa
yhteiskunnallista palvelutehtävää kou-
lukeskuksessa tapahtuneen esittelyn
yhteydessä, rohkenen julkituoda pääl-
limmäisiä muistoja mainituilta päi-
viltä. Saatuaani esimieheltäni tiedon
presidentin vierailusta kokoonnuimme
välittömästi opettajakunnan kanssa
pohtimaan koulukeskuksen esittelyn

*Presidentti Koivisto saapumassa leppoisasti keskustellen kaupunginjohtajan ja valtuuston
puheenjohtajan kanssa koulukeskukseen.*

Vahtimestari Nieminen ja I adjutantti Tärvinen ohjaamassa tasavallan presidenttiä ja hänen puolisoaan sisään kaupungin taloon vierailun alkuhetkinä.

Koulukeskuksessa järjestetyn yhteisen aamuhetken tunnelma kohosi lämpimäksi vuorovaikutukseksi esiintyjien ja vieraiden välillä. Useita kymmenistä kuorolaisista koostunut elävä "kulissi" loi omalta osaltaan yhteistä lämpöä juhlaan.

käytännön toteutusta.

Humanistin ehkä tärkein voimavara, luovuus, joutui noina päivinä antamaan parastaan. Tavoitteena koulukituksen esittelyssä ei ollut niinkään tuotantolaitoksen esittely, vaan pääpaino asetettiin tuotantoon ja tuotannon tekijöihin teollisia termejä käyttäkseni.

Koululaitoksemme kasvatit pienistä ekaluokkalaisista aina lukioluokkien kypsempiin opiskelijoihin asti harjoittelivat, valmentautuivat ja itse suoriutuspäivänä toteuttivat kaiken sen, mitä heiltä odotettiin. Tämä oli väkevä näyttö seutukuntamme lapsilta ja nuorilta. Silloin kun kasvattajan ja pedagogin osan varastaa luovuudellaan, tiedoillaan ja taidoillaan erinomaisesti esiintyvä oppilas, on opettaja kunniakkaan tehtävänsä suorittanut.

Musiikkipainotteisen yhteisen aamuhetken päätteeksi siirtyi presidenttipari seurueineen ulkona odottavien oppilaiden tervehdittäväksi lämpimän tulleman saattellessa heitä eteenpäin. Tutustumiskäynnin päätteeksi lukion tietotekniikan taitajat houkuttelivat vielä päämiehemme perehtymään ATK-opetuksen mikroverkkoihin.

Pohjoisen pikajunan puuskuttaessa Parkanon rautatieaseman laiturii valmistautui Tasavallan presidentti nousemaan salonkivaunuunsa. Kuin kiitokseksi monien vaativien vierailujen muistot mielessään, laushti yleensä vähäsanainen päämiehemme saattajilleen: "Olipa vaivaton vierailu!" Kun vielä tasavallan presidentin kansliasta muutama päivä vierailun jälkeen saapui sähkö: "Kiitoksia erinomaisesti järjestetystä vierailusta!", oli seutukuntamme jälleen kerran osoittanut "hyvää kykyä ja taitoa ja koeteltua kansalaiskuntoa".

Päättyessäni tätä informatiivista lyhyttä kirjoitustani tasavaltamme päämiehen vierailusta paikkakunnallamme en malta olla vertaamatta "nykyeuroyhteisön" eri maiden valtiomieskulttia toisiinsa. Naapurimaiden kiiltävä-uniformuiset kuninkaat ovat monesti ihailun ja palvonnan kohteina kuitenkin usein vailla todellista päätösvaltaa. Tasavallassamme kautta vuosikymmenien on päämiestä totuttu arvostamaan lähinnä valtiomiestaitojen perusteella. Ehkä meillä suomalaisilla on näissä olosuhteissa terveimmät mahdollisuudet rakastaa isänmaataan ja seisoa ryhdikkäänä suvereniteettinsä säilyttäen siinä tuhansien heimojen rivissä, jotka kansojen sulatusuunin suuluukulla aprikoiivat, käydäkö sisään vai ei.

Pienten ekaluokkalaisten aidot esitykset loihivat hymyn kuulijoiden katseisiin ja hetkeksi vapauttivat korkeat vieraat protokollasta empaattiseen vuorovaikutukseen.

Maaherran vieno hymy ja adjutantin lämmin kädenpuristus jäivät varmasti pienen lettipäisen tytön mieliin lähtemättömästi.

Tyytyväisyyttä huokuva hymy huulillaan presidenttipari hyvästelee isännät Pohjois-Satakunnan vierailun päätteeksi.

Eräs suomalainen urheiluseura — 50 vuotta

Siirtyessämme itse kukin ajanlaskussa 50 vuotta taaksepäin kuka muistoissa kuka historiallisen perimätiedon saattelemana kuka sielunsa silmin kuka mitenkin kohtaamme ajan, joka nykyihmisen silmin ja asentein arvioituna näyttää dramaattiselta, kunnioitusta herättävältä ja tietenkin erilaiselta.

Noissa puolenvuosisadan takaisissa olosuhteissa kunnioitusta herättävä joukko seutukuntamme miehiä koontui perustamaan yhdistystä, jonka tarkoituksena oli harrastaa, valmentaa ja kilpailuttaa pitäjämme nuorisoa urheilun ja liikunnan jalossa taidossa.

Seuramme perustamispäivistä lähtien löytyi Parkanon pitäjän miehistä ja naisista halua, kykyä ja taitoa urheiluseuratyön ylläpitämiseen ja eteenpäin viemiseen. Siitä ovat osoituksena ne tuhannet tulostulokset, pöytäkirjat, dokumentit ja henkilökohtaiset muistot, jotka muodossa tai toisessa on asian tiimoilta taltioitu.

Alueemme nyttemmin suurin vapaaehtoisjärjestö Parkanon Urheilijat ry on saanut toimia suosiollisten tähtien alla. Luontainen halu ja vietti ruumiin-

kunnon ylläpitämiseen, kehittämiseen ja kilpailamiseen on ohjannut ja opastanut asialle vihkiytyneitä harrastuksen pariin.

Utteraa valmentautuminen, ponnekas harjoittelu ja kilpailuissa menestyminen ovat kannustaneet nuorisoa sekä myös aikuisikäisiä miehiä ja naisia urheilupiiriin.

Nyttemmin urheiluseuratyö on saanut asettua yhteiskunnassamme myös eräänlaisen sosiaalityöntekijän asemaan. Paheelliset mieltä ja ruumistamme heikentävät harrasteet ja puuhatt joutuvat vielä nykyäänkin onneksemme taistelemaan tappiollisena urheiluseuratyön kanssa. Todisteena tästä, suurempi on nähdäkseni seuramme vaikutusalueella elävien nuorien terveys kuin sairaus tässäkin asiassa.

Miljoonat hikipisarot, taloudelliset uhraukset ja suunnaton vaivannäkö ovat niitä asioita, joilla urheiluseuratyö pysyy pystyssä. Ne ovat myös amatöörurheilun kulmakiviä. Niin kauan voidaan puhua myös vapaaehtoisesta ja lostuneesta urheiluseuratyöstä.

Kuten taitava lukija on havainnut, tämä puheenvuoro ei ole informoiva historiikin omainen dialogi Parkanon Urheilijat ry:n puolivuosisataisesta toiminnasta. Kirjoituksessani olen pyrkinyt tietoisesti kunnioittamaan niitä arvoja, joille palstatilan saanut teksti rakentuu.

Niin ikään tekstistäni ei löydy yhtään nimeltä mainittuja urheilijoita, jotka monituhattapäisenä joukkona yhteisesti ansaitsevat kunnioituksen, jonka ymmärtääkseni seutukuntamme väki kaikille teille antaa.

Näin suurta ja väkevää asiaa täytyy käsitellä globaalisti ja kokonaisvaltaisesti. Jos ottaisin yhdenkin nimen esiin, tekisin epäoikeutta kaikille muille.

Saadessani palvella seuramme historiikin puolivuosisataisen taipaleen viimeisen vuosikymmenen puheenjohtajana haluan kiittää kaikkia Teitä, jotka olette edesauttaneet Parkanon Urheilijoiden toimintaa ja tasoittaneet sen polkuja ankarista sotavuosista nykypäivään.

Tulisen ahnas katse silmissään kiitävät urheilijat kohti maalia. Kuva juhluvuoden kesän PM-moniotteluista.

Suomalaisen sisun vertauskuvaksi sopiva otos, jossa ParkU:n Reijo Niemenmaa soutukilpailussa kiskomassa venettä airoja notkuen.

Muistelmia kouluajaltani vuosina 1924—1931

Aloitin koulunkäyntini 6-vuotiaana kiertokoulussa. Asuin siihen aikaan Jalasjärvellä Kosken kylässä, jossa olen syntynyt.

Se kiertokoulu kesti kerralla 6 viikkoa samassa paikassa ja sen jälkeen muutti toiseen kylään.

Ensimmäinen koulupaikka oli Niemelä-niminen talo Vallinkylän puolella. Sinne oli noin 4 km matkaa. En muista oliko kevät- tai syysaika. Ei kuitenkaan kesä, eikä talvi, ilma oli sopivan lämmin. En olisi mielelläni mennyt niin pitkää matkaa yksin, pelkäsin huuhkajan huhuilua. Matka oli metsäistä seutua. Äiti rohkaisi minua; sano i ettei koskaan käy pahemmin kuin Jumala sallii, eikä lasten tarvitse pelätä.

Siinä kiertokoulussa opin lukemaan, laskemaan ja kirjoittamaan. Siellä oli pitkät penkit. Samantapaiset kuin kirkossa. Jokaiselle jaettiin ”krihfelitaulut”, noin 30×30cm kokoiset. Niihin opettelimme liiduilla kirjaimia ja numeroita piirtämään. Opettajalla oli iso taulu, johon hän teki mallit. Lukukirjana oli korea aapinen, jonka kannessa oli punainen kukko. Ulkoläksynä opetettiin käskyt, herranrukous ja herransiunaus.

Kahtena seuraavana vuotena kävin samanpituisen kiertokoulun eri taloissa. Ne oli lähempänä kotiani. Silloin se tuntuikin hauskalta, kaikki oli helppoa kun osasin jo paljon ennestään. Silloin opetettiin yhteen ja vähennyslaskuja. Hauskinta oli laululeikit, joita myös opetettiin.

Seuraavaksi tuli kansakoulu. Ensimmäiselle osastolle tuleville piti opettaja 3 viikkoa ”pikkukoulua”. Se oli sen ajan pehmeä alku kansakoululle, siinä meitä totutettiin koulun tavoille. Se oli hauskaa aikaa.

Siihen aikaan kansakoulussa oli 4 osastoa. Luokka tarkoitti sitä huonetta jossa pulpetit oli ja toinen oli voimistelu- ja samalla poikien käsityöluokka.

Ensimmäisen osaston kävin Seilon koulussa. Siellä oli miesopettaja, Iisak Grekorius Seilo, oman kylän kasvattama, kaikkien rakastama, kunnioittava opettaja.

Sitten jouduin muuttamaan koulua. Isä osti Parkanosta talon, muutti perheineen Parkanoon.

Seuraavat 3 osastoa suoritin Vatajan koulussa.

Ensin koulunmuutto tuntui ikävältä; varsinkin siitä syystä, kun toiset oppilaat matkivat ja nauroivat mun pohjallismurrettani. Mutta alkuvaikeuksien jälkeen ystävystyin toisten tyttöjen kanssa. Poikien puheet sai mennä ohi korvien, niistä emme välittäneet. Koulunkäynti tuntui taas hauskalta ja helpolta. Minulla oli hyvä muisti, eikä mikään aine tuntunut vaikealta.

Elä Vataja oli hyvä opettaja. Hän selitti asiat niin, että ne oli helppo ymmärtää.

Meitä oppilaita oli 46, kaikki 4 osastoa saman opettajan opetettavana.

Meidät oli järjestetty siten että I ja II osasto opettajasta katsoen oikealla puolella. III ja IV osasto vasemmalla, kukin luokka omassa pulpettirivissä. Luokassa oli 4 pulpettiriviä. Kaikissa pulpeteissa 2 oppilasta rinnakkain.

I ja II osasto teki samoja aineita, III ja IV osasto samoja. Silloin kun alaluokat teki kirjallisia harjoituksia, kolmas ja neljäs os. käsitteli läksyjä. Niin ala- ja yläluokat olivat eri aikaan äännessä. Kaikki oppiaineet oli jaettu siten, että 4 vuodessa tuli koko kansakoulun oppimäärä täytettyä.

Kaiken muun ohessa opettaja ehti antaa meille hyviä elämänohjeita, käytöstapoja, ruokailutapoja, terveydenhoitoa ym.

Hänellä oli taito pitää hyvä kuri, vähin rangaistuksin. Ei siihen aikaan ollut ”kouluhäiriköitä”.

Opettaja oli välitunnilla ulkona valvomassa vuoroin alakoulun opettajan kanssa. Koululla oli alakoulukin.

Kerran kaksi poikaa sai ”päähänpiston”, että menivät keittolan ikkunasta sisään ja varastivat koulun kaapista vihkoja ja muutaman kynän. Siitä tuli kova kuulustelu ja puhuttiin koulun johtokunnan koollekutsumisesta. Opettaja oli isokokoinen ihminen ja hän ratkaisi asian omalla tavallaan. Hän otti kummankin pojan niskasta kiinni ja vei heidät veistoluokkaan, pani oven kiinni. En tiedä mitä siellä puhuttiin tai tapahtui, mutta kaikki 3 tulivat sieltä itkien.

Nyt yli 60 vuoden kuluttua voin sanoa, ettei kummastakaan niistä pojista sen jälkeen ole mitään pahaa puhuttu.

Opettajalla oli huolta kun huomasi, ettei kaikilla ollut maitoa eväänä leipäpalan lisäksi. Hän järjesti asian siten, että koululle tuotiin maitoa ja ne joilla ei ollut kotona antaa maitoa, saivat

tuoda kupin, johon ruokavälitunnilla annettiin koululta maitoa, jota tuotiin läheisestä talosta.

Seuraavana vuonna opettaja sai järjestettyä niin että oppilaat, joiden kotoa annettiin perunoita ja jauhoja, toivat — tai heidän vanhempansa toivat ruoka-aineet. Koululle palkattiin keittäjä, joka myös siivosi koulun jälkeen.

Oppilaat toivat oman lusikan ja ruoka-astian. Niin alkoi koulukeittola Vatajan koululla ensimmäisenä Parkanossa. Tämä oli lukuvuonna 1929—30.

Opettaja laittoi keittolajärjestäjät 4 yläluokan tyttöä vuorotellen keittäjän apulaisiksi.

Torstai oli alaluokan tyttöillä käsitöitä ja yläluokan tytöt kuorivat perunat seuraavan päivän ”lihasoppaan”. Meillä oli hauskaa kun joukossamme oli idearikas Toini, joka keksi paljon mukavaa. Keitti kerran kahviakin ja kutsuimme opettajan kahville. Aineet toimme kotoa.

Meidän käsityvuoromme oli maanantaisin. Opettaja Vataja opetti tyttöjen käsityöt. Käsityötunneilla opettaja kertoi meille satuja ja muita hauskoja juttuja.

Opettajan nimi oli Elä Kaarina, mutta Elä-nimeä ei ollut almanakassa.

Sentähden opettaja kutsui meidät oppilaansa Kaarinan päivää viettämään koulupäivän jälkeen kotiinsa.

Atte Vatajan talossa oli isot huoneet, siellä oli tilaa leikkiä ja saimme mehua ja monia herkullisia leivonnaisia. Se oli suuri juhla, sen ajan lapsille.

Me keräsimme rahaa ja minä parin muun tytön kanssa kävimme ostamassa opettajalle nimipäivälahjan.

Meimme Erkan kauppaan. Se oli pieni putiikki, kai nykyinen Erkan eteinen, jossa Laitilan Laurilla oli vähän kauppatavaraa.

Kauan mietittyämme ja Laurin suosituksella ostimme pienen posliinisen makaavaa ruskeaa lehmää esittävän ”taideteoksen”. Siihen juuri rahamme riitti.

Varmaankin opettajaa nauratti. — Hyvin ihastuneelta hän kuitenkin osasi näyttää ja kiitteli meitä hienosta lahjasta.

Neljännän osaston jälkeen sain päästötodistuksen kansakoulusta.

Hyvästä todistuksesta huolimatta oli mieleni paha, kun ajattelin ettei enää saa tulla kouluun.

Vatajan koulun oppilaat ja opettaja Elä Vataja v. 1928—1929.

Mutta seuraavana syksynä opettaja ilmoitti että hän alottaa vapaaehtoisesti pitää jatkokursseja, jos on halukkaita tulijoita. Ikärajaa ei ollut ja tulijoita riitti, osa neljä vuotta aikaisemmin koulunsa päättäneitä.

Opiskeluaineita oli 3. Yhteiskun-

taoppi, kirjallisuus, laskento ja jonkin verran asioimiskirjoitusta.

Lukutuntien päätyttyä meille opetettiin kansantanssia ja se ehkä veti mukaan varttuneempiakin nuoria.

Opettaja Vataja oli kiinnostunut oppilaistaan vielä sittenkin kun olimme

jo aikuisia ja perustaneet oman perheenkin.

Hän oli hyvä ystävä ja neuvonantaja aivan kuolemaansa asti. Suruksemme hän kuoli jo 53-vuotiaana. Häntä jätimme siunaten muistamaan.

TOMMI HIRVI

Stipendimatkani Saksaan kesällä -90

Viime helmikuun loppupuolella sain tietää, että minulle oli myönnetty hakemani kouluhallituksen osastipendi. Stipendi sisälsi kuukauden oleskelun saksalaisessa perheessä yöpitoineen sekä kielikurssin opetusmateriaaleineen. Matkan tärkeimpänä tarkoituksena oli kuitenkin tutustuminen saksalaiseen elämäntapaan ja kulttuuriin normaalin ”perheenjäsenen” silmin. Tästä syystä isäntäperheiden valinta oli erittäin tärkeässä asemassa. Ilmeisesti matkan eikaupallisuuden johdosta kaikki kurssiryhmäni jäsenet olivat erittäin tyytyväisiä isäntäperheisiinsä.

Oma isäntäperheeni oli erittäin mukava ja sopiva jo harrastuksienkin aja-

tellen. Perheen isä oli atk-insinööri suuryritys Siemensin Karlsruhen osastolla ja oli käynyt mm. Joensuussa antamassa ja ohjelmoimassa paikallisen turvevoimalan mittausjärjestelmiä. Vapaa-aikanaan hän harrasti maratonjuoksua ja hieman lentopalloa. Perheen äiti oli lääkärintävoimistelija ja hänellä oli oma vastaanottonsa perheen rivitaloasunnon alakerrassa. Samankäisiä nuoria perheessäni ei ollut, sillä perheen pojat, Lars ja Lutz, olivat vasta 14- ja 12-vuotiaita. He molemmat harrastivat jalkapalloa ja yleisurheilua. Voidaan siis sanoa varsin urheilulliseksi perheeksi. Tämä oli minulle erittäin miellyttävä tilanne, koska pelaan jää-

kiekkoa ja minulla oli matkalla mukana henkilökohtainen harjoitusohjelmani.

Koska perheen pojat olivat niinkin nuoria, vietin suurimmaksi osaksi aikaani vanhempien, Ulfin ja Sabinen, kanssa. Istuimmekin lähes joka ilta pikkutunneille saakka keskustelemassa milloin matkailusta Euroopassa, milloin vertailemassa maidemme koululaitoksia tai yleistä hintatasoa tai erilaisia ruoka- ja juomakulttuurejamme. Aika kului yhdessä valtavan nopeasti eikä ikävystymisen vaara tullut edes mieleen.

Opetusta meille oli järjestetty aamupäivisin kolmen oppitunnin verran.

Näkymä Maulbronnin luostarin sisäpihalta.

Maisema Knittlingenissä.

Osa oppitunneista oli varattu kieliopin kertaamiseen matkanjohtajamme helsinkiläisen rouva Argillanderin opastuksessa. Loput tunteista olivat laulutunteja rouva Kernin johdolla sekä saksalaisen organisaattorimme herra Heinzin pitämiä tunteja, joilla hän esitteli Karlsruhen kaupunkia ja paikallisia tapoja. Opiskelimme valitettavasti koko ajan omana ryhmänämme emmekä saksalaisten oppilaiden seassa. Tämä johtui ilmeisesti siitä, että oleskelumme osui juuri sikäläisten viimeisen koulukuukauden ajaksi ja heillä oli tällöin varsin runsaasti kokeita. Mielenkiintoinen yksityiskohta oli kuitenkin saksalaisen ”rinnakkaisluokkamme” ikärakenne. Oppilaat kyseisellä luokalla olivat 16–27-vuotiaita.

Voidaksemme todella tutustua Karlsruhen kaupunkiin oli herra Heinz järjestänyt meille erittäin runsaasti erilaisia retkiä ja tutustumiskäyntejä. Kohteet olivat kaikenlaisia mahdollisia vaihdellen raatihuoneesta kaupunginteatteriin ja kasinoon, olutpanimosta tv-studioo jne. Teimme myös päivätien rajan taakse Strssburgiin, Ranskaan. Kurssiehtoihin kuului, että osanottajat eivät saa kurssin aikana kuljettaa lainkaan moottoriajoneuvoja. Vastavedoksi Karlsruhen kaupunki kuitenkin lahjoitti meille ilmaiseksi oleskeluajamme voimassaolleet ilmaiskortit kaupungin raitiovaunuihin ja busseihin. Yleiskuvaa antaakseen

voi mainita, että me saimme näinkin pienen ajan sisällä nähdä useita sellaisia paikkoja, joissa kaupungissa koko ikänsä asuneetkaan eivät olleet päässeet käymään.

Vapaa-aikaani vietin yleensä ystävien kanssa urheillen, kaupungilla tai isäntäperheen kanssa. Yhdeksi illaksi järjestin Ulfin kanssa lentopalloillan kurssikavereilleni asuntoni lähetyvillä olevalla kentällä, eräs ilta kului naapurikaupungissa jalkapalloa pelatessa erään kurssikaverini Juhan ja hänen ”isänsä kutsumana. Illan päätteeksi oli tietenkin aina grillijuhlat, joista saksalaiset nauttivat erittäin suuresti kesäisin. Niinpä jälleen yksi ilta vierähti

Virpin ”vanhempineen” järjestämissä grillijuhlissa jne. Yhteisten omatoimisesti järjestämiemme rientojen määrä kuvaa hyvin ryhmämme hyvää yhteishenkeä. Niinpä järjestimme läksiäisjuhlaamme ohjelmaa puheineen ja soitto- ja lauluesityksineen ja saimme muutenkin kiitosta isänniltämme.

Matka oli todella miellyttävä ja antoisia kokemus, jota voi suositella muillekin. Tärkein edellytys tällaisten matkojen onnitumiselle on kuitenkin omaloitteisuus ja aktiivisuus. Kieltähän oppii parhaiten puhumalla, eikä ihmisuhteidenkaan luominen onnistu kommunikoimatta.

Kurssimme ryhmäkuva Karlsruhen raatihuoneella.

Pariisin taivaan alla

Torstaina 16.5. lähti Parkanon linja-autoasemalta joukko innokkaita nuoria ja aikuisia kohti Pariisia. Odotukset olivat korkealla, ja matka Turkuun sujui mukavasti toisiin tutustuen. Satamassa meitä matkalaisia odotti upouusi m/s Kalypso, jonka tarjoamista huveista oli aikaa nauttia merimatkan aikana.

Perjantaiamu alkoi maittavalla aamiaisella laivalla. Tukholmassa siirryimme bussiin ja suuntasimme kohti Göteborgia. Matkan aikana saimme kuulla reipasta mieskuorolaulua mm. munklikööristä. Yhdessä laulelimme monia hauskoja lauluja, joista suosituimmaksi tuli Vaarin Saari. Reittimme kulki kauniiden järvimaisemien kautta, ja taukoja pidettiin sopivin väliajoin, joten matkanteko edistyi leppoisasti Göteborgiin saakka. Sieltä matka jatkui laivalla kohti Kieliä.

Lauantaina olimmekin sitten Saksassa, missä kevät oli jo pitkällä ja luonto vehreää. Päivän aikana ehdimme ihastella myös belgilaisten ja hollantilaisten kylien sieviä taloja ja hyvin hoidettuja puutahoja. Illansuussa olimme perillä Eindhovenissa, Hollannissa, missä sijaitisi meidän yöpymispaikkamme.

Aurinkoisen aamun valjettua 19.5. jatkoimme matkaa Eindhovenista kohti Belgiaa. Siellä meitä odotti merimiskirkon pastori, jonka johdolla tutustuimme Antwerpenin satamakaupunkiin. Reippaan laulun säestyksellä saavuimme illalla päämääräämme Pariisiin, missä majoituimme hotelli Mignyn.

Ensimmäinen päivä alkoi tavanomaisella nähtävyyksien katselulla. Reittimme kulki ympäri valtavaa ja lumoavaa kaupunkia ja saimme nähdä mm. Notre Damin. Iltapäiväksi lähdimme Versaillesiin ihailemaan aurinkokuningas Ludwig XIV:n palatsia. Päivä oli tuskastuttavan kuuma, ja matkustaminen bussissa raskasta.

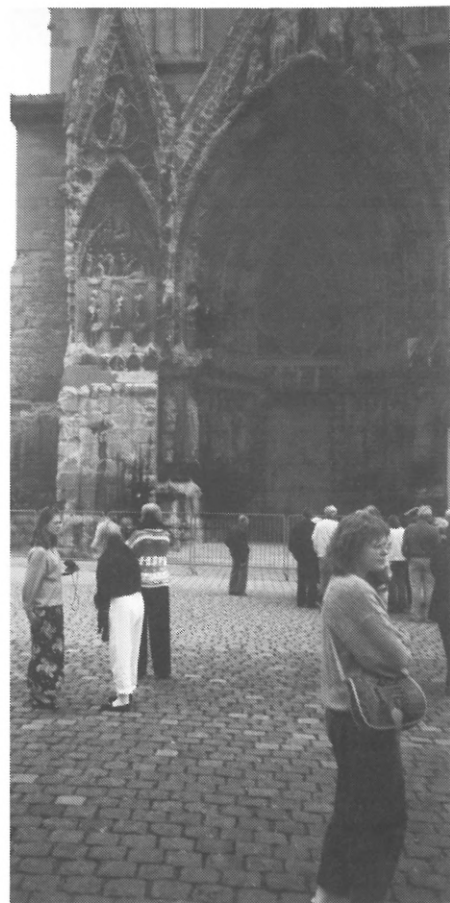
Toinen kokonainen päivä Pariisissa oli varattu omille tutkimusretkille. Tällöin jokaisella oli mahdollisuus kuluttaa aikaansa missä halusi. Suosituimmiksi paikoiksi tulivat mm. Clignancortin kirpputori, Louvren taidemuseo ja Pariisin lukuisat tavaratalot.

Viimeistä iltaa lähdimme viettämään Montmartren kukkulalle, missä ihailimme muotokuvamaalareiden teoksia.

Seuraavana aamuna (22.5.) oli aika heittää hyvästit aamukasteiselle Pariisille, ja niinpä suuntasimme bussimme keulan kohti Reimsiä. Siellä tutustuimme vanhaan katedraaliin sekä muuta miini pikku kauppoihin.

Saksan Kölniin saavuimme illan hämyssä ja ruokailimme paikallisessa ravintolassa. Kuuluisa Kölnin katedraali oli valitettavasti jo suljettu, mutta silti saimme nauttia mahtavasta ilmapiiristä Kölnin kävelykaduilla, missä aloittelevat jonglöörit esittelivät taitojaan leveän ihmismuurin sisällä.

Kölnistä suuntasimme matkamme kohti Kieliä. Lähdimme matkaan aikaisin aamulla, sillä edessä oli pitkä, noin 430 km:n matka. Linja-autossa istuminen sujui meiltä jo ihan rutiinilla, vaikka monen tunnin matka tuntui pitkästyttävältä ja rasittavalta. Matkaa

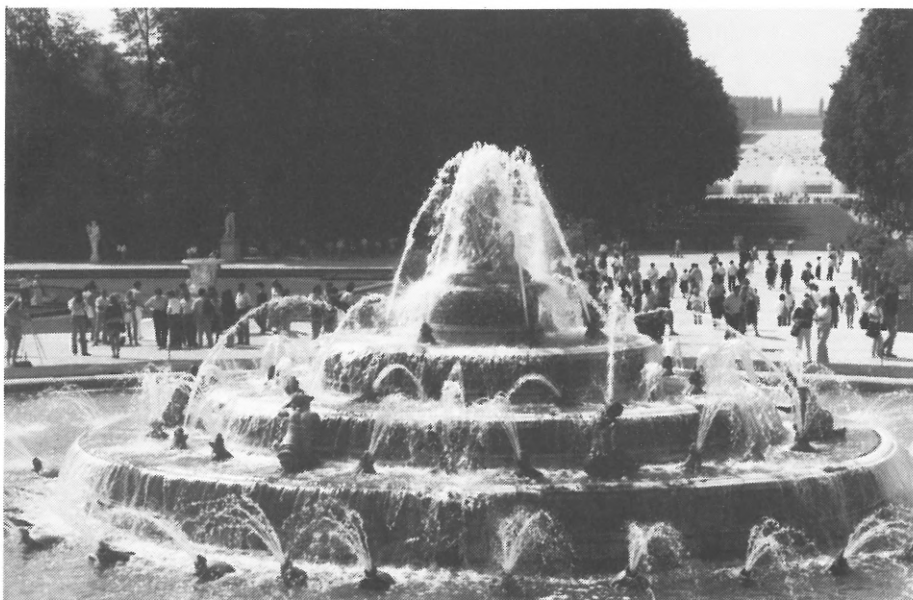
Notre Damen juurella Pariisissa.

kevennettiin ja aikaa kulutettiin monella eri tavalla: laulaen, nukkuen, korttia pelaten ja maisemia katsellen. Saavuimme iltapäivällä hyvissä ajoin Kieлин satamaan ja nousimme heti laivaan, missä kukin rentoutui automatkan ratituksista tahtomallaan tavalla.

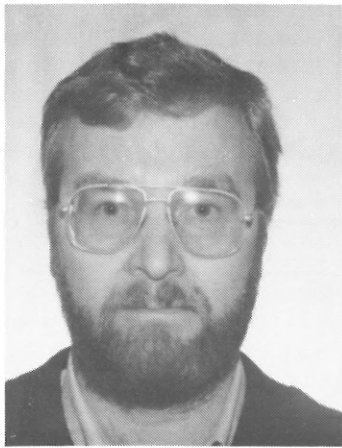
24.5. Enemmän tai vähemmän pirteinä, sen mukaan kuinka runsaasti olimme laivalla malttaneet nukkua, lähdimme ajamaan Göteborgista Etelä-Ruotsin halki Tukholmaan. Saavuimme jälleen hyvissä ajoissa satamaan. Tällä kertaa kuitenkin hieman liian aikaisin voidaksemme heti nousta laivaan. Niinpä kuljettajamme vei meidät kiertelemään Vanhan Kaupungin pikkukaduille.

Laivamatka Turkuun kului ostoksia tehden ja viimeisistä yhdessäolohetkistä nauttien. Matkan "vanhemmat" osanottajat sponsoroivat meille kaikille ihanan illallisen, joka kruunasi onnistuneen matkamme. Matkan viimeiset kilometrit Turusta Parkanoon kuluivat kiitospuheita pitäen ja kuunnellen. Parkanon linja-autoasemalle saavuttuamme nousimme haikeina bussista. Todella onnistunut, kymmenpäiväinen matkamme oli ohi, onneksi siitä jäivät jäljelle lukuisat hauskat muistot.

III C:n tytöt

Versaillesin linnan pihalla.

HANNU VUORIO
kaupungeingeodeetti

Ajatuksia Parkanon kaavoituksesta

Kaavoituksella on Parkanossa suomalaisen mittapuun mukaan erittäin pitkät suunnitteluperinteet takanaan. Parkanon keskustan detaljikaavoitus aloitettiin jo 1930-luvulla. Ensimmäinen rakennussuunnitelmaluonnos valmistui 1930-luvun lopulla. Tästä kaavaluonnoksesta toteutettiin ainakin keskustasta Kuruun menevän maantien siirto nykyiselle paikalle Viinikanahteen.

Yleiskaavatasoinen maankäytön suunnittelu Parkanossa aloitettiin 1960-luvun alussa. 1957 toimintansa aloitti nykyisen kaavoituslautakunnan edeltäjä suunnittelulautakunta.

Parkano on Suomessa ensimmäisiä maalaiskuntia, joissa maankäytön suunnitteluun virka- ja luottamushenkilöiden toimesta todella paneuduttiin.

Parkanon maankäytön suunnittelussa on vuosikymmenien saatossa ollut tietyt kaavoituksen suunnitteluperiaatteet voimassa riippumatta muuttuvasta lainsäädännöstä ja vaihtuvista asioiden valmistelijoista ja päättäjistä.

Ensimmäinen suunnitteluperiaate on ollut se, että keskustan vesistöihin rajoittuvia rantoja riippumatta maanomistusoloista ei osoiteta rakennustarkeiksi. Vuosikymmenien kuluessa asian merkitsemistapa on muuttunut moneen kertaan, tänään keskustan vesistöön rajoittuvat alueet kaavoitetaan asemakaavoituksella alueen asukkaiden lähivirkistysalueiksi.

Toinen suunnitteluperiaate on ollut se, että keskustan kasvua on aina tietoi-

sesti haluttu ohjata tietyille alueille ja tahoille. Tekeillä olevassa Parkanon Keskustan yleiskaava-2001:n pitkän aikavälin kasvusuunnaksi on valittu keskustan ja nykyisen raitatieaseman alueen yhdistäminen toisiinsa.

Nämä keskeiset Parkanossa noudatetut maankäytön suunnitteluperiaatteet hyväksyi Parkanon kaupunginvaltuusto viimeksi 1.3.1989 yleiskaavoituksen ja siihen nojautuvan asemakaavoituksen tavoitteiksi yksimielisesti.

Viimeksi kuluneen vuoden aikana on joissakin maankäyttöratkaisuissa haluttu erivapauksia ensimmäisen maankäytön suunnitteluperiaatteen johdonmukaisesta noudattamisesta huolimatta vuosikymmenien perinteistä ja valtuuston viimeksi 1.3.1989 hyväksymästä yksimielisestä tahdosta. Erivapauksien puolestapuhujat ovat keskittyneet kaupunginhallitukseen, joka on keskeinen luottamushenkilöiden kaavoituksen ohjauksessa. Kaupunginhallitus voi keskeisen asemansa johdosta käytännössä jarruttaa, estää ja jopa mitätöidä kaupunginvaltuuston tahdon ja muiden alempien luottamushenkilöiden valmistelutyön niin halutessaan.

Kaavoitusta keskeisesti ohjaava rakennuslainsäädäntö uudistuu jatkuvasti. Rakennuslain II:een osauudistukseen liittyvät lainmuutokset tulivat voimaan 1.9.1990, lain muutoksien myötä kunnan itsenäinen rooli maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvissä asioissa kasvaa ja korostuu. Luottamushenki-

löiden vastuu asioiden hoidossa lisääntyy todella merkitsevästi. Osauudistusten kautta Suomessa ollaan siirtymässä vähitellen kaavoituksessa ja rakentamisessa muissa Pohjoismaissa jo nyt olevaan käytäntöön, jossa kuntaa koskevat maankäyttöratkaisut tehdään ja päätetään kokonaisuudessaan kunnassa. Valtionhallinnolle ei alisteta asioita päätettäväksi muuten kuin poikkeustapauksissa, jolloin asioilla on laajempaa aluepoliittista merkitystä.

Suomi on 1990-luvulla kulkemassa kohti yhdentyvää Eurooppaa, haluamme sitä tai emme. Parkanolaisille ja heidän valitsemilleen kunnalliselle luottamushenkilöille 1990-luku on monessa suhteessa haaste. Kaavoituksen muuttuvassa ja uudistuvassa maailmassa vaaditaan kunnallisilta päättäjiltä rohkeutta olla johdonmukainen.

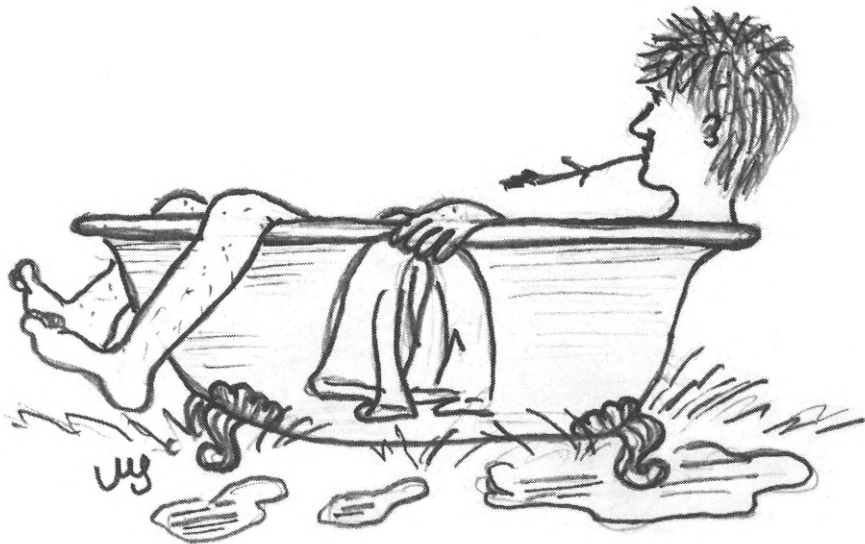
Kesäkuun alussa tänä vuonna järjestettiin Helsingissä SVUL:n suurkisat. Kisojen tunnuslaulussa tulevaisuuden haasteet tiivistettiin sanomaan "Ota viesti vastaan". 1990-luvulla nähdään, miten vuosikymmenien kuluessa noudatetut maankäytön suunnitteluperiaatteet välittyvät 2000-luvun päättäjille Parkanossa. Toivottavasti hartsia on käsissä riittävästi, jottei viestikapula turhaan putoaisi maahan kesken viestin.

Toivotan kaikille lehden lukijoille hyvää ja rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta 1991.

MARITA PELTONIEMI

Juottoastia

Kesä oli laittanut sorkkansa navetan oven väliin. Sonnit, lehmät, mullikat ja pikkukasikatkin laitettaisiin pian laiturille. Kevätkylvöt oli jo tehty ja isännällä oli aikaa lukea päivän lehteä.

— Lehemille pitäs saara isompi juottoastia, emäntä huuteli.

— Katsos, parahiksi, täs ilmotukses myyvät vanhan kylpyammeen remonitin alta. Soitankin heti.

Isäntä väänsi jo puhelimen numerolevyä, kun emäntä oli ojentanut kaulansa hankin ilmoitussivun ylle. Pöytä-rätistä valui lammikko tuvan lattialle, kun hän syventyi puolestaan jo toiseen ilmoitukseen, jossa nuori pariskunta Helsingistä haluaisi vuokrata viikoksi mökin maalta, myös maatilamatkailu kiinnosti ja puhelinnumero oli alla — sen kun soittais vaan.

— Tuliskohan helsinkiläiset tuonne meirän vanhan tuvan mäelle?

— Siittä on hyvä elukan juora... ei pääse helpolla kaatuun. Vaaleenpunainen on väriltään ja melekein ilmanen. Voi nostaa vettä reilummin kerralla.

— Kuulikko sää, kattos ny tota.

— Ettäkö oikein rahankin ottais?

— Mitis tuosta rahasta niin, mutta olispahan tääläki perällä eres asutuman näköstä.

Jyvänperän vanha tupa oli aikoinaan palanut tulipalossa. Se oli aikoinaan ollut komea talo suurine pirtteineen ja liitu-uuneineen. Rauniot olivat nurmettuneet. Vain joitakin hiiltyneitä hirrentönkiä lojui koivikossa. Joskus naapurin kesälapset löysivät raunioista puuhellan rautavanteita ja suuluukun vetimiä.

Vanhan talon paikalla oli tuotu rakennustyömaalta hylätty parakki ja se oli maalattu vaaleanpunaiseksi. Oli ajateltu, että kun kerran talon paikka oli, oli siinä aina talon seisottava ja vaalea väri teki mökin isomman näköiseksi, näin emäntä oli väittänyt. Mihinkään tarkoitukseen tätä laudan ja lastulevyn rinnakkaineloa ei ollut tarvittu, mutta sitä ei kukaan mietiskellyt,

sillä kylässä oli lukuisia jyrkempiäkin asumuksia, joita ei mihinkään tarkoitukseen tarvittu.

Mökki törrötti mäen kupeessa kuin onneton kääpiö, tasakattoisena kuin älyltään vajaa kulkumies. Mikään ei estänyt kutsumasta tuota lautakääpiötä mökiksi — mökille kun ei sanakirjasta niin kummoista määritelmää löytänyt.

Talo — toista kymmentä hehtaaria viljeltyä ja saman verran metsää, sijaitsi vedenjakaja-alueella. Jakaja oli aikoinaan ojentanut tälle seudulle veden, ei sormustimella eikä pikarilla, vaan suon ja rämeen retaleilla, joiden kudoksissa kupli lampia ja pikkujärviä.

Rantaan oli matkaa puolisen kilometriä ja kosteikossa hyttysen viettivät suviseurojaan.

Pihapiirissä lahosi myös vanha harmaa navetta, maakellari, joka oli täynnä käytöstä poistettuja heinäseipäitä ja puori, jossa hiiret olivat juhlineet alkutalvesta ja ohranjyvistä päihtyneitä juoksenteli vieläkin riiehen johtavalla tiellä.

Noita ikäloppuja ulkorakennuksia tuli ei ollut tuhonnut — salamapallo oli erehtynyt ovista. Tuparakennus olisi kohtalaisessa kunnossa ollut, vaan eipä ollut tulella rakennusmestarin koulutusta. Navetan ovet menivät kiinni vain kuumimpina poutapäivinä ja ne oli pönkätty aita-aalilla. Särkyneet ikkunaruudut oli koottu tunkiolle ja tilalle oli naulattu vanerilevyjä. Kattoa oli korjattu päreiden päälle purkuloista kerätyillä eri värisillä peltin palloilla.

Navetan toisessa päässä oleilivat vähäiseen lämpöön ja mukavuuteen tottuneet lihasonnit ja toisessa päässä oli heinäsuoja. Saunakin rakennuksessa oli, mutta sinne oli vaikea päästä, sillä eteinen oli täynnä lasiromua ja sanomalehtiä. Ennen tulipaloa saunaa oli korjaillut kylän toinen kirvesmies — erikoisammattimies: krouvin työn tekijä... oli erikoistunut raakalautaan ja

siitä teki saunan ja saniteettihuoneet.

Ulkohuussin sonnit olivat puskeneet hajalle.

Kylällä toimi vireä kylätoimikunta. Se oli pari vuotta sitten päättänyt lasiromun talteen korjaamisesta. Tämä Jyränperän isäntä oli tarjoutunut keräilijäksi, mutta ei ollut muilta kiireiltään ehtinyt toimittaa romua saunakamarista eteenpäin.

Täysiä pulloja kasaan ei ollut ehtinyt, yksi vajaa pöytäviinapullo oli tarkkaan haisteltu ja Jyränperä oli tunnistanut sen laimenneeksi tähkäviinaksi. Emäntä oli keväällä rähjännyt lasiromusta isännälle. Silloin isäntä oli ottanut likaisen pullon saappaastaan ja sanonut, että olihan homma jo aluillaan.

Toimeentulo ei pikkutilalla häppöinen ollut. Maatilamatkailu ei mikään yritteliäisyyden häpeäpilkku olisi, kun muutenkin yritteliäitä oltiin. Itse asiassa se olisi rakentavaa yhteistyötä maaseudun ja kaupungin välillä. Jyränperä oli kunnanvaltuuston jäsen ja paljon oli puhetta pidetty paikkakunnan elinkeinoelämän kehittämisestä.

Emäntä keskusteli lyhyesti isännän kanssa ja päätti tarjota mökkiä pariskunnalle, ei mainostanut, eikä vaatinut etukäteen pankkisiirrolla suoritettavaa varausmaksua.

— Täällä satelee. Josain piskon välis soita uurelleen matot kastuu pihalla, kun vein ne tuulettuun, emäntä sanoi puhelimeen, mutta pariskunta kiitteli ja sanoi tietojen jo mainiosti riittävän.

— Tulemme sitten kesäkuun viides-

toista.

— Hei, Torbjörn. Se on varmasti ihana. Ajattele, sijaitsee vanhan autiotilan raunioilla. Rauniot ovat aina kiehtoneet minua — niissä on jotain salaperäistä historiallista arvokkuutta. Eikö totta, Tor... Vettäkin on, vaikka tämä ei ole aivan rannassa, mutakylpyjä voi ottaa. Ajattele Tor, mutakylpyjä aivan luonnollisessa ympäristössä! Olisimme alasti koko loman, eikö niin, Tor. Eläinten ja luonnon keskellä idyllisen

maalaiselämän kyljessä. Eläimet käyvät siellä samassa rannassa juomassa ja ne ovat ihmisille ihan kilttejä. Venekin siellä on rannassa, mutta vähän vuotaa. Eihän se haittaa, eihän Tor, jos vene vähän vuotaa. Liivit otamme. Ja emäntä lupasi vaihtaa veneeseen kunnon lipot...

— Mitä ne lipot ovat, Torbjörn ehätti kysyä väliin.

— Ne ovat sellaisia pieniä astioita, joilla voi heittää veneestä yli laidan sellainen vesi, joka tihkuu puun halkeamista. Siellä on kai nyt huonoja lippoja, kuulemma joitakin kukkapurkkeja, joissa on reiät pohjissa. Mutta aivan varmasti se lupasi ne vaihtaa.

— Kuulostaa luonnonmukaiselta, Torbjörn sanoi ja käveli jo parvekkeelle tarkistamaan polkupyörien kuntoa.

Tor ja Marianne asuivat Mariannaen vanhemmilta perityssä keskikaupungin osakkeessa, jonka pyöräsuojassa pyöriä runnottiin toisiinsa kiinni, ilmoja poistettiin kumeista ja työnnettiin vajan perimmäiseen nurkkaan.

— Siellä voi kuulemma kalastaakin, mutta emmekös me, Tor luvanneet aloittaa lomalla kasvissyöjinä. Lomalla on aina helpoin aloittaa. Laihtuisimmekin samalla.

Torbjörn otti laskimensa esille ja vastasi vaimolleen, että jos rasvainen liha jää pois ja keskimääräinen energiankulutus hieman nousee, se tekisi 5300 ja 6400 grammaa ja yhteensä siis 11 kg 700 gr.

— Onneksi sieltä on kauppaankin kaksikymmentä kilometriä. Marianne oli levittänyt olohuoneen lattialle miehensä laskiessa jo toista kymmentä ihastuttavaa vaatekappaletta, jotka hän sitten — hoikempana — pukisi ylleen loman jälkeen töissä, kun tulisi uusi saksalaissyntyinen toimistopäällikkökin.

Kesäkuun viidentenätoista suvi käppäili jo neljällä sorkalla. Pellot viherisivät ja navetan perimmäisinkin sontaluukku oli avattu kesätuulien raikkaille virroille. Emäntä ja isäntä odottivat kaupunkilaishyöryläisten tuloa.

— Sanoivat lähtevänsä aamusta — eikö pitäisi olla jo Helsingistä täällä puolissa päivin.

Isäntäväki sai odottaa iltaan, sillä helsinkiläiset tulivatkin yllättäen polkupyörillä. Laihanpuoleisia olivat molemmat ja heti kysyivät, oliko pihaan yrttejä myrkytetty kemiallisesti. Isäntäväki vakuutti, että mitään myrkyä ei ollut käytetty. — Mitä nyt Saksasta tuli happia tuulien mukana ja ongelmajätelaitostakaan ei paikkakunnalla ollut vielä. Tosi oli sellainen hankesuunnitteilla... antaisi työtä maalaisille kun helsinkiläisten jätökset tuotaisiin junilla aseman kumille ja siitä raddattaisiin sitten tulisiin uuneihin.

Pariskunnan ja isäntäväen luonnonläheiset ajattelutavat naksahelivat jo ensimmäisissä keskusteluissa somasti yhteen. Tor ja Marianne halusivat lomallaan hylätä kaiken tuhmailevan muovikulttuurin.

Illansuussa parveili melkoinen hyttysarmeija, kun isäntä ystävällisesti kierätti nuorta paria pihatantereilla. Isäntä taittoi pajun vitsan ja huiski sillä pikkuvihollisia, sanoi, että oksia saisi aivan vapaasti taitella. Rouva tiedusteli, uusiutuisivatko pajut nopeasti ja isäntä vakuutti, että ne kyllä uusiutuisivat aivan riittävän nopeasti. Ihmeeseen isäntä sai todeta, että rouvaa vain viehätti inisevä pieneläinten joukko — hän kun oli aina pitänyt kaikista eläimistä.

Vanhan karjasuojan lannan haju rouvaa hieman oudoksutti, mutta hän viehättyi seuraavassa hetkessä jo suunnattomasti heinäladosta, jonne hän syöksähti eroottisen hurmion vallassa niin, että hameen pitsireunus osui seinässä töröttävään viiden tuuman naulaan. Isännän kasvoille levisi aavistus lohenpuna, kun hän irrotelti pitsiä ja oli siinä pakko huomata, että kaupungissa ei enää käytetty alushousuja. Lohepuna ei suinkaan tarkoittanut, että mies olisi tuntenut olevansa kuin kala vedessä. Pikemmin päin vastoin: teki jo mieli perua puheet helsinkiläisten tuhmailevaisuudesta. Pitsi oli repeytynyt pahasti, mutta rouva herisi, että sillä ei ollut niin väliä, sillä he aikovat viettää lomansa aivan luonnollisen alasti.

— Niin, luonnollisesti, isäntä toisti ja häntä pelotti hieman tällainen ylitse kiehuvainen nainen. (Onneksi vaimo ei tullut esittelykierrokselle mukaan... olisi ruvennut häntä yökaudet vahtimaan...)

Isäntä toisteli jo puhelimesta mainittuja asioita rannan mutaisuudesta, näytteli missä päin järvi oli, kertoi veneestä hankin ja kirkonkylän kaupasta. Kaivosta ei ollut aikaisemmin puhuttu ja isäntä näytti kuinka näppärästi sangollinen vettä nousi kepin päässä roikkuvalla plakkisangolla. Rouva viehättyi menetelmän yksinkertaisuudesta ja heitti välittömästi kylmän veden päälleen, sillä pyöräily oli tehnyt olon hikiseksi. Ohut puuvillamekko näytti märkänä läpikuultavalta ja isäntä alkoi tuntea tulista kiirettä niittosilppurinsa suuntaan.

— Niin, mikä se herran nimi olikaan. Oli vähä niinku ulukolainen nimi, isäntä vielä tiedusteli.

— Torbjörn, Toriksi vaimoni minua tavallisesti kutsuu, suomenruotsalainen olen. Vanhempani syntyivät Turussa.

— Jaa, niin, mää oon Kalervo sitte vaan ja Jyränperä oli toi peränimi, kun ei tullu muijalta otettua komiampaa nimeä vaikka tän uuren lain sisällä avioi-

ruimme. Se on Lehtokannel tyttönimeltään.

— Marianne Saxman-Dalmo, rouva, kätteli.

— Taitaa nälkä olla, kun noin pitkästi olette polkeneet. Näytän hyvän matopaikan teille vielä. Riihitien varressa oli tunkio ja isäntä otti tadikon navetan seinustalta.

Katsokaas, aika vonkaleita, isäntä löysi kymmeniä matoja ja heitteli niitä ruosteiseen peltipurkkiin. Torkin innostui, vaikka hän ensin oudoksui niljakasta matoa sormiensa välissä.

— Kyllä näillä syö hyvin, joko riittää, isäntä touhusi.

— Ehkä vähän enemmän vielä tarvittaisiin, meillä on todella huutava nälkä, Tor sanoi.

Isännällä oli kiire silppurilleen ja hän jätti pariskunnan jatkamaan matojen tonkimista. Mennessään isäntä vielä huuteli, että mitään ohjelmaa ei sitten ole laadittu, mutta puolen viikon mais sais tulla painoksi, kun pernoja mulliteltiin. Rouva kipitti isännän vierellä vielä melkein emätalon portille saakka ja kyseli innokkaasti mullittelusta ja mitä se maksaisi. Kun hän kuuli, että se ei maksanut mitään, hän melkein repäisi märän puuvillamekkonsa. Hän palasi posket hehkuun mökille ja kertoi, että selluliitti katosi jo muutama mullittelusaran jälkeen takamuksesta verenkierro vilkastui synnyttelimiissä. Vielä hän touhusi että isäntä voi ajaa mökin ohi rantapelloille, mutta se hän ei häiritisi heitä lainkaan.

Tor ja Marianne astuivat yhdeksän neliön mökkiin.

— Upeaa, tämä on kuin siellä eloonjäämiskurssilla, josta Heidi ja Per Henrik kertoivat, katso noita vuoteita.

— Itse asiassa aivan luonnonmukainen sisustus. Sänky on rautaa, mutta sehän on luonnosta saatava malmi.

Mariannen märestä mekosta tihkui vettä lattialle, kun hän jo hurmiossa hytkyi hetekan jousilla. Tor huomasi ajattelevansa että hänen vaimostaan tulisi ehkä hyvä synnyttäjä — joskus. Niin upeasti nainen osasi jalat harallaan tehdä työntöliikkeitä rautaverkon päällä.

— Huomasitko, miten paljon pihasa kasvoi voikukkaa ja nokkosia. Teemme voikukan lehdistä salaattia ja nokkoskeittoa eikö niin, Marianne rakkaani. Tor selaili luonnonystävän käsikirjaa.

— Mutta miten niiden matojen kanssa, joita äsken kaivettiin. Meidänhän piti pitäytyä kasvisruokaan, Marianne huomautti.

— Niin, se isäntä sanoi, että olisi niillä hyvä syönti... maistuisivat varmaankin ihan hyviltä.

— Niin... lomalla pitäisi aina kokeilla uusia ruokalajeja, minulla on kyllä hirveä nälkä.

— Mutta matohan ei ole nisäkäs eikä selkärankainen, Tor aprikoi ... ehkä sitä voisi kokeilumielessä syödä... tuntisihan sen sitten, jos siitä raskas olo tulisi.

Tor ja Marianne pohtivat vielä sopivaa valmistustapaa. Hellaa he eivät tulisi tarvitsemaan eikä sitä mökissä olutkaan. Hetekan lisäksi huoneessa oli pieni vahakankaalla peitetty pöytä ja raakalautainen komero. He päätyivät grillaukseen ulkonuotiolla — sehän oli ainoa luonnonmukainen vaihtoehto.

Emäntä näkyi kävelevän tiellä kantaen kahta vaahtomuovipatjaa. Tor huusi hänelle mökin pihasta, että ei tarvitsisi tuoda niitä, koska he olivat vaimonsa kanssa hieman sairaita molemmat. Emäntä kääntyikin nopeasti patjoineen takaisin, sillä hän ei ollut koskaan nähnyt alastonta miestä keskellä päivää kesällä rehunteko aikaan.

Pariskunta oli näet huomannut, että hetekan jousien terävät kierukat osuivat juuri oikeitten akupunktiopisteitten kohdalle. Nainen luetteli lukuisia sairauksia, joita hänellä oli tai oli ollut tai joihin hänellä oli perinnöllinen taipumus — kaikki sairaudet paranisivat loman aikana tässä sängyssä makaillessa. Torkin kokeili hetekaa ja hänelläkin oli ainakin kilpirauhasen lievää vajaatoimintaa, joka nyt paranisi.

Seuraavana päivänä isäntä pysäytti traktorinsa mökin kohdalla ja kysyi, kuinka mato oli kelvannut. Tor vastasi, että se oli ollut oudon makuista, mutta kun nälkä oli kova, oli se kyllä menetellyt. Sitten Tor kysyi, voisiko lehmistä lypsää omiksi tarpeiksi maitoa nokkoskeiton liemeksi. Isäntä nauroi ja kertoi, että sankoja löytyi kyllä saunan eteisestä, kun tyhjensi ensi lasiromun mäelle ja traktorin lankin hän voi tuoda sitä tarkoitusta varten.

Traktorin istuinsija nytkähti, kun mies ajeli rantaan päin — ei voinut koskaan olla varma, nauroiko isäntä vai nytkähtelikö traktorin pukki aina.

Tovin kuluttua rantapellolla syöksi punainen kone kidastaan tuoretta ruohoa. Marianne juoksi lumoavaan vihreään sateeseen, heittäytyi pitkäkseen pellolle ja naamioitsi itsensä ruohonsilpun alle, hengitti syvään ja antoi yrtti-naamion viherhiukkasten ravita ihonsa pintasoluja koko vartalolla. Vain pikkuleivän näköiset rinnanpäät kohosivat ylös vihannoivasta mättästä. Se oli ainoa varoitusmerkki, joka esti isäntää ajamasta vuokralaisensa päälle.

Isäntä joutui nyt väkisin keskusteluun rouvan kanssa, mutta hän silmäili mieluummin ylös pilviin, jossa tuikkivat tulevien ilmojen merkit.

— Salaojat pitäisi laittaa, mies puheli jotain sanoakseen. Marianne ihastui salaperäisyydestä ja isännän tai vaalle suuntautuvassa katseessa oli jotakin hyvin romanttista. Nainen kiep-

sahti juron miehen kaulaan, vetäisi työkiireitten kasvattamia sivuhiuksia hieman sivuun, suuteli kaulalle ja kuis-kasi että olisi ihana päästä käymään sellaisessa salaojassa. — Salaiset luolat, suon silmät ja mustanpuhuva metsä — ne olivat aina häntä kiehtoneet. Traktori kävi ja isäntä näytti kärsivältä. Hän ei ollut koskaan sietänyt sitä, että koneita tyhjäkäytettiin. Mies hyppäsi pukille kuin kärppä, jatkoi työtänsä ja vilkuili mökin suuntaan, näkyisikö Turun Aatami koivikon keskellä. Entä viikkuttaisiko vaimo jo valmiin kahvin?

Nainen kipaisi mökille ja kertoi, kuinka ihanan karhea maalaismiehen parransänki oli. Hänen huulensa, poskensa ja rintansa olivat kuin täynnä kuumaa ilmaa hehkuvat vappupallot jotka odottivat nuppineulan terävää pistoa.

Oli jo tiistai, kun Marianne huomasi laiturilla vaaleanpunaisen ammeen.

— Näetkö, Tor, miten huomaavainen isäntäväkemme onkaan. Rannassa ei voi uida ja he ovat nyt tuoneet meille kylvyn aivan ihastuttavasti avaralle pellolle. Saunan pesä tuprutti savua sisälle ja me emme ole ehtineet edes valittaa siitä.

Torbjörn nousi hetekaltaan ja aamurinko näki verkkomaisen kuvan hänen selkänahassaan. Painauma oli puolen sentin syvyinen, mutta Tor iloitsi niin kuin vaimonsakin joka aamu siitä että he olivat elossa jälleen.

— Todellakin. Se on kylpyamme, Tor vastasi. Käytö katsomassa, onko kylpy jo valmistettu.

Marianne juoksi pellolle ja kokeili vettä. Yön jälkeen se oli kylmää ja pariskunta päätti odottaa veden lämpenemistä puoliin päiviin.

Jo yhdeltätoista vesi oli sopivaa ja nuori rouva juoksi ammeeseen pyyhe käsivarrellaan kuin vaahdosta siinnyt merenneito. Punaiseksi lakatut varpaankynnet näkyivät ammeen reunalta, kun nainen vajosi kaulaansa myöten päivänlämpöiseen veteen.

Lehmät palasivat rantavainiolta juottopaikalle. Kuumuus oli kuivattanut eläinten turpeat, mutta notkeat kielet. Lauma mylvähteli heikosti ja alistuneesti — kuin tavan vuoksi ääniä päästääkseen. Näkyihän jo kaukaa, että juoma-astia oli täynnä. Vanhin suomenrotuinen käyskeli edellä ja palautti mulkaisullaan koikkelehtivat mullikat ruotuun.

Nainen sulki silmänsä ja yöllinen kärsimys kostautui nyt suloisena unena. Vesi tunkeutui soluihin, käsi hyväili oman vartalon pilvenvalkoista pintaa. Aurinko tuijotti häpeilemättä. Lehmien silmät muljahtelivat oudosti ja joku nuorempi mullikka perääntyi pari sorkan mittaa, kun eläimet näkivät juomakupissaan ihmiseltä tuoksuva, väreilevää nahkaa, jonka erotti luusta

vain ohut silavakerros. — Koiran ruokaa, lehmät ajattelivat ja heidän mieleensä tuli elävästi viime kesä.

Viime kesänä venerannan lepinkoon oli ilmestynyt vaalea lasikuituvene. Sannottiin, että se oli kirkonkylän hammaslääkärin muovivene. Lehmät olivat tulleet tapansa mukaan rannalle juomaan ja veneessä oli maannut tämännäköinen olento. Lukutaitoiset lehmät saattoivat erottaa naisen vieressä lojuvasta muovipullosta kaksikielistä tekstiä suojakertoimista. Imelänhajuista otusta ei kukaan viitsinyt edes nuolemaan ruveta, mutta rantatöyräällä lojuvat vaatteet maistuivat kitkerän kortteen päälle.

Jo samana iltana lehmä, sonneja ja mullikoita lyötiin kepillä. Lyöntiä tehosti nastan kyhmyrä, joka aitaapaaluun oli naulattu sähköpaimenlankaa pitelemaan. Isäntä oli kepin vetäissyt pellon syrjästä ja koko matkan oli hui-minut. Navetassa oli jouduttu luimistelemaan viikko edellisvuotisilla kuivilla heinillä.

Yhden asian lehmät olivat viime kesänä tuon tyrmäreissun jälkeen oppineet: otus pitää nuolla, vaan vaatteita ei pidä mennä syömään. — Se on näet ihmisellä sellainen sivilisaatio lasikuituveneen ulkopuolella, tiesivät taas lukutaitoiset. Vaan lehmillä ei lellaista sivilisaatiota ollut — eivät tarvinneet sonnit uimahousuja ja Helunankin rintaliivikokeilu oli päättynyt kivistävään utaretulehdukseen.

Jano voitti kuitenkin ihmettelyn ja viimekesäiset muistot häipyivät lehmien mielistä niin kuin häipyä kylmän veden muisto lämmintä juodessa. Nuorin ja kokemattomin jo söi ahnaasti froteepyyhettä.

Amme tyhjentyi nopeasti ja olennon hipiän suloinen pehmeys miellytti erikoisesti vanhimman sonnipuolisen kiel-tä. Se jäikin toiveikkaana nuolemaan tyhjentyä astiaa. Kieli imi ja porasi kuin sen toiveena olisi ollut puhkaista hipiään reikiä, joista sitten tihkuisi vielä raikasta vettä toisien lehmien tietämättä. — Yksin sai tässä nautiskella, kun nuorimmat vieressä tappelivat kuivasta froteerievusta.

Silloin nainen näki ensimmäisen eroottisen unensa.

Sonni ei raikasta vettänsä saanut ja käveli tiheensä muun karjan perässä. Helunaa hän katseli nyt ensimmäistä kertaa tänä kesänä täyspyöreillä sonnien silmillään. — Huomenna voisi sitä notkoselkää vähän ravistella.

Marianne heräsi unestaan ja pelästyi hehkuvaan kuivuutta. Vain takamuksen alle oli jäänyt pieni kostea alue, joka muistutti hänen tänään kylpeneen. Kaikki sai kuitenkin nopeasti selityksensä taivaalla räköttävältä pallolta, joka oli värjännyt jalkaterät kuparinrus-

keiksi. Pyyhkeen katoamista nainen ei huomannut.

Mökillä Marianne kertoi heti kiihotavan unensa ja Tor kuunteli kilpirauhanen kohollaan, sillä heidän suhteen-
sa oli aina ollut avoin ja estoton. Tor-
kin saisi kylpeä ja Marianne kyllä kan-
taisi kaivosta veden.

Aurinko ei suinkaan ollut kylällä ai-
noa, jolla oli terveet näkevät silmät.
Naisen hurmaavaa kylpemistä oli toki
katsellut myös naapurin poikamiesi-
sääntä, joka oli jyräillyt rajavainionsa
tänä kesänä jo yhteentoista kertaan.
Vanha muori jo hoki, että ohranjyvä
oli niin piukassa, että peltoa ei varmas-
ti saisi enää syksyllä tavallisella veh-
keellä kynnetä. Siihen nuori mies oli
vain sanonut, että täytyihän siemen
kunnolla jyrätä, että itäisi.

Tänään vanha muori kaatoi häm-
mästyksestä tiskivesisankonsa jota hän
navetan köökiltä kantoi reumaililla kä-
sillään, vaikka Risto-poika oli laittanut
tuvan keittiöön uudenaikaisen sähkö-
boilerin. Risto näet tuli pellolta hir-
veällä hädällä ja kiireellä, otti Fiatin
pihasta ja huusi jotain polttoaineesta.
Muori ihmetteli, että oli joku pahempi
häätä oikein tullut. Kuuma vesi höyrysi
nurmella. Emäntä töllisteli hiekkapil-
veä tiellä ja hätäntyi taas, kun näki
tulikuuman veden noristavan kukka-
penkkiin. — Jos nyt polttaisi orvokit
pilalle! Juuri istutetut!

Sellaista elävää naista vaaleanpunai-
sessa ammeessa hirvennyt yksin pitem-
pään katsella. Olihan kylällä kuusi
muutakin akatonta miestä, iältään oli-
vat kahden ja kuudenkymmenen välil-
tä. Sen vanhempia ei tällä kylällä ollut,
sillä täällä akattomat ymmärsivät kuol-
la pois ennen kuin Filippiineiltä tai Vi-
rosta tuotaisiin heille kieltä taitamaton,
jonka sitten kaupungin insinöörimies
veisi kalareissullaan. Moottorivene-
seen vain nostaisi ja veisi. Niin, sellai-
sia oli emäntää vailla tällä kylällä seit-
semän. Ja tällä kylällä ei oltu huonois-
sa väleissä; jos joku naisen näki, se ei
sitä heti ruvennut omimaan, vaan yh-
dessä siitä tavattiin nauttia niin kuin
tavallista isommasta hauesta, jonka li-
ha maistui puisevalta yksin syödessä.

Niin kiireitä töitä ei missään talossa
ollut, etteikö tuota kuvaelmaa olisi eh-
ditty katsomaan. Kirkonkylän ravinto-

lassa oli kyllä yhtä ja toista nähty ja jo-
ka lauantai siellä kyllä tanssimassakin
käytiin — Ahonperän Armasta luku-
nottamatta, jota ei yleensä laskettu
juottopaikkaan sisälle.

Kuitenkin Armaksella oli jälkijuttu-
jen mukaan ollut ylivoimaisesti eniten
naisia. Vieläpä lihavia ja komeita.

Tämä nainen ei luultavasti olisi Ar-
maksen mieleen, sen Risto tiesi jo
rääkkää pihamaalla soittaessaan. Vaan
oli nainen selvästi hyvinkin muodokas
takaa päin katsellen.

Nopeasti muutkin miehet löytyivät
kuka minkin koneen alta makaamasta,
rassailivat traktorinsa pohjia ja kokeili-
vat paalikoneidensa kuntoa. Vuolteisen
Aimo oli keittämässä perunoita ja
makkaralennettä, mutta kun kiire sa-
nottiin olevan, mies heitti kuumat pe-
runat etutaskuihin ja pari suomimak-
karan tönkää törötti takataskuissa
lompakon paikalla. Niin kuumana
käyvää ei huolitettu autoon sisälle, vaan
Aimo ja toinen hintelä työnnettiin ta-
kakonttiin.

Risto ajoi kovaa, vaikka tunnettiin
rauhallisena nuorena miehenä. Keltai-
nen viiva asfaltilla ei merkinnyt sen
enempää kuin koiran kusi paalun juu-
rella. Sivutien hiekka pöllysi. Muorit
lakkasivat manaamasta myymäläauton
viipymistä ja vaihtoivat puheenaihetta.
Yksi unohti hiivatarpeensa kokonaan,
konkkasi pyörälleen ja lähti ajamaan
samaa suuntaa, mihin mieskööri oli
häipynyt.

Siinä he töllistelivät pellon kulmalla
paimenlanka-aidan takana, seitsemän
miestä. Sukua eivät toisilleen olleet, jos
ei vanhoja huhupuheita kaiveltu ja nyt
ei ainakaan ollut aika niitä kaivella. Jo-
ku piteli tiukasti paimenlangasta kiini,
nytkähteli ja näytti, että oli sentään
sähköä vahvampi mies. Toinen veisteli,
että pitihän sitä akattoman jotenkin it-
seään rangaista saamattomuudestaan.

— Piiritetäänkö se, Aimo kysyi.

— Ka, ei oo tota sotilaskoulutusta,
vastasi siihen hintelä Olavi, jota aikoi-
naan ei ollut kelpuutettu armeijaan vä-
häisen painon takia.

— Sillä on 46:n numeron jalka, ei
luulis niin sirolla naisella, Risto ihmet-

teli vilpittömästi, sillä hän luuli tunte-
vansa tapauksen.

— Kyllä jalka voi iso olla, sisarella-
nikin on 42, vaikka muista paikoista on
neljäkymmentä, Armas Ahonperä
muisteli.

— Heitetään kivi.

— Nulikka.

Aurinko hiipi äkkiarvaamatta pil-
veen. Miesten katseet nousivat taivaal-
le. Pääkopan ajatuksissa pilven riekale
muuttui pyyheliinaksi, jonka nainen
kämmentään painoi keskiruumiin
päälle ja auringon huulilta oli jo kuu-
luvinaan kirkaisu.

Jos tässä kylässä miehet olisivat tot-
tuneet rukoilemaan se olisi nyt tehty.
Vaan rukousnauhojen tilalla olivat
tiukkaan lukitut nahkavyöt, kenellä ai-
toa, kenellä keinoainetta, kenellä lukon
kieli vyön viimeisessä reiässä luitten
päällä, kenellä kuminauhalla jatkettu-
na lämpimän rasvakerroksen päällä.

Ajatus vedestä nousevasta naisesta
sai jokaisen vyön liitoksen kiristymään.

Nyt aurinko sai koko naamalleen hy-
vin tumman, ukkosen värisen rivun:
Vedestä nousikin karvarintainen, aata-
minomenaansa pullistava olento. 46:n
numeron jalassa ei enää ollut ihmette-
lemistä.

Tuo olento sai hyvin pian huomata,
että kylällä oli tapana tulla joukolla
auttamaan naapuria laitumen siirros-
sa. Aitapaaluja nousi maasta yhtäkkiä
hikiseen tahtiin ja niitä lenteli ilmassa
kuin keihäitä.

— Olisi edes ilmakivääri tullut mu-
kaan, Vuolteisen Aimo manaili.
Risto vaikutti nololta ja syytteli myö-
hästymisestä Karhiluoman Anteroa ja
Anteron aumamuuveja.

— Ei tässä akattomia oltaisi kukaan,
jos oltas yleensäkin vähän nopeempia
näis käänteisämme, Antero puolus-
tautui.

Puisista keihäistä syntyi sievänlainen
kasa pellon pientareelle. Hiekka pöllysi
jälleen punaisen Fiatin peräpuolella.

Vaaleanpunainen amme oli muuttu-
nut Jyränperän isännän uudeksi juot-
toastiksi, jonka se oli päivälehden
”ostetaan ja myydään” -palstalta hal-
valla saanut.

Näytelmään tutustujille.

Muistelen oppilaiden puhuneen 1930-luvulla Parkanon murretta, jota itse en osaa. Näytelmän tapahtumat kuvitelmiani.

AILI SIROLA

Opettaja antaa Jannelle erikoisen neuvon

(näytelmä)

Näyttämö: Koulun eteinen, jossa vaatenaulakko riippuvine lasten päällystakkeineen. Vasemmalla ovi luokkahuoneeseen ja oikealla ulkoportaille.

Henkilöt: Opettaja Ässänen, Amalia-täti ja ensiluokkalaisia Maija ja Ville sekä toisluokkalainen poika, Janne.

Opettaja: (tulee luokkahuoneesta) Kauan ne keuhkotautilääkärin vastaanotolla viipyvätkin. Aikataulun mukaan meijeriauton pitäisi olla jo täällä. Tulen täältä eteisen akkunasta katsomaan, kun luokkahuoneesta en siihen suuntaan näe, nimittäin Rantakuivaaseen päin. Lapset jäivät laskuvihkoihinsa harjoittelemaan nelosten kirjoittamista vain silmänräpäyksen ajaksi. Täällä on kurissa ja nuhteessa kasvateut lapset tottelevaisia. Ne eivät metelöi luokassa yksin jäätyäänkään.

Maija: (tulee luokasta) Opettaja, opettaja! Hyvä opettaja, minä en saa nelosia kirjoitettua, kun Ville tönii mua olkapäähän. Nelosista tulee koukkusia ja hirveen rumia.

Opettaja: (huutaa luokkahuoneeseen) Ville, tulehan tänne!

Ville: (pörrötukkainen, Maijalle irvis-täen tulee) Mitä toi Maija on opettajalle sanonu?

Opettaja: Hän valitti sinun häirinneen hänen kirjoittamistaan. Kerro itse, mitä kiusaa olet hänelle tehnyt!

Ville: No tönäsinhän mä sitä vähä olkapäähän.

Opettaja: Miksi sinä tuollaista teit?

Ville: Maija nipisti mua taas käsivarteen, niinkuin usein ennenkin, nyt vasta suututti niin paljon, että kostoksi tönäisin.

Maija: Se tönäsi niin paljon, että lähin jo tänne. Minä en tahtosi enää istua sen viäressä.

Opettaja: Nyt minulla ei ole aikaa puhella istumajärjestelyistä eikä muustakaan. Jääkää koulun jälkeen jälki-istuntoon. Puhutaan vasta silloin enemmän. Menkää nyt sovinnossa jatkamaan nelosten kirjoitusharjoitusta. Tulen pian päästämään teidät kotimat-kalle. Akkunasta näen, että ulkorapuilla on tänne tulossa Amalia-tädiksi nimetty vanha neiti: On kuultava, mitä hän haluaa minulle sanoa. Sanokaa

toisille, että olisivat meluamatta, ettei Amalia-tädillä olisi mitään muistuttamista käyttäytymisestäänne tämän koulun katon alla. En viivy täällä kauan.

Amalia-täti: (tulee ja huutaa jo kynnyksellä) Päivää opettaja Ässänen. Tulen ihan hengästyneenä, kun juaksin jumalatonta vauhtia, ettei vaan Janne kerkiä tänne ennen minua ja pualustamaan itseensä. Minun on kerrottava, että meijeriauto keikahti Kalle Keihäsen kohdalla toiselle puolelle tiätä ojaan ja meni kyljelleen, ja kun lapset kömpivät autosta, niin saivat ojan savi-vellistä likäläiskä naamaansa ja käsiinsä niinkun saviset hanskat, mutta ei niihin yhtään sattunu, niin ne sano, ja ne meni peseen itseensä Keihäsen keittiöön. Janne keplotteli ihan likaantunutta autosta ja lähti mun perääni ja pääsee vissiin pian tänne. Siellä oli jo poliisi tutkimassa, että miksi meijerikuskki nyt auton ojaan anto mennä, kun tunnetaan parhaaksi tämän seudun autonkuljettajaksi. Minä olin juur silloin Keihäsellä ja kuulin. Ajuri sano hermostuneensa, ku pojat rupes tappeleen keskenään ja Janne oli ruvennu niitä komentaan, mutta ei ne totellu ja Janne oli sanonu: Kyllä minä nyrkillä näytän, kuka täällä on keisari, jota täytyy totella ja se oli alkanu nyrkkipelin, niinku ammattinyrkkeilijä ja auton ajuri katsoi, joko veri virtaa tahrimaan hänen autonsa ja maitotonkkia ja sil-lon se auto pyrähti ojaan. Kyllä minä nys sanon, että opettajan on kiristettävä kurinpitoonsa koulukkaalleen ja erittäin Jannelle, ja nyt lähden jo kotooni kohren. Hyvästi, opettaja Ässänen ja muistakaa mitä puhelin kurinpi-rosta! Tossa rapulla se Janne jo on.

Opettaja: Hyvästi, Amalia-täti ja kiitos neuvoistanne.

Janne: (tulee sisälle) Minä kerkisin jo tulla ja kyllä ne toisekkin pian tulee.

Opettaja: Minulla olisi sinulle paljon puhuttavaa, mutta en ehdi nyt juuri paljoakaan sanoa. Koulun jälkeen jäät puhuteltavakseni ja niin myös toiset pojat, jotka olivat meijeriautokyydis-sä. Mutta niiden toisten kuullen en anna sinulle erikoista neuvoani, vaan täs-

sä on rauhallinen hetki sanoessani si-nulle näin: Sinulla on helposti repeävä kiukkupussi, leikillisesti sanoen pai-kattava niin vahvalla nahalla, ettei se repeäisi purkamaan kiukun puuskia ja koulumatkoillakin nyrkkeilynäytöksiin yllyttäisi sinua. Ihmiset seuraavat ak-kunoistaan, kuinka te koululapset kul-jette koulutiellä. Sinusta kannellaan usein ja aina opettajalla on ollut mur-heellinen mieli sinun takiasi. Nyt ope-taja antaa sinulle kummallisen ja erit-täin erikoisen neuvon. Sinun olisi kek-seliäänä poikana huomattava kuinka vitsikkäästi juttelisit matkatovereillesi, että he jäisivät kuuntelemaan ja naura-maan huvittuneina vitsejäsi ja heiltä si-nua ärsyttävät tappelut ja muut mei-ningit unohtuisivat ja sinun ei tarvitsisi näyttää niille, että sinä olet heidän ko-mentajansa ja toteltava keisarinsa. Tuollaisista sinun rehentelyistäsi minul-le on kerrottu. Kuulehan nyt, Ville: Si-nun on ryhdyttävä antamaan petty-myksiä ihmisille, kun ei ole mitään si-nun riehunnoistasi kerrottavissa ope-tajalle. Sellaisen pettymyksen tuottaja-na huomaat sinä pian kuinka mukavaa on, kun ei tarvitse tähän asti hullun keisarin raivokohtauksia esitettyjen re-muamisten takia jäädä jälki-istuntoon.

Ville: Kyllä minusta ny tulee viisas kei-sari. Se vasta keisarin viisautta on kun osaa kulkea paikattu kiukkupussi syrä-messä ja päässä ja jää kaikki pahat te-ot tekemättä.

Opettaja: Jää nyt vielä tänään jälki-istuntoon sen autossa revenneen kiuk-kupussin takia. Mennään jo luokkaan, että ollaan siellä, kun kumppanisi saa-puvat. Nyt niiden askelten töminä kuu-luu jo ulkoportailta. Lähetän koko op-pilasjoukon kotiin. Sinun on jäätävä ja Maijan ja Villen, niinkuin on täytynyt sanoa. Kurinpitoa kehoitettu minun ki-ristämään ja sen teen. (opettaja ja Jan-ne menevät luokkaan ja kuuluu tulijoi-den askelten töminää ja ulko-oven pau-kahdus.)

Opettaja: (huokaa) Koulupäivä oli nyt sellainen kun oli.

ESIRIPPU

Uimakoulut 1990

Mitkä kuuluvat kesään paremmin kuin auringonpaiste ja uimakoulut? Valitettavasti totuus ei useinkaan ollut aurinkoinen. Kun kesäkuussa saavuimme ensimmäiselle uimapaikalle, tuli hetkeksi mieleeni ottaa talvivaatteet mukaan seuraavaksi kerraksi. Me uudet, Make ja minä, luulimme aluksi, että ruumiinlämpömme oli vielä tottumaton uuteen virkaan, mutta kun vanha konkarimme Sepekin tuli järvestä sinisenä ja hampaat kalisten, emme voineet kuin huokaista ja järkyttyneinä katsoa niitä lukuisia pirteitä ja ihania uimakoululaisiamme, jotka uikkarit valmiina päällä ja pyyhkeet kourassa juoksivat vastaan ja huusivat: "Te ootte myöhässä. Nyt uimaan, uimaan" Sitä vartenhan me olimme. Tai oikeammin Sepe ja Make, sillä minä leikkittäinä en ollut velvoitettu pulahtamaan varsin viileään syvyyteen, ellen itse halunnut.

Parkanossa, kuten muissakin lähikunnissa, uimaitoa arvostetaan siinä määrin, että "jokainen" järvi käytetään hyväksi. Opettelurantoja oli näin 11. Mitään vähimmäismäärää oppilaiden suhteen ei periaatteessa ole. Eihän hyväsydäminen, lempeäksi koulutettu uimaopettaja tohdi kääntää yksinäistäkään sielua, joka luonnonvoimia uhaten on kenties viisikin kilometriä pyöräillyt päästäkseen perille "mystisistä" salaisuuksista. Vai sisuton ja hemmoteltu sukupolvi...

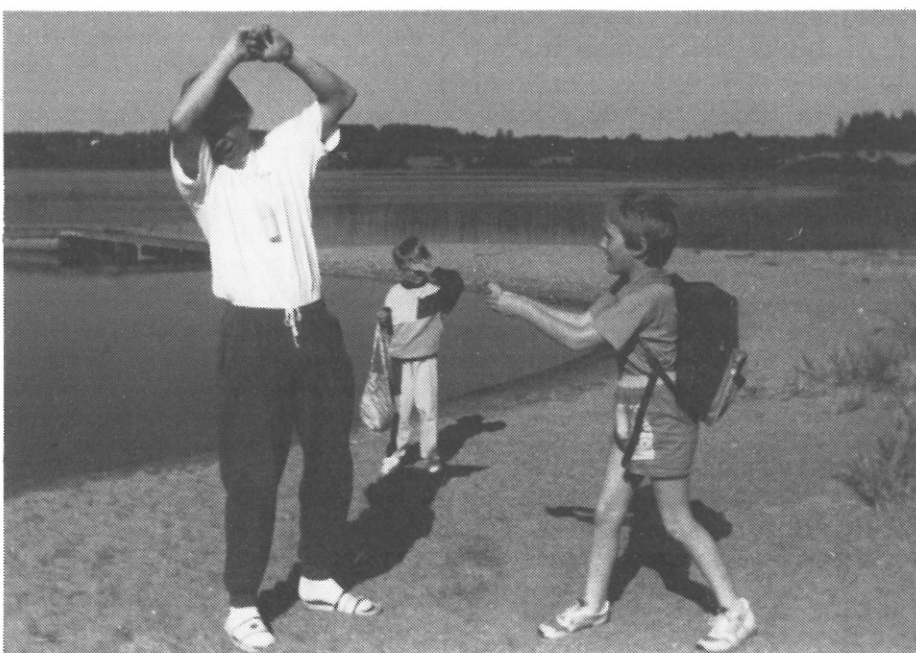
Onneksi ihanat lapset eivät kylmydestä piitanneet, vaan jos ei uitu, leikittiin tai juteltiin. Lämmitettiinpä joskus saunakin, siellä missä se oli mahdollista. Oppilaita oli yhteensä 250. Uimaitaidottomista noin kolmasosa oppi uimaan ja sai ansaitsemansa merkit. Saatiinpa pari kandiakin.

Suomen kesän lyhyden huomaa lomalaistakin helpommin uimaopettaja. Parempia ilmoja odotellessa havaitsee elokuun koittaneen ja haikean eronhetken liikuttavan lapsia. Totisina opettajatkin jakavat todistuksia. Jokin lumous uimaopettajuuteen kuitenkin liittyy, sillä tätä kirjoittaessani herää etäinen kaipuu rannalle iloisten ja huolettomien uimakoululaisten pariin. Toivottavasti Teitä on ensi kesänä yhtä monta kuin viime kesänäkin!

Ehkä palkka ei olekaan ainoa palkio, jonka vuoksi kesänsä viitsii järvestä viettää.

Jere ja Janne.

Ajoittain uimakoululaiset ampuivat myös "kovilla". Onneksi tässä on aseena vain vesipyssy!

Rauno Santoo valittiin vuonna 1989 Parkanon vuoden yrittäjäksi. Kuvassa hän on pakoputkia valmistavan Polarvaimentimen tiloissa. Pakoputkia Parkanosta myydään ympäri maailman.

Santoo-yhtiöille yrittäjäpalkinto

□ Parkanossa sai vuoden 1989 yrittäjäpalkinnon Santoo-Yhtiöt. Monipuolisen firman juuret juontavat 50-luvulle, jolloin Rauno ja Juhani Santoo ryhtyivät puutavara- ja kiinteistökaupoihin. Viime vuoden lopulla Santoo-yhtiöiden palveluksessa Parkanossa oli noin 140 työntekijää.

Toimitusjohtaja, talousneuvos Rauno Santoo kertoo firmojen historiasta, että 50-luvun lopulla tulivat kuvaan mukaan autot.

— 1960-luvun alkupuolelta lähtien keskityimme autoihin ja toimimme myös

Englannista traktoreita sekä maataloustarvikkeita. Sitten otimme mukaan renkaat ja autojen varaosat. Niitä toimimme maahan ensimmäisen erän 60-luvun lopulla.

1970-71 Santoot rakensivat yrityksiensä ensimmäisen vaiheen paikalle, jossa nyt ovat autovaraosamyynti ja pakoputkitehdas. Sen valmistumisen myötä ryhdyttiin luomaan laajassa mittassa varaosien tuonti- ja tukkukauppaa.

Takaisku liiketoiminnalle tuli vuonna -75, kun yhtiön rakennus paloi. Liiketoiminta kuitenkin jatkui ja voimistui. Tiloja on laajennettu mm. vuosina -79 ja -85 ja -89.

Vuonna -85 tulivat mukaan uudet tuotteet ja hankkeet. Santoo ryhtyi val-

mistamaan pakoputkia sekä alusinkkipäälysteisiä teräsputkia. Samoihin aikoihin tuli kuvaan mukaan myös tekstiiliteollisuus sekä muoviteollisuus.

Santoon pakoputkia myytiin viime vuoden lopulla 17 eri maahan. Suurin ostajamaa oli USA.

Pakoputkien valmistajana ja myyjänä Santoo-yhtiöt on Suomessa markkinajohtaja.

Viime vuoden aikana alusinkkiputken menekki nousi nopeasti. Ns. kakosputkesta on valmistettu autotalleja ja varastosuojia. Alusinkkikalusteita on teetetty alihankintana.

Erikoistuotteena Santooilla on kehitelty myös muovisten bensatankkien valmistus.

LEA LUODETLAHTI

LIISAN KIOSKI

Online
Keskuskatu 2
Parkano p. 81810
ma—pe 11—21.00
la 10—20.00
su 12—18.00

Korjaukset ja lavarakenteet

JUSSIN AUTOMYYNTI JA -KORJAAMO

Om. Juhani Kaartinaho Parkano
Puh. 933-33105

HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA

Parkano, Kirkkok. 5

RENGAS-BETONI KY

Betonituotteita edullisesti

Velj. Kaunismäki

Puh. 81665 tai 35205

POIKKEA KAHVILLE ! TERVEYSKESKUKSEN KANTTIINI

Arja Ranta-aho

Parkano, puh. 82831
Autopuh. 949 233881
Telefax 933-83787

NAISTEN ALUSASUJEN ERIKOISLIIKE

Kirkkokatu 5, puh. 933-81158

PARKANON PALAVALINTA

— Kankaat edullisesti pakoilta sekä paloina

Avoinna: ma—perj. 10—17
lau 9.00—13

Puh. 82252, kot. 85436

Ikkunalasia määrittään leikattuna,
nopeat toimitukset ja edulliset hinnat

PARKANON LASIPALVELU/KORUPEILI OY

Puh. 82842, Fax 83227

Sportia
luo kunnan elämä

**STIHL
RAKET**

URHEILU- ja KONELIIKE
J. KYRÖNVIITA
PARKANO PUH. 83254

PARKANON

RAKENNUSTARVIKE

Pekka Seppälä Ky, Hahkamäenkatu, Parkano puh. 826 96

KONEPAJA KoPAR OY

PARKANO

Puusepänliike

PAJUNEN KY

39700 Parkano, puh. 933-82254

**RAIVALAN
KYLÄKAUPPA**

PUH. 53215

KEHYSTÄMISEN JA
TAITEILIJATARVIKKEIDEN
ERIKOISLIKE

Raamikko

Käenmäentie, Parkano
Puh. 933-82749

PARTURILIIKE RISTOLAINEN

Puh. 81266

PALVELEMME ILMAN AJANVARAUSTA.

TAIDE JA KEHYS

Puh. 81192

MAALAUSLIIKE ERKKI NIEMENMAA

39700 Parkano, puh. 82589

*Hyvää joulua ja
Onnea uudelle vuodelle toivottaa*

— HINAUSPALVELU
— PAKETTIAUTOPALVELU

PAULI SYVÄNEN

PARKANO, 933-82726 tai 949 232 270

ASENNUKSET JA SUUNNITTELUT HOITAA

PARKANON SÄHKÖTUOTE KY

39810 Linnankylä, puh. 933-34293

KULJETUKSET KTK

LÄÄNIN KULJETUS OY

Parkano, Säästökulma, puh. 82090

YLISKYLÄN ELINTARVIKE
SEIJAN KISKA

P. 81172

**Lähikauppa
Tuunainen**

39750 KUIVASJÄRVI, puh. 36 116

Ammattitaitoista siivouspalvelua!
Parkanon Siivoustiimi
 puh. 933-81990

Automyynti
R. Laihonen Ky
 Teollisuustie 29
 Parkano puh. 933-81377

Parturi-Kampaamo
HELKA MÄKIRANTA
 Parkano
 puh. 82459

KODINKONEHUOLTO
Jukka Kivimäki
 puh. 933-81185
 PARKANO
 autopuh. 949-236284
 PÄIVYSTYS klo 9–11.00

**PARKANON KIRJA
 JA KEMIKALIO KY**
 KIRKKOKATU 5, 39700 PARKANO, P. (933) 835 00

Kampaamo
Maija Autio
 Keskuskulma II-kerros
 Parkano puh. 933-82994

PAV **PARKANON**
AUTOVARAOSA OY
 SANTOO-YHTIÖT
 Teollisuustie 9 39700 PARKANO Puh. 933-831 11 Telex 22321 rauno sf
 Telefax 933-817 60

LEHTISAAREN
KUKKA JA
PUUTARHA

puh. 81813 Parkanontie 72, liike
 puh. 82806 Kissakivi, puutarha

Eijan Kukka
 Keskuskatu
 Avoinna: ma—pe 15—19
 la—su 10—19
 Puh. 933-82786

Peugeotit myy
MATIN AUTO KY
 myynti, huolto ja varaosat
 Satakunnankatu 26, 39700 Parkano
 puhelin 933-82471

PARKANON
KOPIO JA KONTTORITARVIKE

* Valokopiot * Monisteet * Piirustusjäljennökset *
 * Laskimet * Kirjoituskoneet * Leimasimet * Konttorikoneet *

SUUN.TSTO OLAVI KINNUNEN
 Keskuskatu 4 Parkano puh. kopio 933-82980, suunn.tsto 933-83266

PUH. 933-83020

VUOKRAUKSEN EDELLAKAVIJA
 Monivuokraus

VAASANKATU 12
39700 PARKANO

RAUHALLISTA JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA TOIVOTTA

Kuljetusliike
MATTI ALAMETTÄLÄ KY
 39700 PARKANO

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEESTA VUODESTA JA TOIVOTAMME

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TRANSPOINT

AGA
OLAVI KAIJA KY

PARKANON JÄTEHUOLTO

Puh. 82426

MAALAUSLIIKE HANNU NUMMELA KY

puh. 83215

Tuo nyt autosi TALVIHUOLTOON.
Meiltä saat VARAOSAT JA TARVIKKEET
— AINA EDULLISESTI —

AUTO-LAHTINEN OY

39700 PARKANO, puh. 82507

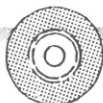

KUORMA-AUTOKULJETUKSIA

- SIIRTOLAVOJA
- NOSTURI
- PYÖRÄKUORMAAJA

JUHANI RAJALA

PARKANO puh. koti 933-813 93,
auto 949 231 422

KULJETUSLIIKE SAKARI MAJA KY

39700 Parkano
puh. 933-82233

OY SANTOO TRADING LTD

PARKANONTIE 76, 39700 PARKANO
Puh. (933) 81901

RAKENNUSPALVELU JOUKO LAIHIA KY

- PIIRUSTUKSET
 - SUUNNITTELUT
 - VALVONNAT
- PUH. 933-82423

PHILIPS — TUNTURI
JOULUA JUHLISTAMAAN
Alan vanhin erikoisliike paikkakunnalla
PYÖRÄ JA TV-HUOLTO KY
puh. 82185

Hyvää Joulua

**PARKANON
KEHRÄÄMÖ**

VAIHTOLAVA-, NOSTURI- JA JÄTEKULJETUKSET
Parkanon Puhdistuspalvelu
Esa Rikalainen ky

puh. 82349

- säiliöauto 949-232129
- nosturi, vaihtolava 949-231329

PARKANON BETONI KY

om. SIRKKA NIEMINEN
puh. 35125

**TRAKTORI- JA
KAIVURIURAKOINTIA**
PENTTI KUUSIKKO

puh. 949 233639

**PARTURI-KAMPAAMO
YLINEN**

Pankkitori, puh. 81060

KORARITYÖT • MAALAUKSET
**PARKANON
AUTOMAALAAMO KY**

Parkano, puh. (933) 81278

RINNEMAIKEN TILI KY

Keskuskatu 7
puh. 82555

TM-RAUTA OY

Myydään uutta ja vanhaa käyttörautaa

P. 933-82206
Autop. 949 233181

MIESTEN TYÖJALKINEITA
PUH. 930-21457

Parkanon Kenkäparoni Ky
Kankaanpää

ELINTARVIKKEITA
PIRKON KIOSKI

JOKAMIEHEN TAVARATALO VIINIKASSA
PARKANO AVOINNA: MA—PE 11—21
PUH. 83666 LA—SU 10—21

**Sähköasennusliike
SUOMILAMMI KY**

Parkanontie 41
39700 PARKANO puh. 933-81600

S. VIITASALO KY

34102 ja 34200
Telefax 34285
Kihniö Linnankylä

Lämmintä Joulua

PARKANON LÄMPÖ OY

KOSTIN KORJAAMO

Kiviniitunkatu kp2

 933-82760

MARTTI NURMI

39700 PARKANO, PUH. (933) 82071

**SUUT MAKEAKSI
tikkari
MUSEOKUJAKAKSI**

KIITOKSET HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ
RAUHALLISTA JOULUA

**HATAN
PUUTARHAPALVELU**

Satakunnankatu 22 PARKANO

PARKKU-*Arta*

Keskuskatu 4, Parkano puh. 81 300

**LAHJA- JA
LUONTAISTUOTELIIKE**

PARKANONTIE 41, PUH. 83275

Sepänkatu 2, Parkano puh. (933) 81 100

**TERVETULOA EDULLISILLE
CARATIA -OSTOKSILLE**

**PARKANON
KELLOLIIKE**
Kalliokoski & Majala
puh. 82588

PARKANON APTEEKKI

PUH. 82022

VAATTEITA
AIKUISILLE NAISILLE

vaate-soppi

Parkanontie 41, puh. 82697

**PARKANON
RAKENNUSSÄHKÖ OY**
Parkanontie 84. Puh. 933-81373

Mini
Market *Helen*
Parkano puh. 933-81640

**Aseiden korjaukset
sinistykset
tähtäinkiikariasennukset
äänenvaimentimet
kiväärin tukit**

KÄYTTÖ- JA LAHJA- ESINEET PUUSTA

— kiulut	— saunaritiilit
— haarikat	— kolpakot
— kulhot	— taloustarvikkeet
— tynnyrit	— leilit
— leikkuulaudat	— kellot
— puuautot	— naulakot
	— leipälapiot ym.

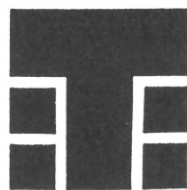
Valmistus ja myynti:

Puutyöliike Pelkonen

39660 Lapinneva, puh. 35139. Parkanosta Poriin n. 7 km.
Osoiteviitta KIULUVERSTAS.

- MYYMÄLÄAUTO
- LÄHIMYYMÄLÄ

ANSSI RINTALA
Jokiharju
auto 949 332 795

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA

Mainospalvelu Tarja Puolanne

puh. 81870

**Riipisen Kukka ja
Hautauspalvelu Ky**

9 HENGEN TAKSIA

SAATAVAN AJOON

MARTTILA

Kuivasjärvi 933-36 255, autopuh. 949-231610

AUTOMAALAAMO

P. Honkaluoma Ky

Jaakkola, puh. 3945, koti 81408

PELTISEPÄNLIKE

Alamettälä & Koivisto

Puh. 82027

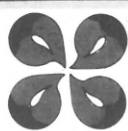
Paroonin KALUSTE

Ahertajankatu 2
Puh. 82630

Huoltokorjaamo E. LEPISTÖ

Korjaamo Parkanon Varaosakeskus

Puh. 83380

— Täyden palvelun siivousliike —
**PARKANON
SIIVOUSPALVELU OY**
puh. 933-83777 auto 949-226258

MUISTA MONIPUOLISET ARTIKKELIMME

- POSLIINIT
- ERILAISET ASKARTELUTARV.
- KEHYSTYSPALVELU
- RUNSAS KORTTIVALIKOIMA
- LELUT ym.

EDULLISIN OSTOPAIKKA

PARKANON PAPERI OY

Keskuskulma

puh. 81 812

**SORVAUSTYÖT
LAAKERIT
LAAKERIYKSIKÖT**

SORVAAMO E. AALTO

Puh. 933-81580
auto 949 620765
Parkanontie 90

TOIMISTOTUKKU

Ala-Kauhaluoma & Jokela
Parkanontie 90, puh. 817 48
telefax 933-83787

**Paikkakunnan konttorikoneiden ja
tarvikkeiden erikoisliike. Myös kotiin
ja kouluun.**

**Kansityöt, tasohiontaa,
kampiakselihiontaa,
sylinterin poraukset**

Moottori KONEISTAMO TOIVONEN KY

Parkano puh. 813 23

Kiitän kuluneesta

Vuodesta -90

Onnea Vuodelle -91

PARKANON
OMPELU- JA KODINKONE KY

933-
82294 TAI 83555

Lasten ja nuorten asusteiden
erikoisliike Parkanossa

JUNIORAPILE

Parkano, puh. 82676

VUOKRATAAN HENKILÖNOSTOLAVAA

Kiinteistöjen hoito
ja huoltotyöt
Saneeraukset

Sulkupuomi ja
lippusiima-
aitaukset

**Parkanon
PIKA-APU**
Reijo Riihimäki
autoon 949238979 kotiin 83226

SUOTOVESIEN
PUMPPAUKSET

Multien multa **Kekkilä**

- Kukkamulta
- Kestomulta

PARTURI-KAMPAAMO-SOLARIUM

Auli

puh. 83 151
Parkanontie 45—49
39700 Parkano

PUUTAVARA-ALAN ASIAANTUNTIJA
POHJOIS-SATAKUNNASSA

LEMPISEN PUU KY

39700 Parkano puh. 933-815 20
Telefax 933-816 74

HEISKA & KOSKINEN OY

34740 Luhalahti
(931) 717631

**Kun
pikkunälkä
yllättää**

PUISTOGRILLI

**Parkanontie 41
puh. 83740**

PARKANON TB-HUOLTO

J. Kuivanen

Puh. 933-82409

PENNI BENSALITRALTA
SUOMEN URHEILULLE.

PENNI BENSALITRALTA
SUOMEN URHEILULLE.

Elintarvikekioski

JAAKKISKA

Jaakkola puh. 3903

- Kolari ja ruostevauriot
- Moottorikorjaukset
- Katsastusremontit
- Myös maataloustraktorit ja koneet

KONEKORJAAMO MARKUS RIIHIMÄKI

Jaakkola puh. 3903

Samara
Lada

Mitsubishi
Skoda

VALTUUTETTU HUOLTOKORJAAMO

- Huollot
- Takuuasiat
- Korjaukset
- Varaosat

PARKANON AUTOKORJAAMO

J. & J. KOSKINEN

Pentin teollisuusalue
puh. 81303

SAMARA

LADA

- UUDET AUTOT
- VAIHTOAUTOT

PARKANON KONELA-AUTO

Pentin teollisuusalue puh. 810 00

Kodinkoneiden ja kylmälaitteiden

**VALTUUTETTU HUOLTO,
VARAOSA JA TARVIKEMYYN**

**Parkanon KY
KODINKONEHUOLTO**

T. Mansikkaviita p. 82460 ja 949320247

Asemankatu 20, 39700 PARKANO

LEPPÄKOSKEN SÄHKÖ OY

Pääkonttori Ikaalisissa**86362**

Aluekonttori Parkanossa**82179**

Sähkövikailmoitukset
kaikkina vuorokaudenaikoina**86411**

Kuluttajan omien laitteiden vioista käännyttävä
sähköasennusliikkeen puoleen.

Jos tarvitset

- rakennus- ja rakennepiirustuksia
 - kustannusarvioita
 - rantakaavoja
 - tai kiinteistönvälittäjän palveluja
- niin ota meihin yhteyttä

**INSINÖÖRI- JA KIINTEISTÖTOIMISTO
HAVANKA KY LKV (A)**

PARKANO, PUH. 933-82702
tai 949-234349

**VOLVO K-AUTO PALVELUPISTE
PARKANOSSA**

- ★ Raskaan kaluston korjaukset ja varaosat
- ★ Hydraulikkaletkut, liittimet ja komponentit
- ★ Laakerit ja laakeriyksiköt
- ★ Ajopiirturimittaukset
- ★ Päälle rakenteet

**PARKANON KONE
JA METALLI**

Riihiviita Ky
933-82750 949-234586

**LAPINNEVAN
KYLÄKAUPPA**

39660 Lapinneva, puh. 933-35113

PARKANO STEEL KY

Teollisuuden alihankintaa

- RAKENTEET
- KONEISTUKSET
- LAITETOIMITUKSET

Lapinneva, puh. 933-35230

*Joulu tulee
Vaatehuoneen kautta!*

O T E M U O D I N M A A I L M A S T A

vaatehuone^K

Pihlajaviita

puh. 82227

- LANNOITTEET JA KASVINSUOJELU-
AINEET YM. MAATALOUSTUOTTEITA
- AUTOTARVIKKEET JA VARAOSAT
- VOITELUAINEET
- POLTTOÖLJYMYYN
- TYÖKALUT YM. YM.

KUIVAS-MYYNTI KY

Av. ma—pe 16—18, la 9—12

Puh. 36288

Muina aikoina puh. 36255

"Herkkua on siinä monenlaista, monenlaista..."

On joulutorttua, limppua, pitkoa, suussasulavia pikkuleipiä. On leipää moneen makuun, täytekkua ja tietysti parkanolaista perinnelimppua. Herkkupöydän valmistaa tänäkin jouluna

Ojennuksen KOTILEIPOMO KY

Puh. 82893 M:lä 83339
Konditoria-Kahvio 81811

- Saat halvalla korkealaatuisia tuotteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

• ASKO • ISKU • ARTEK • SOTKA •
MUURAME • JA 60 MUUTA VALMISTAJAA

SISUSTUSTALO TAMMELA

Teollisuustie 2 39700 PARKANO Puh. (933) 81331
Torikatu 15, 38700 Kankaanpää. Puh. (930) 81331

SAAT HYVÄN
MIELEN JOULUUSI

**Se hyvä kotoinen
ruokakauppa
keskellä Parkanoa
Poikkeaa!**

MestarinTori
KESKUSKATU 7, PARKANO 82031

FYSIKAALINEN HOITOLAITOS

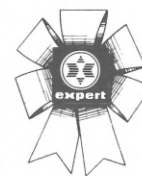
Parkanon ☎81498
KUNTOUTUSKULMA

Keskuskatu 7

**EXPERT. LAHJASSA
LAADUN MERKKI!**

HYVÄÄ
JOULUA
TOIVOTTAA

RADIO JA TV
Rajala OY
PARKANO
Keskuskatu 8, puh. 81510

STUDIO

Parkanon Kuvaamo Ky

Keskuskatu 5, 39700 PARKANO, puh. 933-82433

1
kuvat jopa
tunnissa

POHJOLAN SUPERKOTIVAKUUTUS

– hyvitystä vakuutusmaksuista –

POHJOLA-YHTIÖT

ESSO
Sinun ehdoillasi.

**PARKANO
PAULA KUIVANEN**

Keskuskatu 10, puh. 83395

HUOLLOT • PESUT • KORJAUKSET • RENGASTYÖT
POLTTOAINEET ITSEPALVELUNA JA PALVELUNA
MYÖS VALO- JA MOOTTORIPETROOLIT
KORTTIAUTOMAATTI BENSIINILLE JA DIESELILLE
TOYOTA HUOLTO JA VARAOSAT

APUA KIINTEISTÖN HOIDOSSA

Suoritamme:

- Pihojen puhtaana pidot ympäri vuoden
- Kaikki talonmiehelle kuuluvat työt
- Siivoukset
- Nurmikonajot

KIINTEISTÖPALVELU

P. Koskenmäki

39700 Parkano, puh. koti-auto 949 630272

HYVÄÄ JOULUA SEKÄ
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

AURESKOSKI OY

39770 Aureskoski, Parkano

Puh. (933) 4301

Telefax (933) 430200

Telex 22680 Aure SF

MYynti

Teollisuustie 15

HUOLTO, VARAOSAT

Aureentie 2

Paroonin AUTO

Parkano p. 82295

Parkanon ☎ 933-83645
MEISTINTERÄ OY

Puh. 83645

LINJA-AUTO JA TAKSILIKENNETTÄ PARKANOSSA

20 vuotta

25—54 HENK. BUSSIT

HANNU TURUNEN

Parkano ☎ 933-82203

*Kiittäen yhteistyöstä
ja Hyvää Joulua sekä
menestyksellistä vuotta 1991*

**KIINTEISTÖ-
MARKKINOINTI KY**

ESA OJANEN LKV 933-83290
Keskuskatu 4, 39700 Parkano

**TAPIOLA-YHTIÖT
WIITAMATKAT /
Asioimisto:**

Esa Ojanen,
Kirkkokatu 1
39700 Parkano,
Puh. 83290

*Hyvää Joulua Parkanon Joulun
lukijoille toivottaa*

39700 Parkano puh. 933-82969

YIT

PINTAKÄSITTELYTAITOA JA TÄMÄN PÄIVÄN TEKNIKKAA

Parkanon maalaamo, puh. 933-81470
Pääkonttori, Helsinki puh. 90-15051

OY YLEINEN INSINÖÖRITOIMISTO

JUNA ON PAREMPI VAIHTOEHTO.

Nopea, täsmällinen, mukava. Valitse aikatauluusi sopiva. Junassa saat latautumisaikaa: Voit rentoutua tai työskennellä. Säästät itseäsi olennaiseen.

JUNA - VAIVATON TAPA MATKUSTAA

Kun matkustat paljon, aja vain asemalle.

Useimmilla on hyvät pysäköintitilat, suurimmilla myös lämpöpaikkoja. Junalla ajat ruuhkatta keskustasta keskustaan.

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEESTA
VUODESTA SEKÄ TOIVOTAMME RAUHALISTA
JOULUA JA HYVÄÄ UUTTA VUOTTA.

39700 PARKANO, PUH. 933-81293

**PARKANON AUTOKESKUS
VÄINÖ VIITASALO KY**

Puh. (933) 81293

KULJETUKSET EDULLISESTI PAKETTI JA KUORMA-AUTOLLA

PARKANO puh. 83221
AUTOPUHELIN 949 233676

G. KORPINIEMI

**Kello-Kulta
E.Syrjänen**

Puh. 82181

**OPTIKKO
SYRJÄNEN**

Parkano — Puh. 82181
Ikaalinen — Puh. 6520

**SANELMAN
VAATEAITTA**

Parkano 82551

**PARKANON
KESKUS-
KEMIKALIO**

TAKSIBUSSI JA INVATAKSI

**ARI
LAMMINMÄKI**

Parkano Kovesjoki

☎ (933) 3736

auto (949) 120703

- Autopuhelin
- Video/TV
- Pöytä

AIKALISÄ

Parkanontie

Palvelemme joka päivä
klo 9.00—21.00

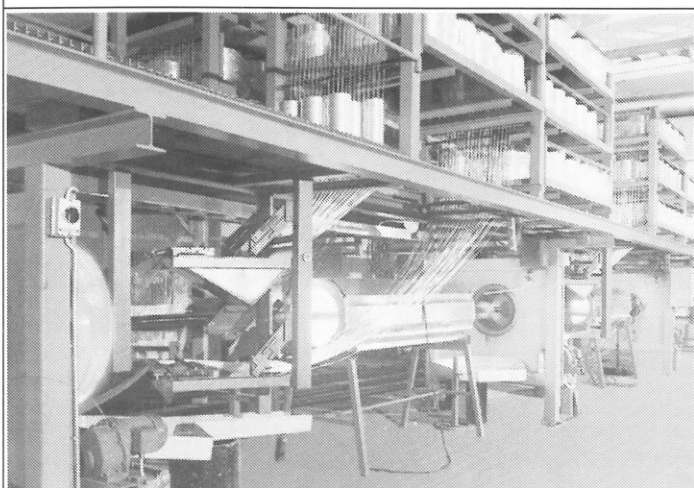
TERVETULOA

TOIVOTAMME KAIKILLE
PARKANON JOULUN LUKIJOILLE

HYVÄÄ JOULUA
JA
LIIKENNETURVALLISTA
UUTTA VUOTTA 1991

Parkanon Autokoulu Ky
Lasse Mäntynen 933-82033

- Suurin suomalainen yksityinen kesto-
muovien maahantuoja
- Suomen suurin teollisuuden kestopuo-
visäiliöiden valmistaja
- Valmistamme ja asennamme A-ryhmän
kestopuovi/LM-putkistot

TULEVAISUUDEN MUOVIRAKENTAJA

SKM Teollisuusmuovit Ky

39700 PARKANO puh. 933-83733
15700 LAHTI puh. 918-352195
SKM Norden Oy
95200 SIMO puh. 9698-876848

Valitse
**Voimakas
Viestittäjä:**

YLÄ-SATAKUNTA

RAKENNUSLIIKE HANNU RINNE OY

Vastaava mestari Pertti Tuuri,
puh. 81044
autopuh. 949 332483

MAALAUSLIIKE HANNU RINNE KY

Puh. 82665
autopuh. 949 232265

UUTUUS! TOYOTA 4RUNNER

Kuvan auto erikoisvarustein.

TOYOTA

Uuden ajan upein monikäyttöauto on nyt meillä. Tule ja koeaja vapaan liikkumisen edelläkävijä, Toyota 4Runner.

Koe huippuvarustelu: keskuslukitus, sähköiset lasinostimet, sähköiset peilit, ohjauspyörän korkeussäätö, autostereot, erillinen lämmityslaitte takana.

Koe huippuajettavuus: neliveto, ohjaustehostin, erillisyousitus edessä, luistonrajoitin takana, 215 SR 15-renkaat.

Koe huipputekniikka: 3.0-litrainen V6-suihkutusmoottori, 143hv. Tai 2.4-litrainen turbodiesel, 90 hv.

Toyota 4Runner 4WD ovh. alk. 159.200,-. Ja olet vapaa lähtemään.

AUTOLUOJUS

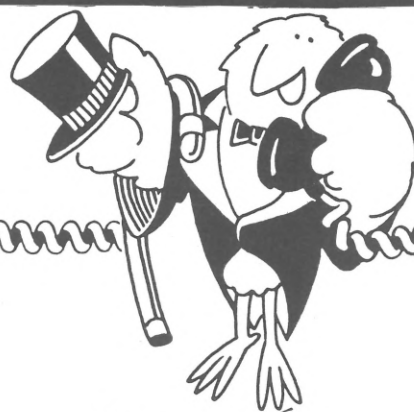
Teollisuustie 2, PARKANO, puh. 83100.

KAIKKI JOULUUN HALPAAN hamsteri- HINTAAN

hamsteri

PARKANO TEOLLISUUSKATU 2 Puh. 81142
HAMSTERI PALVELEE PITKÄÄN.

Hyvää Joulua

ja

Onnellista Uutta Vuotta

**Ikaalisten-Parkanon
Puhelin Osakeyhtiö**

*Toivotamme Parkanon Joulun lukijoille
Rauhallista Joulua ja Onnellista uutta vuotta 1991!*

RAUMA-REPOLA OY:N TOIMIPAIKAT PARKANOSSA:

- Parkanon saha
- Metsäosasto Parkanon piiri
- Parkano Engineering
- Parkano Oy
- Parkanon Lista Oy

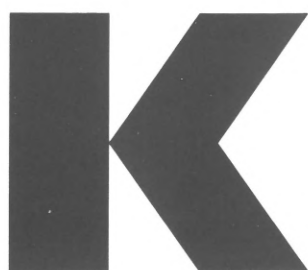
ENSI VUONNA TAPAAMME REPOLA OY:N LIPUN ALLA,
OSA TOIMIEN YHTYNEET PAPERITEHTAAT OY:SSÄ JA
OSA RAUMA OY:SSÄ.

Sisällysluettelo

	Sivu		
Lukijalle, Liisa Soikkeli	1	Teatteri — taidetta ja taitoa, Sari Lähdekorpi	22
Joulun sanoma toivosta, Seppo Väkeväinen	2	Paimenpojan muisteloita, Risto Viitamäki	23
Puheenjohtajan palsta, Juhani Kuivanen	3	Nahkuriverstaita jo 1800-luvulla, Markus Käenmäki	24—26
Kuvaa kunnalliselämästä, Altti Mansikkamäki	4—5	Pienen pojan karkumatka, Pentti Kallio	27—28
Perinnöksi jäi vapaa isänmaa, Markus Käenmäki .	6—8	Tasavallan presidentti puolisoineen Parkanossa, Harri Hiitti	29—31
Savusaunassa, Anni Havunen	9	Eräs suomalainen urheiluseura — 50 vuotta, Harri Hiitti	32
Joulu tunturissa, Juha Taponen	10	Muistelmia kouluajaltani v. 1924—1931, Irja Kuivanen	33—34
Runoja, Anni Havunen	11	Stipendimatkan Saksaan kesällä -90, Tommi Hirvi	34—35
Elämä on hyvä, Anni Havunen	12	Pariisin taivaan alla, III c:n tytöt	36
Silloin ennen, Anni Havunen	12	Ajatuksia Parkanon kaavoituksesta, Hannu Vuorio ...	37
Silavarieskasta joululimppuun, Reijo Ojennus	13	Juottoastia, Marita Peltoniemi	38—41
Minäkoira hirvijahdissa, Hilikka Koivisto	14	Opettaja antaa Jannelle erikoisen neuvon, Aili Sirola .	42
Runoja, Reino Lehtisalo	15	Uimakoulut 1990, Marika Saarela ja Seppo Soikkeli ..	43
Kunniallinen mies, Reino Lehtisalo	16—17	Santoo Yhtiölle yrittäjäpalkinto, Lea Luodetlahti	44
Hofors — Parkanon ystävyyskaupunki, Toini Vainio ..	17		
Suomalainen ja vene, Orvokki Mikkola I a.	18—19		
Sotavuodet 1939—45 ovat..., Petri Kyrönviita	20		
Kiven, Turkan ja minun Seitsemän veljestä, Mikko Myllyniemi	21		

Hyvää
Joulua
Toivottaa

KESOIL

AutoMatti

CaféKesoil

**PARKANON
PORTTI**

KESKUSKATU 9

PUH. 82530

MUSTA PÖRSSI

KESKUSKATU 9 PUH. 81344

TAVARATALO

PEKKA

KESKUSKATU 9 PUH. 83133

**PAREMMAN
PALVELUN
TAVARA-
TALO**

**BUSSEITTAIN
HYVÄÄ JOULUA**

(933) 86282

(933) 88434

Ikaalisten Auto oy

TULE JOULUKAUPPAAN!

**MEILLÄ SINUA PALVELEVAT
MM. SISUSTUKSEN JA KODIN-
KUNNOSTAMISEN ASIAANTUNTIJAT.**

POIKKEA TALOSSA.

**AIVAN PARKANON KESKUSTASSA.
PALVELEVA — EDULLINEN
RAUTA-MAATALOUSKAUPPA.**

**K Parkanon
RAUTA-PEKKA**

39700 PARKANO puh. vaihde 933-82222

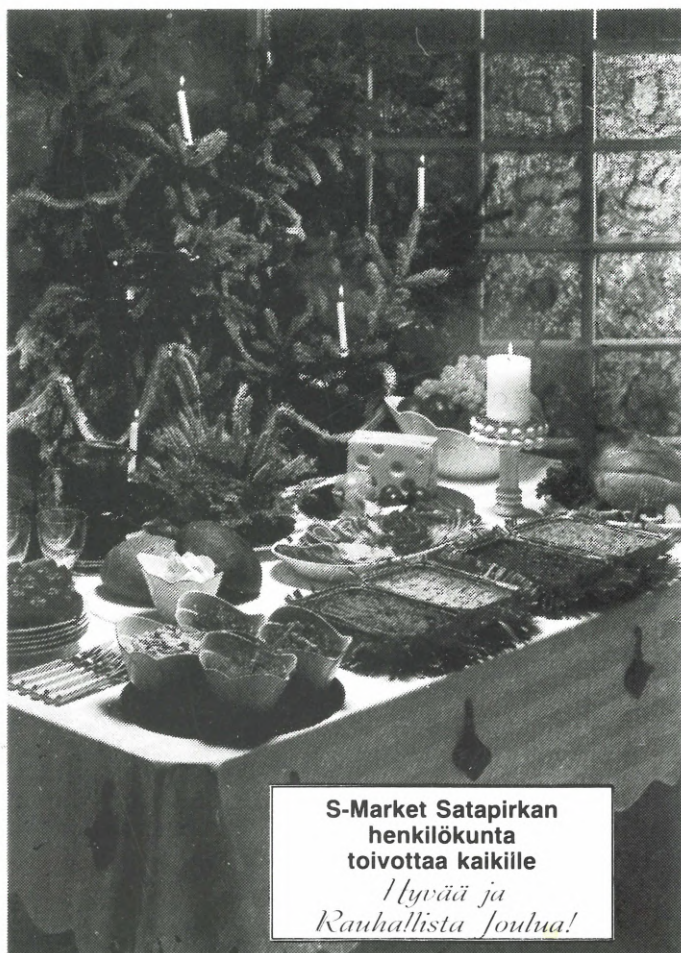
*Tule Joulu
Kultainen*

**Lämpimät
LAHJAIDEAT
Ja kaikki
JOULUHERKUT
Satapirkasta
Tervetuloa
jouluostoksille!**

**MARKET
SATAPIRKKA**

**EDULLISTA
OSTOAIKAA**

**ma—pe 8.30—19
la 8—14**

**S-Market Satapirkan
henkilökunta
toivottaa kaikille**

*Hyvää ja
Rauhallista Joulua!*